

Vol. I :

Dipawali, 21-10-1941

: No. III

The
Journal of the Literary Committee
OF THE L. E. ASSOCIATION, DHARWAR
(AN ANGLO-KANNADA QUARTERLY)

ಧಾರವಾಡ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ
ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ
(ಅಂಗ್ಲ-ಕನ್ನಡ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ)

ಸಂಪುಟ ೧ : ದಿಂಬಾವಳಿ, ೨೧-೧೦-೧೯೪೧ : ಸಂಚಿಕೆ ೨

**The
Journal of the Literary Committee, L. E. Association
DHARWAR**

EDITORIAL COMMITTEE :

S. S. Basawanal, M. A.

S. C. Nandimath, M. A., Ph. D.

V. B. Halbhavi, B. A., LL. B.

EDITORIAL NOTICE :

Literary contributions, Exchanges, and Books for review should be addressed to the Editor, Journal of the Literary Committee, L. E. Association, Dharwar. Contributions intended for a particular issue should reach the Editor at least *six weeks* before its date of publication. The Editor does not undertake to return unaccepted contributions unless accompanied by a stamped addressed envelope. The Editorial Committee desire to stress the fact that the expression of individual views by authors of signed articles does not necessarily imply editorial endorsement.

SUBSCRIPTION & ADVERTISEMENT RATES :

The annual subscription is Rs. 3/8 and is payable in advance. The price of a single copy is Re. 1 (Post free).

Advertisement rates are: Rs. 6/- per page, per insertion; Rs. 4/- per $\frac{1}{2}$ page per insertion; and Rs. 2/8 per $\frac{1}{4}$ page per insertion.

Subscriptions, advertisements, and remittances should be addressed to—The Manager, Journal of the Literary Committee, L. E. Association, Dharwar.

M. G. Virupakshan
Manager

ପରିଚୟ

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರೆ ಸಂಚಿಕೆ

ವುಹಾಶಯರೇ,

ಗಳಳಿಗೆ ಇನ್ನೀ ಬಸವ ಜಯಂತಿಗೆ ‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ’ರು ಹೈಕ್ಕೆ
ತನ್ನ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಒಂದು ವರ್ಷವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಿಳಿಸಿದ್ದೀರು ವರ್ಷ
ದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ ‘ಬಸವ ಜಯಂತಿ’ ಸಂಚಿಕೆ
ಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರ್ಮಿಸಲೇಷಣ್ಣಿಗೆ
ಮೀನಲಾಗಿಟ್ಟುಂತೆ ಬರಲಿರುವ ‘ಬಸವ ಜಯಂತಿ’ಯ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ
ಬಗ್ಗೆ ನಾನಾ ಮುಖವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡುವ ಲೇಖಗಳಿಗೆ ಮುಡಿಸಾಗಿರಿಸಲು ನಿರ್ದಿ
ಸಿದ್ದೇವೆ. ಕಾರಣ ನಾಡಿನ ವಿಬುಧರೂ, ವೀರಶೈವವಾಜ್ಯಯ ಪರಿಶೋಧಕರೂ
ಲೇಖಕರೂ ಈ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತ ಯಾಗು ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು
ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಬೇಕಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಲೇಖವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್
ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಮಾಣಗಳನ್ನು ಬರೆಯು
ವಾಗ ಅದು ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯದು? ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿ
ವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಷಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ,
ವಿಶಿಷ್ಟಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದೊಡಗೊಡಿದ ಲೇಖಗಳಿಂದಿರ್ದಿರುವ ಅದರಣೇಯವು. ಲೇಖ
ಸರಣಿಯು ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿರಸುವ ಧೈಯವುಳ್ಳದಾಗಿರಬೇಕು. ಎಂದೂ ಯಾವ
ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸೋಧನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡತಕ್ಕದಾಗಿರಬಾರದು. ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳದ
ಒಷ್ಟಿಗೆಗೂಳಿಪಟ್ಟಿ ಲೇಖಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಂತುಬಂದುದಾದ ಶೇಲವು ನಿಷಯಗಳು—

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ಚರ್ಚೆತ್ತಿ. ವಾಸನ್ನಳ. ಅವತಾರಭೂಮಿ. ಸಿಂಹಾಸನ
ಪರಂಪರೆ. ಕಾಲ. ಗ್ರಂಥರಚನೆ. ಶಾಸನಾಳದಿ ಸಾಮಗ್ರಿ. ಮರಗಳು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ
ನ್ನಳಿಗಳು. ಕೊಲನುವಾಕೆಯ ಪರಿಚಯ. ನಿದ್ರಾಂತ ಶಿಶುಮಣಿಯ ಕಾಲ.
ರೇಣುಕರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ವಾಚ್ಯಾರ್ಯ. ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ವೈಮಿಥ್ಯ.
ವೈಕ್ರೀ ವೈಕ್ರಿಷ್ಯ. ರಂಭಾಪುರ ಸಿಂಹಾಸನ ಚರ್ಚೆತ್ತಿ. ಶಿರಿವಾಳದ ರೇಣುಕ. ಹರಿಹರ
ಬೊಮ್ಮರಸುಗಳ ರೇಣುಕ. ರೇಣುಕ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧಾ ಇವು ಒಂದೇ ವೈಕ್ರೀ
ಸೂಚಕಗಳೇ? — ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಸೂಚನೆ:— ಬರೆದ ಲೇಖಗಳು ತಾ. ೧೦-೧-೪೨ ರೊಳಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇರುವಂತೆ ಕ್ಷಣಿ ಕೊಡುಬೇಕು.

ಲೇಖನ ಪೂರ್ವಕದ ಬರಹದ ಗಂಪುಗಳನ್ನು, ವೀಕರಣಾದ್ಯಾಸ.

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳು, ತಾಮು ಪಟಗಳು, ಜಿತ್ರಗಳು ಎತ್ತು ಉಳಿದ ಯಾವದೇ ತರಹದ ಅವಶೇಷಗಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂಥವನ್ನು ನವುಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅದರ ಪದಿಯಚ್ಚಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅದೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾಯಾ ಕಲಾಗುವದು.

ಸಂಸಾದ ಕೆರು

CONTENTS

1 Rabindranath Tagore	99
Editorial	
2 Veerashaiva Philosophy	101
Prof. Anil Kumar Sarkar	
3 Shankar Dasimayya	106
Mr. V. B. Halbhavi	
4 The Human Outlook To-day	112
Dr. K. R. Srinivasa Iyengar	
5 Psychology of Veerashaivism	123
Mr. V. C. Yagati	
6 Unity and Synthesis of Eastern and Western Culture	130
Dr. G. H. Mees	
7 My School	134
Prof. K. Ramaswami Aiyangar	
8 Summary of Kannada Articles	141

ಪರಿವಿಡಿ

೧ ಪಂಕ್ರೋತ್ವನ; ವೀರತ್ವವ ಮಹಾಸಭೆ....	೧೬೦
ಸಂಪಾದಕೀಯ	
೨ ನಿಜಗುಣಿದೇವ ಮತ್ತು ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ	೧೬೧
ಶ್ರೀ. ಜೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ	
೩ ವಿಶ್ವದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣಿಯರ ಸ್ಥಾನ	೧೬೨
ಶ್ರೀ. ಪುರಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಯ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು	
೪ ಹೈಗ, ಹೈವೆ	೧೬೩
ಶ್ರೀ. ಗೋವಿಂದ ಹೈ	
೫ ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ	೧೬೪
ಪ್ರೌ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ	
೬ ದೇವರ ದೇವ	೧೬೫
ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಷಣಂದೂರು	
೭ 'ಒಡ್ಡ' ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವೇ?	೧೬೬
ಶ್ರೀ. ಜ. ವ. ಚೆನ್ನಬನವರಾಜದೇಶಿಕೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು	
೮ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರವರು	೧೬೭
'ಕಿರುಕುಳ'	
೯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಲೇಖಗಳ ಸಾರಾಂಶ	೧೬೮
೧೦ ಸ್ವೀಕಾರ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯ	೧೬೯

ಡಾಕ್ಟರ್ ನೀ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ತಾರ್ಕಾರ್
(ಜನನ: ಮೇ - ೬, ೧೯೬೧ — ಮರಣ: ಅಗಸ್ಟ್ - ೨, ೧೯೯೧)

(ಪಡಿರುಂಜ್ಞು ' ಜಯಕಂಸಾಂಟ್ರಿಕ್ ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ)

The Journal of the Literary Committee, L. E. Association, Dharwar.

Published in April, July, October and January.

Vol. I

DHARWAR, October 1941

No. 3

RABINDRANATH TAGORE

The Bard of Santiniketan is no more; India — Asia herself — has lost her Poet Laureate. Rabindranath Tagore is with the immortals now.

Rabindranath Tagore's life more or less coincided with the dawn of the Indian Renaissance. After a few centuries of stupor the Indian spirit awoke again during the latter half of the 19th century. Bengal was in the vanguard of the movement for the reassertion of the Indian genius. Raja Rammohan Roy, Bankim Chandra Chatterjee, Sri Ramakrishna, Swami Vivekananda and Rabindranath Tagore himself: this galaxy, rising in the East, soon spread forth its rays far and wide, and the accumulated shades of centuries of frustration began to scatter away.

Like the ancient sages of India, like the great poets and philosophers of Hellas, Rabindranath Tagore too has been enabled by Providence to live a full life, a singularly meritorious and blameless life; and he has died in his eighty-first year, having crammed his years with achievements as unquestionable as his aspirations have been noble. Poet, novelist, critic, philosopher, musician, dramatist, actor, painter, educationist, patriot, humanist, internationalist, seer, prophet — Rabindranath Tagore has been triumphantly all these things. We shall certainly not meet his equal, either in sheer versatility or in the volume of achievement, for many and many a year to come.

This is not the placet to attempt an appreciation or criticism of Rabindranath Tagore's literary or philosophical works. Intrinsically, Rabindranath's achievement as a man of letters entitles him to a place among the world figures in literature; historically, his outstanding triumphs have put modern India on the map of world literature. Writing in a modern Indian language, Bengali, Rabindranath Tagore has nevertheless proved that such a language could be made a medium for the expression of the dizziest flights of poesy or speculation. He has thus fired those writing in the other modern Indian languages with a new hope and a new urge to noble endeavour.

Rabindranath Tagore's life was cast in an age of hurry and change, of false gods and scepticism, of urgent aspiration and unescapable defeat. However, his own vision was undimmed till the last. Once he remarked: "A poet's mission is to attract the voice which is yet inaudible in the air; to inspire faith in the dream which is unfulfilled; to bring the earliest tidings of the unborn flower to a sceptic world." This is precisely what Tagore himself tried to do throughout his long and distinguished life.

A poet and a philosopher, no doubt, Rabindranath was; but he was not exactly a recluse; he believed in taking the business of our life seriously. Like other sensitive spirits of his time, Rabindranath Tagore also was roused to his depths by all forms of injustice, cruelty and exploitation; the present European war wounded him deeply; and yet his faith never faltered. There is evil in this world, it is true; but it is not absolute or ultimate. "The river has its boundaries, its banks, but is a river all banks? Do not these obstructions themselves give its water an onward motion?" Faith like this is a much needed tonic to our generation that ever moan the general hurt it has sustained during the recent past. Tagore is dead, but the real Tagore cannot die; he is with us always, he is with the ages now.

VEERASHAIVA PHILOSOPHY

By Anil Kumar Sarkar, M. A.

Professor of Philosophy, Rajendra College (Chapra)

The Veerashaiva philosophy declares that the ultimate reality is *Siva-Sakti*. In this conception of *Siva-Sakti*, a definite anti-intellectualism is maintained. This is the peculiarity of this doctrine. Since the whole doctrine is found in the Kannada language, it would have remained long unknown to others had not His Holiness Shri Kumaraswamiji of Navakalyanamath, Dharwar, delivered his lecture on it at the sixteenth session of the Indian Philosophical Congress held at Madras. Further illumination on the doctrine is found in his monograph, *The Veerashaiva Weltanschauung*, which has recently come out from the said Math.

This monograph is a lucid and brief exposition of the above doctrine. It is discussed in a critical and comparative manner. The element of modernism is to be observed in its choice of the kindred western thought on this point. It is a dynamic-static view of reality, and as such we are naturally reminded of Bergson, James, Schopenhauer and Bradley. Viewed from the standpoint of Indian thought, it has to maintain its position from the criticisms that may come from the *Advaita* Vedanta Philosophy of Sankara. The author has nicely answered all these philosophic demands.

The cult of *Siva-Sakti* may appear quite an old doctrine. But the modern way of treatment is really very fascinating. Its conception is that the Will is the ultimate reality, but there is a wider background of it. There is what is known as the transcendental Will, or the Will is the expression of a still wider background or field, the Will surrounds it as an aroma. All stress and guidance come from that higher centre. The Will is only expression or even

absorption. Will is only dynamism, evolution, extension, liberalism or passage. The control, guidance, conservation, absolution, permanence or personality comes from Siva or Silence. There is a perfect identity between the centre and the circumference, between the core and the expression, the one without the other is unmeaning. Pure dynamism as a centre of reference is unmeaning process, and pure centre or silence without stress for its expression is equally an abstraction. But all the same the thought is not a combination of the abstractions. *It is a culture of a new type of experience.* This experience is anti-intellectualistic. Its position is to bear this attitude, for what is direct is immediate experience or intuition; but this experience is not a pure vacuity, or pure duration, or supra-relational experience of Bradley, but it is an experience of silence where the *Sakti* or Strength is fully absorbed or concentrated. All stress and guidance come from it. It is absolute Truth. It is personality, but not a blank absolute; it expresses itself. It is not the conception of potentiality becoming actuality, or the evolution being the expression of potentiality into actuality. This doctrine holds that the 'Silence' or 'Siva' or 'Truth' or 'Conservatism' has no element of potentiality in it; it is the centre of activity or *Sakti*. It is that centre of Silence or Siva wherefrom *Sakti* emanates; or it is that centre of permanence whose expression is activity or dynamism. It is, therefore, a static-dynamic view of reality, where one cannot be thought of without the other. The reality is, therefore, *Siva-Sakti*, silence expressing dynamism, and dynamism resting in silence; one is inextricably bound with the other.

Since it is not a thought of abstract silence, truth or absolute, it has in it the core of *Sakti* or strength or dynamism or will. Viewed thus, this thought of *Siva-Sakti* is widely different from the thoughts or experiences of Hegel, Bergson, Schopenhauer or Bradley. It is not the conception of the Absolute of Hegel, for it is not the conception of an ultimate logical synthesis as obtained in the last analysis of the concept of the concrete Absolute. It is not the experience of the pure duration of Bergson. It is not also the thought, the Cosmic Will and its manifestation of Schopenhauer. It

is not the anti-intellectualistic type of experience rejecting all our intellectual or *categorial* ways of understanding as riddled with contradiction. It is the demand of a new type of philosophic insight regarding static-dynamic conception of reality, which points out that all evolution or dynamism rests on a permanent background which is Silence or Siva, but is instinct with strength or *Sakti* or Will. It is Silence expressing itself as Will. That is the whole character of reality.

This is the realistic position of the Veerashiva doctrine. It tries to cover up its idealism in the form of realism of *Siva-Sakti*. After all they are only conceptions. But to understand the one is to go towards the other. In other words, the thought of the one involves the thought of the other. Siva can only be understood from its reference to *Sakti*, and *Sakti* can only be understood from its reference to Siva. The relation between them as expressed here is not the thought of the continuum of Space-Time of Alexander. But here there is only an effort to clarify the concept of *Siva-Sakti* by giving expression to a new type of experience, which renders their separate existence impossible. In the thought of Siva, the inner core is discerned, but that inner core is not a potential centre, but a pure activity centre, not merely an intuition but a centre instinct with strength or vitality or will, a centre of stress constantly expressing activity. But it is thoroughly full and perfect, therefore, 'silent'. Its fullness is its joy, and it expresses its consciousness of joy. The *Sakti*, that surrounds it, is nothing but the expression of that consciousness; but that does not prove the unreality of *Sakti*; rather it reveals the inner character of Silence or Truth that it is instinct with *Sakti* or strength or dynamism. This is the understanding of the fullness of reality.

In the thought of Bergson, there is only an expression of duration or *elan vital*, which may be 'life-force' but this stress is not fully manifest, for the inner core of the *elan vital* is not fully expressed; it involves the element of potentiality gradually manifesting

itself in distinct lines of activities in the evolutionary process. Bergson's thought is the thought of pure dynamism but it has not been able to abandon the thought of potentiality of some form. The thought of *Siva-Sakti*, on the other hand, emphasises the character of fullness when it is the same as silence or conservatism, the centre of joy as ever-present bliss. This thought of *Siva-Sakti* is there competent to remove the thought of potentiality, which fails to give the character of fullness or permanence or Truth or Silence to reality. On account of this perfect centre of silence, it expresses itself always in perfect centres of activity, which are nothing but revelations of joy and bliss issuing out of the depth of ever-present silence. One is the ground and the other is the expression but the one is in the other. There is perfect identity, and also difference, but the difference is for the thorough grasp of the intuition of *Siva-Sakti* or Silence-Strength. This is Veerashaivism.

All expression or evolution is for the understanding of silence. There is thus expression or absorption. It is so full and silent, so full of freedom and joy that it constantly expresses itself and realises itself. Its passage is nothing but self-absorption and enjoyment. Therefore the Veerashaiva doctrine turns to another aspect of it. This is its practical aspect. It is nothing but the elevation of the lower types of movement to higher types of movement, for the 'stress' is elevated into 'silence,' process ending in realisation. The highest 'Silence' is the silence of Siva, "*Sarvāngalingasthala*," the only ideal of the '*Sharanas*,' the followers of the Veerashaiva philosophy. In the words of Swamiji himself: "In this greater ideal which the *Sharana* calls it the *Sarvāngalingasthala*, all the beauties and harmonies of the mysterious infinite life are thrown open to man and every movement of being shall be felt as divine. Life is to be completely divinised and humanity installed in a divine society. This is the promise of Veerashaiva philosophy." (p. 29).

As against the *advaita* concept of Sankara, it does not hold the view of *Maya*. Its principle of *Sakti* or Strength that accounts

for the dynamic universe is fitted into the concept of dynamism that is realised in the centre of silence. There is a perfect relation of identity between dynamism and silence. One is a necessary concept of the other. One is not more real than the other. Viewed thus, the doctrine of Veerashaivism has not got to account for any *Maya* or indefinable character of the manifest universe. The dynamic universe has its habitant in the centre of silence or Siva. By this emphasis on this new type of concept and experience, *the Veerashaiva Philosophy tries to claim a higher sort of consideration from the thinkers of the world*. Our Kumaraswamiji in that short but lucid monograph hopes for a brighter prospect of this philosophy by bringing into full prominence the whole doctrine in English

SHANKARA DASIMAYYA

By Mr. V. B. Halbhavi, B. A., LL. B., Dharwar

Shat- *hala Siddhanta* is the name given by Lingayatas to their philosophy. The name denotes the six stages through which one has to pass to have real knowledge of oneself. These stages are *Bhakta*, *Mahesha*, *Prasādi*, *Prānalingi*, *Sharana* and *Aikya*. One has to maintain a particular attitude of mind, higher and higher as one passes from each stage to the one above it, and has to practise certain observances consistent with this attitude until at last one loses oneself in the Ultimate or Absolute which is called *Sunya* (nothingness). But the bodily activities do not cease and one's relations with the outer world continue so long as there is life in the body. Therefore one has to perform the daily duties, and this one may do by adopting the observances commensurate to any of the six stages. One may remain a *Bhakta*, a *Mahesha*, a *Prasādi*, a *Prānalingi*, a *Sharana* or an *Aikya*. Basava remained a *Bhakta* for ever. Many of his contemporaries were *Sharanas*. Allama Prabhu remained in the *Aikya Sthala*.

Shankara Dasimayya who was also a *Sharana* lived about a century before Basava. There are references to him in Basava Purana and in some other Lingayata works. In an article on Kollipaka by Lewis Rice, C. I. E., published in the Indian Antiquary (Vol. XLIX—1915 on page 214,) we find— “Various shrines are scattered about, mostly Shaiva. One which is resorted to by tailors has, behind the *linga*, a stone statuette of a bearded person with high dress. The image has, carved by his side, a pair of scissors.” This statuette represents none else but Shankara Dasimayya. There is a class among Lingayatas called Banagars (dyers) who show great reverence to Shankara Dasimayya as belonging to their class. The profession of the majority of this class was for centuries dyeing till about half a century ago, when they were driven out of this profession by the

import of foreign dyes and dyed yarn. Originally the profession of this class appears to have been tailoring as there is in the community a custom, now dyeing away, of presenting a pair of scissors and a measure-stick to the bridegroom at the time of his marriage, as a token of the profession he should follow in his life-time. We do not know to what faith the tailors, referred to by Lewis Rice in his article, belong. Whatever that faith may be, the fact that they pay homage to the statuette in the temple as described in the article coupled with the existence of a pair of scissors by its side is conclusive of the statuette being that of Shankara Dasimayya. Inscription No. 83 of the year 1280 A. D. in the vicinity of the village of Maradipur in Dudda Hobli in Mandya Taluk in the Mysore District also makes a reference to him in the expression "*Navileya Jadeya Shankara-Devara Padihara Dasayya.*" The story of his whole life is narrated briefly by Harihara (12th Cent.) in one of his *Ragales* and at some length by Mallikarjuna (17th cent.) in his *Shankar Dasimayya Purana*. From these we cull the following facts about his life:—

Shankara Dasimayya was born at Kandagallu in Hunagund Taluk in the Bijapur District. He was a Brahmin by birth and his original name was Govinda Bhatta. His wife was Dummavve. He was learned in *vedas*, *agamas* and *shastras* and was regularly performing the six *karmas* enjoined on a house-holder with great assiduity. As he advanced in age, he became sick of the mode of life he was following and became desirous of going on a pilgrimage to Kashi. When his wife heard this, she insisted on following him as there is no salvation to a wife without her husband.

They both left their home and began their journey and after a day's march reached in the evening the village of Navile on the Krishna River in Lingasur Taluk in the Raichur District. There they witnessed the worship of Jadeya Shankara Linga that was being performed with great fervour and devotion by the devotees. Govinda Bhatta's eyes became fixed on the image of the *Linga* and he forgot himself in its contemplation and fell asleep. Arising next morning he gave up the idea of proceeding to Kashi and began to worship the

Linga daily and return to his village. The Deity being pleased with his devotional worship appeared to him in the guise of a *Jangama*, initiated him into the principles of the Virashaiva religion and invested him with *Linga*. His wife was a witness to all this and she was also invested with *Linga* by her husband at the instance of the *Jangama*. After this the *Jangama* gave them appropriate names and called them Shankara Dasimayya and Shividasiamma by which names they have since become known. A Virashaiva or Lingayat ought ever to live on what he gets by his own exertions and therefore Shankara Dasimayya adopted the profession of a tailor during his whole life.

At some distance to the north of Kandagallu & Navile, there lived at Mudanur another *Sharana* by name Devara Dasimayya. Weaving was his profession. He was favoured by God with *tavanidhi*, i. e., a permanent storage of corn which remained constant, whatever the quantity taken out of it. With such a storage at his disposal he distributed the corn freely among the needy. Shankara Dasimayya and his wife once went to see him, and at the time of their first interview, Devara Dasimayya offered to send them the corn from his *tavanidhi* as he thought they were in need. Immediately the *tavanidhi* dis-appeared. Devara Dasimayya apologised to Shankara Dasimayya for his presumptuous assumption and the *tavanidhi* re-appeared as before.

The fame of Shankara Dasimayya had in the meanwhile spread far around and king Jayasimha of Kalyana had a desire to see him and invited him to his capital. While Shankara Dasimayya was there, the wife of the king was attacked by a serious disease. A female sooth-sayer was consulted and she gave her prescription as follows:—

“If the queen, clad with garment of foliage, with her mouth locked and the skin of her fore-head peeled, place this skin and a heap of boiled rice mixed with the blood of sheep, buffalo, cock and pig before the town deities, Mari and Masani, and bow to them, her disease will for-sooth vanish.” Accordingly the queen distributed paddy among the village women-folk for being turned into rice before

the next dawn. A complaint from one of these women who was unable to do the work on account of her pregnancy having reached Shankara Dasimayya, he got this work done by the very deities and the queen was cured of her disease without the necessity of going through the procedure prescribed by the sooth-sayer.

This miracle astonished the king who then began to show greater respect to Shankara Dasimayya. But this conduct of the king created discontent among the *pandits* of the Brahmin and other sects and they all combined and hatched a plan to defeat Shankara Dasimayya in arguments. They persuaded the king to invite Shankara Dasimayya to his court to establish the superiority of the principles of his faith. The king did so and Shankara Dasimayya sent his disciple for the purpose. This disciple won victory over the *pandits* by arguments which his opponents could not meet. Unable to find any alternative, the *pandits* challenged Shankara Dasimayya to burn the image of Narasimha with the fire of the eye in his fore-head (Jadeya Shankara having favoured him with this eye) and this Shankara Dasimayya accomplished to the great discomfiture of the *pandits*.

Shankara Dasimayya afterwards took leave of the king and started back to his place Navile. On his way he halted at a place called Pembur where two spirits were being worshipped under the names of Maladevi and Mailara. Mailara did service to Shankara Dasimayya at his call and was presented with an umbrella. Further on his way at Ujjayini he met a gathering of Shakteyas and arguing with them established the superiority of his faith over their's and at another place met a band of Jogis, the followers of Nathas, and convinced them of the hollowness of their tenets. Thus triumphing all along his way he reached Navile and lived there for some time in the fulness of his devotion to Shankara.

Later on a son was born to him. The son grew up and was educated in all the religious lore by his father and became an object of admiration and reverence to the *Bhaktas*. Shortly afterwards Shankara Dasimayya and his wife left this world and became absorbed in the Lord Shiva.

Jayasimha whom Shankara Dasimayya met at his invitation is Jayasimha II of Kalyan who reigned from 1015 to 1042 A.D. Basava Purana in Telugu (1190 A. D) and the same purana in Kannada (1369 A. D.) narrate how Jayasimha, a Jain, was induced to accept Shaivasim by Devara Dasimayya, the Guru of Suggaladevi, the wife of Jayasimha. From this and from the fact mentioned in many Lingayata works that Shankara Dasimayya performed the miracle of causing the disappearance of the *Tavanidhi* of Devara Dasimayya, it can be taken for certain that Shankara Dasimayya and Devara Dasimayya were contemporaries and that both of them flourished in the middle of the 11th Century, i. e., about a century before the time of Basava.

Devara Dasimayya is an author of *Vachanas* which have been collected and published by Rao Bahadur P. G. Halkatti. These *vachanas* are very expressive and reveal the same mysticism as the *vachanas* of Basava and his contemporaries. We have so far come across only one *Vachana* of Shankara Dasimayya in copies of collections of various *Vachankaras*. In that he has condemned outright the Brahamans for assuming superiority over other castes and for eating flesh by the performance of sacrifices and drinking wine in the form of soma juice and challenges them to dis-prove how a person born an untouchable but following the path of devotion to Shiva is inferior to a Brahaman. This is enough to show that Shankara Dasimayya was a staunch Virashaiva. His other *Vachanas*, if found out, may throw further light on his life and his doings. For the present we have to depend only on the two works mentioned in the beginning of this article to have some knowledge of them.

In the eleventh century several other sects professing different faiths were flourishing in this part of the country. Fore-most among them was the Vaishnava Sect. The age-long antagonism between the Vaishnavas and Virashaivas cannot be said to have completely died away even now though such signs are visible.

The Jainas also were numerous. Neither Harihara nor Mallikarjuna makes mention in his poem of any bitterness between the Jainas and Virashaivas and Mallikarjuna by giving an account of

the principles and practices of the Jaina religion without any comment on them seems to approve of them. This may be due to the fact that Mallikarjuna did not like to disturb the peaceful life which the followers of the two sects were leading in his time as neighbours. But the fact that in the 11th & 12th centuries the feelings between the two were anything but cordial cannot be concealed. This is disclosed by the story narrated in the Basava Purana that Devara Dasimayya after converting Jayasimha and all the Jainas to Shaivism had all the Jaina Temples in the capital razed to the ground.

The Shakteyas secretly worshipped Matangi (Durga), offered her flesh and wine, then tasted these themselves from the same receptacles, danced through intoxication and asserted that in these their practices lay their salvation.

The followers of the Natha Sect worshipped Shiva in the form of Bhairava. They generally wore matted hair, besmeared their bodies with ashes, ate flesh, drank spirituous liquor and smoked *ganja*.

There were other groups of persons worshipping Mari, Masani and such other deities of evil disposition.

Shankara Dasimayya appears to have encountered all these classes in the course of his tour and exerted his influence over them. His tour appears to have extended over a wide area from Ujjayani in the south-west of the Bellary District to Kollipaka in the north-east of the Nizam State. Other *Sharanas* of his type about that time were Devara Dasimayya, Bahura Bommayya and others. The influence of these *Sharanas* on persons of other faiths was not so great as that of Basava and his contemporaries. But it can be confidently asserted that the movement to which great impetus was given by Basava and which secured numerous adherents during his time and afterwards had its origin in the efforts made by the *Sharanas* who flourished in the middle of the 11th century according to the evidence now available. Further research may take the date of its origin even earlier. Of those who organised the movement in the middle of the 11th century, Shankar Dasimayya was one.

THE HUMAN OUTLOOK TO-DAY*

By K. R. Srinivasa Iyengar, M. A., D. Litt., Professor of English,
Lingaraj College, Belgaum.

I

At a time like the present, when every morning the newspaper tells us of world-shaking catastrophes, when every evening the B.B. C. news items continue the same harrowing tale, one idea, one feeling, one aspiration yet offers us a glimmer of hope, yet seems to beckon us to a distant place of refuge. It is the idea, the feeling, the aspiration, that mankind is one and indivisible, that under Heaven there is but one family. It may be that some of us posit the idea only to reject it, that we indulge in the feeling only to dismiss it as an impracticable day-dream. But, willy-nilly, the idea, the feeling the aspiration, persists. Something in us tells us in the very urgency of our anguish that men *are* the same the world over; that all of us laugh if we are tickled, bleed if we are pricked, sorrow if we are afflicted, exult if we are successful. If we look at the human situation to-day, we realize clearly our unescapable interdependence; we realize that, when a monstrous war rages, neutrality is a myth; we realize that no more can the world progress in compartments. Some people may still dispute these statements, but you, the Rotarians, because you are Rotarians, do not dispute them. Yours is an international association, having an ineradicable faith in the brotherhood of man. Yours is a world fellowship of business and professional men, united in the ideal of service; your primary aim is "the advancement of international understanding, good will and peace." That is your aim, because you have full faith in the brotherhood of man, and full faith too in the possibility of realizing your ideals in practice.

* Substance of an address delivered before the Belgaum Rotary Club on the 17th September with Mr. V. A. Mujumdar in the Chair.

I am sure you have heard of other organizations like yours, imbued with similar aims and inspired by a similar faith. The International Fellowship, for instance, is engaged in the meritorious task of forging a common platform for humanity. Likewise, there is the world association of poets, playwrights, editors, essayists, and novelists—called the P. E. N., for short—that “stands for humane conduct” and whose members “pledge themselves to use what influence they possess in favour of good understanding and mutual respect between nations.” The All-India Centre of the P. E. N. was organized by Shrimati Sophia Wadia in 1933, with the late Dr. Rabindranath Tagore as its first President. I may add that my friend, Professor Basawanal, and I are, at present, the only two members of the All-India Centre from Belgaum.

I have said this much about the P. E. N. to show that, although I do not have the honour to be a Rotarian, I believe as much as you do in the efficacy of international understanding and co-operation. Our aims are the same; and it should be possible for associations like the Rotary, the International Fellowship and the P. E. N. to help one another in our common purpose. And what is this common purpose? Surely, it is this: we should try to understand the human situation as it stares us in the face to-day and, besides, we should try to formulate the basis of our faith and to determine the line of action likely to prove most successful under the present extraordinary circumstances.

II

Homo Sapiens has, according to the Biologists and the Anthropologists, inhabited this planet for about one million years. For a very long time, certainly for about nine hundred thousand years, he lived much as other animals lived—he ate, he perpetuated his species, he died. Mr. T. S. Eliot’s lines applied to him indeed with brutal exactness :

“Birth, copulation, death:
That’s all, that’s all, that’s all, that’s all.”

Other species, mightier than *Homo Sapiens*, ceased to be after a brief period of agitated existence. The ichthyosauri, the giant mammals and reptiles of the past, have gone and left not 'a rack behind.' But Man has somehow lived on. Nay more—he has been fruitful, and he has multiplied: he has scattered himself all over the globe. No doubt, his recorded history relates only to his achievements of the last five or six thousand years. But his earlier, more obscure, achievements, however tame they may appear to us, did nevertheless pave the way for his later and more sensational triumphs. Some one discovered fire, another (perhaps a few centuries hence) its use; a third made a stone implement, a fourth made a spear of a pointed stick. In the process, we have, perhaps, spanned a few centuries. Apparently, "progress" was very slow — but it was there.

About five thousand years ago, man definitely emerged from the forest. He now knew cooking, and knew the value of wearing clothes of some kind or other; he learnt to put the plough to the field; he articulated words clearly; he danced, he sang, he fought with interesting implements. His tiny brain was beginning to function. He asked questions and gave surprising answers. He evolved religions, he gazed at the stars and drew certain conclusions, he speculated on the future. He domesticated animals and plants: he built houses, planned towns and cities. The tempo of change quickened up gradually. Civilizations flowered, faded away, and died; some have left a dried up petal or two, others have disappeared altogether. Great Empires, too, have arisen, have had their brief hour of glory, and have gone into liquidation. Man has found it necessary to acclimatize himself to the bewildering changes in his environment — and generally he has managed to do so. And, after about at least five thousand years of self-conscious life, man finds himself in the midst of a war on a planetary scale, and he cannot but wonder what the future has in store for him.

Homo Sapiens has been able in the past to adjust himself even to unfavourable circumstances. But in recent decades he confesses himself rather puzzled by the changes that are taking place in his one time placid world. Scientific progress seems to be giving

him no time to catch it up. Inventions, new contrivances, new organizations, even new streams of ideas, leave him gaping and muttering. And two shocks like the war of 1914—'18 and the present European war have been enough to knock out human equanimity and complacency altogether. Man timidly "looks before and after" and "pines for what is not" and cannot be. He is confused, he is worried, at times he is even desperate: he has bad dreams, and he is terribly unhappy because of them.

III

The human outlook today seems really to be very depressing. A war is raging and we cannot say when it will end. The present—the awful present so gruesomely vivified by the daily war communiques—seems to be anyhow a hideous thing. Destruction is going on on an unprecedented scale. The screaming sirens are making people nervous wrecks, and the suicides are increasing. Women and innocent children are now lawful military objectives. The exoduses of civilian populations and the ruthless of pursuit of "scorched earth" policies are dilocating social life, and they are producing disastrous consequences. After the last war, the influenza epidemic claimed more victims in Europe than the war itself had done. It is to be feared that epidemics and pestilences will follow in the footsteps of Hitler's war as well. The dictatorships may have started this war; but the democracies, willing to talk yet afraid to act, first let the dictators arm and later met them with insufficient force. In result, the nations of the world are now locked up in a deadly embrace. Made for happiness, man is very unhappy; politics, economics, education, religion, all have apparently failed him; he is, for the first time perhaps in his million-year old history, faced by the prospect of speedy annihilation.

It may be that in the near future men will overthrow the machine and all that it implies and revert to a simpler and less noisy kind of life. This is what Samuel Butler, author of *Erewhon* thought even during the heyday of the Victorian Age. On the other hand, it is not impossible that the "brave new" man of the future will use more machines than ever, finding himself at home in a communistic

Utopia like the one described in Mr. Aldous Huxley's *Brave New World*. Both these hypotheses, however, imply violent breaks with the present, and it is hardly to be supposed that *Homo Sapiens*, with his rooted dislike of sudden or violent changes, will ever agree either to abjure the use of weapons altogether or to suppress his individuality and humanity for good.

What, then, is most likely to happen to *Homo Sapiens*? A few more years of war with their trail of destruction and misery, then another Carthaginian peace, a few years of uneasy peace, another *delirium tremens*, presently a third world-shaking war, and so on, again and again, till by sheer exhaustion humanity will maim and break itself irretrievably—is this, then, the end? Are we never to hope that “law” and “impulse” could be reconciled? Should freedom always lead to chaos, and discipline to soulless tyranny? Should dictatorships be ever aggressive, and democracies ever pusillanimous and weak? Should peace and war, shame and revenge, invariably alternate for the discomfiture of men? Is Man, after all, to go limping after the extinct apes and mastodons of old?

IV

Perhaps, there is another way out of the present chaos, the way of sane survival. There is no need to be unduly alarmed by the Dictators. Hitler is a curse, no doubt, to the present generation: but *Homo Sapiens*, who has died times without number only to be reborn again, need not bother about him. *Homo Sapiens* has read other versions of *Mein Kampf*—the Chinese *Book of Shan*, Kautilya's *Arthashastra*, Machiavelli's *Prince*; and Hitler will doubtless go the way of his predecessors. Dictatorships have grown, off and on, on the soil of wild egoism, manured by widespread materialism: but they have invariably broken in mid-career and have left nothing durable behind.

In the past, materialistic states, by their aggressiveness and their cynical behaviour towards their neighbours, have always brought ruin upon themselves in the long or short run. And then an Asoka followed Kautilya, a Socrates followed close upon the

tragedy of the Peloponnesian War. No doubt, the chaos that immediately results from the ruthless pursuit of materialistic aims may prove a long-standing proposition, ushering in a considerable "Dark Age". This would be a frightful disaster because such a "Dark Age" must now extend throughout the world since the conquest of distance has very clearly brought out the interdependence of human beings all over the globe. But it is not impossible, even at this late hour, to stem the tide effectually : in the words of Mr. H. N. Spalding, "Instead of drifting ruinward on the current of materialism, the present spirit of dissatisfaction may develop an energy of desire that will discover, not the material, but the moral and spiritual principle : the knowledge, love and enjoyment of other men and of God. Other nations will then be regarded, not at all with a view to aggression, not primarily with a view to trade, but as objects of understanding, admiration, and will; other classes as organic parts of the society to which we ourselves belong; other religions as sharers in one revelation. The alternative to World Ruin is World-Renaissance."

It is futile to pin our faith in a scientific or eternal "law" of progress, and leave the matter there. *Homo Sapiens* has ever been the master of his fate and the captain of his soul. In China he evolved the Confucian civilization on the ashes of the old materialism. He produced an Asoka in India when the country badly wanted him, and he gave America an Abraham Lincoln during the crisis of the Civil War. Sometimes, nations are thus lucky to get the right type of men when they want them, but more often it works in quite a contrary fashion. Average man himself is to-day required to contribute his mite towards the realization of his dreams. He cannot leave everything to a superman that already exists or is soon to be born. If only man will examine his cultural heritage, he will find much that will encourage him to hope; he will learn how unlike the materialistic states, the states that put their emphasis on humanity and on man's harmonious relations with his environment have left something durable behind. The ancient civilizations of China and of India, the civilizations of the Hebrews and of the

Greeks, these have not left a "scorched earth" behind them: they have left potent memories, and we can recapitulate them and learn, if we will, the art of right living.

V

While materialistic civilizations cynically distrusted average man and vulgarized him to the position of an unreasoning animal or of a useful beast of burden, all other civilizations raised average man to a level of understanding when self-realization and realization through service may be feasible. Even the worst man, it was pointed out, had in him the "spark" that but required a breath of spring breeze to burst into glorious flame. It is not in man's nature to be inveterately egoistic: he likes social relationships, he likes to sacrifice himself for others, he likes to establish a greater and greater measure of harmony with his surroundings. But he has also other instincts — notably pugnacity. Given a set of unfavourable circumstances, the latter gains the upper hand, and demonstrably he fulfills Plautus' dictum, *homo homini lupus*. If the circumstances are otherwise, man is the unselfish father of his family, the benefactor of his fellow human beings, the devotee of Nature and the true servant of God.

There have not been wanting civilizations in the past that reared themselves on severely human foundations. Men lived, and were taught to live, in terms of self-discipline; society, and the nation itself, were understood to be the extensions of the family principle: self-expression was possible through the discharge of one's honestly conceived duty. Occasionally, man even dared to invade the invisible, and affirmed the truth of *Tatwamasi* or "That thou art." Rule over *self*, the triad of self-reverence, self-knowledge and self-control, became the bedrock of the superstructures of civilization. Men could live then in harmony with themselves and with their surroundings.

Of course, things have very much changed now, but man himself cannot have changed much and he must still be capable of sustained and noble endeavour. The incessant rattle and motion of our times

does distract our attention, and turns our gaze from inner to external life. Nevertheless, even today man can realize his happiness provided only he will make an effort to save himself. More than at any other time in his history, man has enormous resources, material as well as spiritual, at his disposal; the wisdom and the experience of his ancestors lie at his elbow, ready to be tapped and to be intelligently utilised. As Mr. H. G. Wells has pointed out, "So far as economic circumstances go, the world could be organized to provide every living soul upon it with abundant food, housing and leisure, and without either direct compulsion to toil or any irksome monotony of employment. We have passed in a single life time from a general neediness to a practicable plenty for all.....Aviation and radio communication have abolished distance. In 1888, the unity of the world as one community was a remote aspiration; *now* it has become an imperative necessity. Fifty years ago none of us dreamt of the freedom and fullness of life that is now a plain possibility for everyone."

VI

Possibility, yes; but we need to remind ourselves that it is not, as yet, a reality. Before civilization can attempt these great tasks, it has first to be saved from extinction. The winning of the present war in itself may not effect the salvaging of civilization: it will have to be followed by a complete revision of our ideas and a speedy adaptation of our lives to suit the exigencies of the human situation today. But it can be done, and one hopes it will be done. Men may differ from one another superficially, but they differ from all other species of living creatures even more. Moreover, if we look beneath the surface, we are sure to discover that many more feelings, aspirations and even inhibitions unite men than those that divide them: for instance, the tears, the hunger, the pain, and the religious ecstasy of all the children of Adam are the same. Human society, be it in India or in the United States of America or within the Reich, is everywhere raised on certain fundamental psychical, physiological and psychological factors, and these are identical to all humanity. It will thus be seen that, for the builder

of a world commonwealth of free human beings, durable foundations are not lacking. One touch of Nature, said Shakespeare, makes the whole world kin; and we have only to see and to hear to be able to infer the accents that underline the unity of all men.

If we desire to escape the fate of the other massive animals that once lived on this planet but are now no more, we should learn to pool all our resources together and try to achieve a true federation of man. Civilization should henceforth be a co-operative adventure. We should learn to realize that neither culture nor science can know national barriers. They already offer us common platforms on which the westerner and the easterner, the Hindu and the Muslim, the Jew and the German, can all meet. We can then know that, in the sphere of religion, there is no reason at all to wrangle endlessly. All great religions are based on the asseverations of the mystics, and these seers talk in identical accents about the glory they have experienced, the reality they have participated in. As Professor Radhakrishnan reminds us, intuitions ever abide, only the interpretations change. The encrustations of dogma may divide religion and religion, but the core of their faith is one and the same.

Similarly, philosophy, literature and the fine arts can make men understand one another and infer the ineradicable kinship of all human beings. Kalidasa, Shakespeare, Goethe, Racine, Dostoevsky, Tagore—they are not of one country only, but of the world's. Spiniza was a god-intoxicated human being, so was Manikkavasagar or Basava or Chaitanya; an Indian loses himself in Kant while a German stands amazed before Sankara's view of reality. Philosophy, literature and the fine arts go to the root of the human situation as it has persisted, amidst its infinite vicissitudes, for several centuries past. We steady ourselves, and we get back our equanimity, in their presence: it is thus no exaggeration to say that in cultivating a sense of values that shall be the same for all men, we are in fact facilitating the reorganization of human affairs.

In science, unfortunately, the present tendency is to localise scientific activities. German science is drafted to the Nazi war effort; the one concern of the British scientists today is to win the war for the Allies. However, things are bound to change after the war. Science will once again spread its plumes over the whole world. Knowledge will not be ought not to be the sole concern of particular peoples. The great scientists of the world will—they ought to be persuaded to—come together and discuss problems affecting the well-being of *all* men. Compartmental progress of humanity will be known to be a mere myth. The human ship will either be pushed forward as an entity or it will founder on the waters of unreason and strife.

And the scientists will have a lot of work to do—fighting evils common to all mankind. Disease in its infinite varieties, the insect pest, famine and pestilence, earthquakes, slum clearance, these and scores of other problems which demand an urgent examination and solution will consume the energies of all our scientists. There will be problems for the economists and educationists as well. Co-operative action in the spheres of industry and commerce; the proper regulation of the production and distribution of goods on a world basis so that the criminal absurdity of an economy that ensures the prevalence of poverty amidst plenty may be for ever done away with; the institution of international currency and banking systems which will not be at the mercy of every stray adventurer; the conservation and distribution of the available raw material in the world, taking into consideration only the lasting interests of humanity; the reorganization of our educational systems in accordance with developments in psychological thought;—these are some of the directions in which co-operative action on a world basis is urgently called for.

VII

Mighty issues thus bind the interests of all human beings together. Nothing less is at stake now than man's survival as a species—as the crown and roof of Creation. Is it impossible that man should strenuously, and of set purpose, readjust his relations to his surroundings? He has done so in the past, and he may do so again.

We know that the Britain that last year stood up to Hitler as one man was only a collection of warring states some thirteen hundred years ago. If out of divers elements in the national life of Britain a strong nation could be forged, why should a similar thing be impossible of fulfilment in the international sphere?

The human outlook today is by no means encouraging: we are clearly at the cross-roads, and we do not know which way the engine of the future is going to whirl us forward. All that we can say is that if *Homo Sapiens* lands himself in a greater mess than he is in already, it will be entirely his own fault. But we cannot give up the hope that at long last reason will surely prevail, that the warring nations of the day will be reconciled in the end, and that the true Brotherhood of Man will be securely established in our midst. These hopes may well appear childish; but, as Dr. Wingfield-Stratford wisely reminds us, "even a forlorn hope is better than none."

PSYCHOLOGY OF VEERASHAIVISM

By Mr. V. C. Yagati, B. A., LL. B., Haveri.

The ideal of man in life, is to think, speak and act rightly and thus qualify his self for the attainment of God. This is what is called religion in its real sense. A religion which is based upon superstition cannot win the allegiance of the wise. It should be based on science and be able to stand the searching criticisms of science and logic. Science and religion should agree with one another with regard to the Prime Substance out of which the whole world has sprung up. Science has followed religion as far as positing a Godhead but has not been able to realise Him. Religion professes to know and realise God by the faculty of intuition while the arid reason of science confesses its inability to peep into the sphere of God and to take an X. ray photography of God. The curse for this seems that because reason is born of matter and is thus a cripple and that intuition which is an eye of the soul, is born of the spirit. Veerashaivism, being one of the advanced religions in India, has contributed to psychology its own quota. Its system of philosophy is called *Shaktivisisthadwaita* or energy qualified monism.

Before entering into the details of Veerashaiva psychology it is rather useful to briefly survey the principles of modern psychology in order to find out the similarities in both the systems. According to modern psychology the organism of every animal is composed of numerous life atoms or cells. Every cell which is the simplest particle of a living substance is capable of independent life. Every cell is bathed in the blood and lymph which condition its vital processes. Nervous tissues in the body are constituted by the union of thousands of millions of specially differentiated cells. These different nerves conduct blood circulation. The feeling of pleasure and pain carry the command of the brain to the different organs of the body. The whole nervous system consists of two parts, the

peripheral part and the central part. The central part consists of the spinal cord and the brain. The skull contains firstly the hind brain (cerebellum) which keeps the body balanced and secondly the mid brain and thirdly the cerebrum or the frontal brain. The peripheral part of the nervous system is that which connects the central part with other organs of the body, such as muscles, sense organs and glands. Sense organs are essentially constituted by groups of such cells peculiarly responsive to certain kind of stimulus, those of the eye to light, those of the ear to sound etc. The brain is like a central telegraphic system which initiates or arrests movements of different muscles and sense organs with which it is connected by numerous nerves. If anything like an insect were to fall into the eye efferent nerves carry the news to the brain and the brain sends its command to the eye-lashes to throw it out. The eye-lashes immediately move and drive out the insect or the dust atom. The function of every sense organ is carried on with the help of the brain. If the nerve centre in the brain connected with the eye is destroyed the eye becomes blind and so also with other organs.

Just as modern psychology has made three divisions of the brain in the skull, so also Veerashaivism creates three parts in the brain. It calls the frontal brain by the name of *Brahmarandra*. It consists of thousand petals or groups of nerves. In this part the *Chitkala* or the intellectual aspect of God dwells in the form of *jeeva* (self). This *jeeva* is called *Nishkalalinga* (formless God). The central part of the brain is called *Sikhachakra*. This consists of three groups of nerves. In this part *Prana* or life breath dwells and is named *Shoonyalinga* (God without name). The hind part of the brain is called *Paschimachakra* which consists of a single nerve. In this part the self luminous soul dwells and is called *Niranjanalinga* (God without attributes). Just below this part the spinal cord joins. Thus we find a curious coincidence between the Veerashaiva and modern psychological descriptions of the brain.

Veerashaiva psychology has proceeded a step further and has analysed the nervous system in the whole body into six parts, (1) middle of the eye-brows (2) neck (3) heart (4) navel (5) the

generating organ and the (6) excreting organ. These are the places where the nerves and each of them perform a particular function. The nerve ending in the middle of the eye-brows is called *Ājnāchakra*. This operates as an efferent nerve in communicating the commands of the brain to different sense organs. The neck contains *Vishuddhi-chakra* or nerve wherein lies ether which enables the aesophagus (food carrying valve) to send down the food to the stomach and enables the larynx (sound-valve) to create sound and enables the trachea lying below the larynx to breathe.

In the heart the *Anahatachakra* is situated wherein lies the airy principle which helps to purify blood coming into the heart from various parts of the body and then to discharge it to various parts. The navel contains *Manipurakachakra* wherein lies the fiery principle which subjects the bowels to contraction and expansion and thus helps to bring about digestion of food. The generating organ contains *Swadisthanachakra* wherein lies the principle of earth. The heart, trachea and the brain are important organs and in case they are damaged, life passes away. The sense organs namely *jnanendriyas* are five (1) the eye (2) the nose (3) the tongue (4) the ear (5) the skin. The functions of these organs should be sublimated.

The eye can see both the ugly and the beautiful. An aspirant of God endeavours to refrain from an evil look. To accomplish this object he starts with the hypothesis that God exists in each sense organ and whatever is worthy and conducive to moral and spiritual progress should be seen, smelt, tasted, heard and touched. The idea of the existence of *Linga* in each sense organ prevents the aspirant from becoming a slave to the senses and saves him from doing what is wrong. Thus the devotee is fully imbibed with the idea of Godhood and habituates himself to act like God. He becomes a man-God. Whatever he does, he does it with no desire for the fruit of action. The Isha Upanishat says that the whole world is permeated with God (Siva) and whatever is given by him, we should accept and that we should not covet the wealth of others. This principle forms the nucleus upon which the Veerashaiva psychology

has developed its own system. Thus Veerashaivism posits the existence of *Sivalinga* in the eye, *Acharalinga* in the nose, *Gurulinga* in the tongue, *Prasadalinga* in the ear and *Charalinga* in the skin. So it sublimates every sense organ by investing it with a *Linga*. Having pure and sincere mind is the only means of reaching the moral and spiritual heights. Every belief in Veerashivism is based on psychological background. Saint-Channabasava says, "People say that body should not be divested of *Linga*. What is the use of body and *Linga* being together if the mind is not concentrated on *Linga*?" This saying goes to show that the outward act of wearing *Linga* on the body is useless if the mind is not absorbed in *Linga*.

Modern psychology calls life by different names as mind, self or soul. But Veerashaiva psychology regards mind and reason as the offsprings of the brain and hence born of matter and they derive their power and inspiration from the *jeeva* or soul. Even *Prana*, (life-breath) is a material object though subtle and invisible to the naked eye. It is one of the five elements. It sustains the body as long as it receives inspiration from the *Jeeva* and it stops work as soon as *Jeeva* leaves the body. Veerashaivism holds that *Jeeva* is not a material thing but a spiritual entity. It is a spark of God Almighty. It has entered the body on account of its past deeds. It will certainly find its oneness with God when perfection is reached. Though modern psychology admits that the soul is a spiritual entity and nothing in the material world can stand comparison with it, yet it compounds the soul with life, mind and self. According to Veerashaivism the *Linga* or (God in the body is a mere witness of the actions of the *Jeeva* which finds its liberation from the world's entanglement and realises its identity with God. This is the state of the *Aikya* or the God realised man. In the Dualism (*Dwaita*) as sponsored by Madhawa, *Jeevatma* is not *Paramatma* (God) one is the servant and the other is the master. In the Monism (*Advaita*) as represented by Shankaracharya though the identity of *Jeevatma* and *Paramatma* is maintained yet the monism exposes itself to a fallacy by saying that the work is unreal *Maya*. If his were so how can it account for the existence of the real *Jeevatma* in an

unreal body? The qualified monism (*visisthadwaita*) founded by Ramanuja states that *Jeevatma* can achieve qualities akin to God but does not secure oneness with God. This view ascribes imperfection to the souls- those Jeevas. The energy qualified monism, the *Shaktivisisthadwaita*, as propounded by Veerashaivism maintains that *Jeevatma* is essentially one with *Paramatma* and that the world is real as it is created and permeated by God. These four schools admit the immortality of the soul but differ as to its final relationship with God.

Veerashaiva psychology finds a parallel in modern psychology in maintaining the theory of interactionism. The protagonists of this theory are Prof. William James and others. According to this theory body and mind act on one another. When I wish to light a lamp I strike a match with my finger. This action takes place not by mere movements of the nerves but essentially by my wish. Under the command of the will the nerves of the brain will move and cause the fingers to contract and then strike the match. Similarly the body acts on the mind. When the body is sick the mind suffers and becomes uneasy. For this reason Veerashaivism enjoins the duty of carrying out good deeds and maintaining purity of action by the body and purity of thought by the mind till the end of life. It prohibits its votaries from speaking falsehood, thinking ill of others, committing fornication, theft and murder.

The six spiritual stages (Shatsthala) of Veerashaivism are also based on psychic principles. (1) The Devotion stage *Bhaktasthala* lays down a condition on the devotee of sacrificing his body, mind and wealth for his spiritual teacher, God and the saints. (2) In *Mahesha* stage, the devotee does all actions without a desire for their fruits and regards all living beings like his own self. (3) In *Prasādi* stage, the devotee first offers all things to God and then enjoys them as God's gifts. He ascribes all his actions to God, being prompted by God, and in fact identifies himself with God. (4) In *Pranalingi* stage, the devotee regards *Prana* (life) as God's energy and considers the concentration of his mind on *Pranalinga* to be his ideal. In this stage *Sivayoga* or union with Siva is attained. (5) In *Sharana* stage,

the devotee, regards himself as the wife and God as the husband and takes entire shelter in God. He lives and moves and has his being in God. (6) In *Aikya* stage, the devotee loses the feeling of his individual existence in having fully merged himself in God's personality. This state is expressed by the simile of camphor being consumed by the fire. The camphor leaves no residue, not even an atom of ashes when burnt by the fire. So these six stages represent the gradual development of mind until the sixth rung of the ladder leads one to the top of the spiritual heights. As the Veerashaiva devotee regards his whole body as being pervaded by *Linga* (God) and that all his actions as being directed by God. No evil deed can proceed from him and hence he believes that he has no future life. This rule has an exception which admits next life for the sinners.

St. Molige Maraya says:— “Purity of action is a first step to secure purity of mind. If mind is pure *Atma* is pure. If *Atma* is pure, one's consciousness is fully saturated with Godliness” St. Sivalenka Manchanna says— “One should worship the *Linga* until his *Prana* is imbued with Godliness.” These teachings lay emphasis on the mental contemplation of God. Lingayatism (Veerashaivism) discards idol worship. Visiting temples is prohibited. It does not give value to the *yogic* exercises of Patanjali. To cultivate truth speaking and other virtues is as good as practising *yoga*. The aim of Veerashaivism is to sublimate the senses and other astral and causal faculties in man by investing them with *Linga* and thus enabling them to dazzle with divine sparks. The spiritual teacher makes the devotee aware of the existence of *Chitkala* or intelligent aspect of God lying latent in his hind brain and gives it to him in the form of *Isthalinga* for his worship. This *Linga* is a means to attain God who is without name and form. God pervades the whole world, even the gross matter which being the creation of God, is subject to Divine laws. Matter is one of the thirty six categories in the Veerashaiva cosmological system. It is one of the ingredients out of which the whole world is created. It is different from *Atma*.

Sankhya philosophy regards matter as eternal as the soul but *Shaktivisisthadwaita* makes the eternity of matter dependent on

God and subjects it to God's evolutionary process. According to *Sankhya* matter acts so long as it is in the presence of the *Purusha* even though the *Purusha* is inactive and does not inspire matter. If so how can the *Sankhya* ascribe activity to a substance which has no initiative or self activity ? Veerashaivism provides a content, namely *Linga* through the contemplation of which the formless God is realised. *Yoga* system of Patanjali is lacking in this content. Souls are eternal and they emanate from God just as the rays of the sun spread out at sunrise and again merge in the sun at sunset. Souls are full of divine energy the *Shakti*. Matter is a creation of God just as the web of the spider is a creation of the spider out of its body. The Veerashaiva thinkers have taken quite a rationalistic point of view in their contribution to psychology and so deserve to be studied in this light.

UNITY AND SYNTHESIS OF EASTERN AND WESTERN CULTURE.

By Dr. G. H. Mees, M. A., LL. D.,

(*This article is taken from lectures delivered at Mysore and Bangalore*)

As an introduction to this article, which will be concerned with the cultural aspect of life, I want to stress that to me there is only one Religion, one Truth, one fundamental human Culture, one Art, and of course one Science, however many approaches to Truth, and Sciences there may be. I find aspects of that one Religion, of that one Truth, in all religions, in all systems. Consequently I can bow to all great teachers.

In an article of this kind it is of course only possible to touch upon certain aspects of the great subject of East and West. For it is a vast one. Instead of following the usual course of unduly stressing the differences between East and West, I want to show that in an inner and fundamental way there was and is and ever will be a common culture, for "Culture" is something universal. And if we take the word culture in its *wider* sense, we see that historically there was a common origin, and that even now there is much more in common than we often suppose so that instead of spending much effort in bringing about a synthesis of East and West, we have, so to speak, only to realise that the unity and the synthesis are in a way already there. It is mainly mental delusion which is keeping East and West apart, mental delusion both on the part of Westerners and Easterners.

"East" and "West" are big words. They are a kind of generalization we sometimes have to use. As Gilbert Murray said in his letter to Tagore: "People talk loosely of the difference in character between "Nordic" and "Latin" nations, or, in still looser

phrase, between "East" and "West"..... Even when there is no actual prejudice at work, the comparisons, though sometimes suggestive, are never exact. For one thing, neither side of the comparison is uniform: every German is different from every other German,..... nor can you make any single statement that will be true of all Indians or of all Englishmen.* Equally we cannot make any single statement which will be true of all Easterners or of all Westerners. Here we see how vague these terms really are. They are mainly geographical.

If we look on the map of the world, if we take a globe, we have occasion to be surprised that the West has become so important in international affairs. Really, Europe by itself is revealed to be nothing but an appendix of the great continent, which is almost entirely called Asia. How can it be explained that Europe has become so important?

The geographical situation of Europe partly accounts for it, the division of land and water, the prevalence of smaller seas, sea-arms, channels, big rivers made intercourse and traffic much easier than it was in less divided continents. In former times the sea coasts and the river valleys were only of import, and the hinterland was on the whole sparsely populated. The people of Europe *had* to become travellers and adventurers. In Asia Japan is geographically in a similar position.

Next we have the factor of climate. The climate of Europe, especially of northern Europe, is cold. The struggle for existence is very hard. If one is hungry, there are not plenty of cocoanuts and plantains. Nature is far less prolific than in a tropical climate. Clothes are in three out of four seasons an essential condition of life. In the tropics, if you are poor, you can do with very little in the way of clothes. And it is even healthier then. In the winter in the West the houses have to be heated, they have to have certain comforts which are not wanted in a hot climate. Coal as well

* G. Murray and Rab. Tagore, East and West (Intern. Inst. of intell. co-operation) League of Nations 1935. P. 12.

as wood turf for the poorer people are very expensive. Life has its material disadvantages in the West, the struggle for existence is hard. No wonder that the ancient Britons, Germans, Celts, Frisians, etc., had to be hardy. The weak ones could not subsist and died. The body had continually to be looked after and cared for. In some countries there were additional difficulties. In my country, for instance, Holland, the people had all the time to fight against water. Formerly half of the country was covered with water, and from time to time there were floods at which occasions thousands of people died. So dykes had to be built. In early days these are made of sand and gravel. Later stones which do not exist in Holland, had to be imported from far away, big blocks of granite! Even now treasures are spent on the dykes in Holland every year. Half of Holland lies below the surface of the sea. This is just to give you an example of particular aspects of the chronic struggle with nature, which always threatened to become acute. Western science was born in those countries. Two factors which are interconnected mainly contributed to this. One is the enterprising mentality. The other is material necessity. They say: "Necessity is the mother of invention." The branches of science which produced the machinery of production and communication were bound to develop in a cold climate. In a hot country where there is ordinarily more time and leisure people would never have bothered. In India people had more occasion for inner adventures, adventures of the spirit. In the West, by sheer necessity, which also influences the psychology of the people, and made them enterprising, the adventures had to be more material. In so far as science brought into existence productive machines and means of transportation and communication (and also destructive machines of war!) it served to extend the body of man from the hands of the primitive German of the beginning of the Christian Era right up to the complicated system of the modern economic world.

Now let us look for a moment at the antithesis of East and West from a *historical* point of view. In early times there were no East and West for the inhabitants hardly knew of each others existence. Later the East became a kind of mythical country to the

inhabitants of Europe. The European looked to Asia for the lost paradise or golden age of man, which is probably a vague memory of the time when the Central Asiatic Plateau was his fruitful motherland. The Greeks had their Age of Chronos. Also their Garden of the Hesperides and other mythical stories are reminiscent of that early period. Syrians and other races had their Garden of Eden, more known because of its acceptance by Christianity. The Romans had their original golden age, like also the Scandinavians. And the same applies to other peoples.

In the Middle Ages this tradition was carried on by various legends. Most generally known is the legend of the mythical empire of the supposed Christian bishop "Prestor John," who ruled a large part of Asia and was fabulously wealthy. The Pope of Rome even tried to send an embassy to him on receipt of a letter which was probably a mystification.

At any case Asia has always worked on the imagination of the Europeans, and it is significant that Columbus, when he came to discover America, had really gone out to find the Indies. Up to this day we speak about "the West Indies" in America, and the people are called the "red Indians".

If often the attraction of Asia was an economical one, very often it was a romantic or spiritual one. *Asia, Bharata*, those very names appeal to the imagination of so many Europeans, and more than that, to their sense of nature, of beauty, to their spiritual longings, to their heart. The "call of the East" is hard to define—it is like the call for home. Yes. A kind of home-sickness is at the bottom of it. We must not forget that the *East was the original home of humanity*.

At any case, as the Tamil saying goes, "To the cow at this side of the river, the grass at the other side looks greener!"

Only, when the cow has gone to the other side, she sees that the grass is equally green, and that on both river banks grow prickly shrubs that may at times wound her tongue.

(*To be continued*)

MY SCHOOL

By Prof. K. Ramaswami Aiyangar, M.A., L.T.,
Lingaraj College, Belgaum

W

hen, in 1912, Rabindranath Tagore delivered his lecture on "My School" to an American audience, we are told that his ideals were thoroughly appreciated by the Americans who had in their midst a Tagore in John Dewey a household name in pedagogies. Dewey has been given an honoured place in the Indian training Colleges, but this Indian Dewey of a Tagore has yet to come into his own as an Educational Reformer. It is a strange coincidence that, in the two farthest corners of the world, at the opposite poles of civilisation, almost at the same time and unknown to each other, two great men opened similar schools of their own, taught in the same manner, and exemplified the same educational ideals. Both turned away from the flash and glare of modern life, the one from machine-driven America and the other from Anglicised India. Both evinced keen interest in child life. Both pleaded for the unfolding of personality in community life. And both gave an honoured place to the garnered wisdom of the past in their educational scheme.

It is a truism that a teacher should have an intimate knowledge of and sympathy with child life. Hence, the plea for women teachers and married women teachers in Nursery and Kindergarten schools. Tagore's knowledge of child life is simply uncanny and his love of children is the very basis of his educational scheme. "We give our hearts to things and they reveal their hearts to us in return," said Tagore. He did give his heart to children and captured their hearts. This giant of an octogenarian with his flowing beard, dandling the children whom he educated at Shantiniketan like a lion dandling a kid reminds me of his own Cabuliwalah and little Mini. It is a heartening sight to pedagogues who are pensioned off at 55 as crabbed age. It is a quip, to highbrows who do not condescend to

waste their time with children. Let them try if they can *ascend* to the level of children. For, this drawing of the children to you with all your gray hairs and wrinkled brows what know we greater than that? A teacher can never grow old, it seems. At least he should not. Tagore's Crescent Moon can stand comparison with any book on child life. His children are neither precocious nor silly like the children in English Literature not excluding Shakespeare. They are just children. What is the baby's world? "It has stars that talk to him, and a sky that stoops down to his face to amuse him with its silly clouds and rainbows." The child's love of coloured toys and sweet things, its singing and dancing and smiling these explain the play of colours on clouds, water, flowers and the sweet smells and sounds of the world. Here is a grand indictment of sophisticated elders: "You, my child, have stained your fingers and face, with ink while writing is that why they call you dirty ?

O, fie! would they dare to call the full moon dirty because it has smudged its face with ink?

"Take no heed of what they say to you my child."

The child's makebelieve is exquisitely conveyed in the following lines addressed to its mother.

"I will be the waves and you will be a strange shore. I shall roll on and on and on and break upon your lap with laughter." "The corner of our terrace where the pot of the *tulsi* plant stands" is fairy land to the child. How naively the child is made to say to his mother that he would prefer to listen to fairy tales, and would do his lessons when he grew up like father. The child wants to be a sailor and a ferryman when grown up. He won't go into the town to work like father. The child's sympathy for the chained puppy and the caged parrot is brought out in another place. The child is tired of time ridden life and wants to be a hawker of crystal bangles, going anywhere at any time. How archly again does the child claim for itself the freedom of writing enjoyed by the father! "You never say a word when father writes spoiling sheets and sheets of paper with black marks, but if I take only one sheet to scribble in, you get cross with me." And then what a home thrust at father: "What nice

stories mother, you can tell us ! Why can't father write like that I wonder ? Then there is the child refusing to die, because it loves the earth and identifies heaven with earth. Thus has Tagore revealed the changing moods and desires of a child, its simplicity, curiocity and wonder, its glimpses into the joyous mysteries of eternal life.

This understanding of child nature is at the back of Tagore's educational methods. Like Wordsworth, he wants Nature to be the child's teacher. It is cruel to immure the child in a class room tearing him away from Nature which he loves so much. So, Santiniketan is located in picturesque natural surroundings. Nature is picturesque in the sense that it manifests itself in strong moods, fierce heat and storms and bright moonlight and unimpeded rain in a vast expanse. All round the school is an upland plain, devoid of trees, and dotted with brakes and streaked with nullahs. The trees in Santiniketan are set off by this even landscape. The classes are held in the open air. Boys can sit even on the branches of a tree if they like. The boys suck sustenance from the earth as it were by walking barefooted. Tagore held strongly that the beauty of Nature and the pursuits of man must be in harmony. There is a temple open to the air on all sides. Daily some time is set apart for meditation and the boys would squat on a mat under any tree they liked. They would thus "retreat" daily for about fifteen minutes. Thus did Tagore try to recapture the meditative calm of the ancient āshramās. Walking along the mango and sāl avenues with the white flowers of the mālati-creeper all round, the dullest of soul could not but feel the impulses of Nature. Summer, Spring, Autumn, Winter — all seasonal changes were not lost on the boys. In spring they would rock in leafy swings. In the Autumn festival, they would sing and dance. Here in the open air stage, they would act the plays written by the poet specially for them. The staff, the poet's family and the poet himself would join in the acting. Even as Shakespeare is said to have played Old Adam, Tagore played Thakur Dada in the Post-Office and the blind bard in "The Cycle of Spring." Needless to say Tagore's would be fervid acting with personal

significance. Dancing was specially encouraged for its artistic and health promoting value. Here was true emotional culture in a natural back-ground.

There is much talk today of personal contact between teacher and pupils. Tagore had anticipated this so early as 1901 or rather he had noticed it in the old Gurukula system and put it into practice. Tagore's personality dominated the whole school inspiring pupils and teachers alike. The Poet used to say of his boys 'I am far happier there with them than anywhere else.' He did no regular teaching, but inspired the boys to write, draw, paint and act. Sometimes he read literature and sang songs along with the boys. He would be with the boys at prayer in the temple twice a week and discourse to them on the great ideals of life. He would be present on great ceremonial occasions like the birth days of religious founders and conduct the services himself. At nights his form would be seen flitting through the mango groves in the clear moonlight. Tagore would not obtrude his personality on the pupils, but would keep silent in their midst, take a hand in whatever they did and move as their companion. The boys would address him lovingly as "Gurudev." Of course, the poet could not be at Shantiniketan always. He alternated solitude with busy life, teaching and contemplation with action. He would run up to Calcutta, if any social or political question agitated him and run back from it after his contribution to the solution of the problem. And then there were his numerous visits to Europe, America, Japan and China. During such absence, the poet's family and friends, a brilliant band living a life of dedication, provided the necessary personal influence—men like Nandalal Bose, Abanindranath Tagore and C. F. Andrews. The teachers too, lived constantly with the boys each dormitory being in charge of one or two teachers. There is no great distinction between teachers and pupils and the former are as much amenable to public opinion as felt and expressed by the boys. This begets trust and confidence in the teachers.

Again, Tagore has solved in his own way the problem of Religious and Moral instruction in schools. He has made universal

religion the very spirit of his education. I have already referred to the temple, the daily meditation the weekly services and the silent influences of the forces of Nature. All are enjoined to worship the one true God and not different Gods. To bring home the kinship of all religions, the birth days of Christ, Mahomet, Buddha are observed as holidays and duly celebrated. Upanishadic mantras are chanted both in the morning and evening. Meat is forbidden. Interdining is permitted among the boys who are drawn from all classes and castes. In short, to understand the truly religious nature of the school, it is enough to remember that it was the hermitage of Maharshi Devendra-nath Tagore. It was a veritable sanctuary for man and bird and beast, "the Abode of Peace"

So far we have described Tagore's revival of the ancient Indian ideals of education. He was not however, for a blind worship of, or complacency with India's past. He saw much that was good in western system of education and grafted it on the indigenous system. Tagore, like Dewey, attaches more importance to community life than to studies. Education is only a means to the great end of behaviour in social and spiritual society. The meaning and purpose of life should be sought both in individual experience and in co-operation. Inner happiness is fostered as much by friends and neighbours as by the āshram, the environment the stars and sky. Tagore was ever impressed by the powers of organisation and social discipline of the westerners. So, he paid great attention to the practical and social side of education by starting self governing institutions in the school. There is a dairy farm managed by the boys. There is a workshop where manual training is imparted. The senior boys go out to neighbouring villages to conduct night schools for labourers. A sense of the dignity of labour is inculcated in the boys who do all the work in the āshram. Self activity and self management solve the problem of discipline in the school. Tagore never believed in punishments. If the boy took delight in his work and if the teacher created interest in the work, the boy will have complete control over himself. The only punishment known in Shantiniketan is a complete boycott of the offender. He was reinstated the moment he admitted

his fault. Thus in his doctrine of free discipline Tagore was far in advance of his times. This corporate responsibility is further promoted by the boys electing a captain every week and obeying him implicitly. The captain is helped by subcaptains each with six or seven boys in his charge. Group games are played and it is said that the Shantiniketan boys knock off all the prizes in tournaments with other schools. Another western feature successfully introduced by Tagore is co-education. Finally there is a hospital and clinic attached to the school, which has not yet been thought of by our educational authorities.

Before I conclude, I shall give a brief account of a Day at Shantiniketan so that readers can infer for themselves the ideals of the school. The boys get up at about 5 in the morning, and clean their own rooms. Then they take some physical exercises in the open air. After this they have their morning bath and meditation under the trees for about 15 minutes. Then they have their breakfast. The morning session of the school begins at 8. Immediately before that the boys chant in unison some verses from the Upanishads. Then the classes begin. All the difficult subjects are done in the morning. The subjects taught are Sanskrit, Bengali, English Mathematics, Science, History, Geography and Nature Study. The school breaks up at 11-30 and dinner is served at 12. The food is strictly vegetarian and the mess cosmopolitan by choice. After some rest the boys prepare their lessons. Then they have their tiffin. This is followed by games, drill gardening and such other recreations. During this time, the elder boys go out to near-by villages to teach the illiterates there. Then all take their evening bath, retire for meditation as in the morning, chant a few Sanskrit hymns and sit for supper. After supper, they spend an hour in story telling, acting singing and dancing. Evening study is generally forbidden except in the case of those who appear for the matriculation examination. The boys retire to their dormitories at 9-30 p. m. sharp. They are sung to sleep even as they are awakened from sleep by a choir of boys singing.

Such is Shantiniketan founded four decades ago with only three boys. It is a daring and successful experiment greater than Froibel's, or Montessori's Shantiniketan has grown against great odds and around it have grown the Vishwa-Bharati and the Sriniketan, institutions for international understanding and economic uplift, schools that educate for world society and for a living. Thus, the individual, social and economic needs of men are kept in view in this cluster of institutions which are perpetual reminders of Tagore's genius as an Educationist. Of course, like all other systems, Tagore's is yet in the experimental stage and has provoked hostile criticism. All boys can't afford to sing and dance life away some say, yet others remark that it is a costly scheme. Another objection is that there is too much of personal contact between teacher and pupils that the school centres round one great man with whose exit from the world, it will lose much of its value. Some object to the undue emphasis on religion and laugh at the idea of boys meditating. There are people who say that the school is fit only for young Rabindranath's and that it cannot mould a Churchill or a Hitler, a scientist or a businessman. The answer to all this is that our sense of values must change, that we who go to England and America, Germany and Italy for our educational ideals, might well give a trial to one of our own systems, that the sons of Shantiniketan have not yet had scope to act for their country, that what are only slogans elsewhere are *fait accompli* here, and that in a free India with a message of her own, Santiniketan will hold its own against any school in the world.

Summary of Kannada Articles

Editorial: Ādi Pampa the first acknowledged poet in Kannada literature, who flourished in the 10th century is reputed to have finished one of his works in the year 941 A. D. A thousand years have now passed since then, and in order to commemorate this, it has been decided to hold a grand ceremony in the month of December 1941 at Laxmeshwar (Dharwar District), where Pampa is supposed to have sojourned for some time. The Editor exhorts all the Kannadigas to make this ceremony successful and to keep green the memory of this great Poet for ever.

Nijagunideva and Nijaguna Shivayogi: by Mr. Chennamallikarjuna. This article deals with an inscription found in the precincts of the temple of Kalleshwar at Haunsbhavi in the Dharwar district. The inscription is dated 1145 A. D. It mentions the name of one Nijagunideva. It is discussed here whether this Nijagunideva is the same as Nijaguna Shivayogi the reputed author of Shatshastras in Kannada who has been assigned to the 15th century by the author of Kavicharite. The writer comes to the conclusion that these two are different individuals, and that more than one individual bear the name of Nijaguna Shivayogi, and that the author of Shatshastras might have lived about 100 years earlier than the date assigned to him.

Viswada Mahilegaralli Shiva Sharaniyara Sthana: (The place of Virashaiva women saints in the women-folk of the world): by Mr. B. M. Puranik. The writer compares Shivasharani sister Mahadevi with other famous lady saints like Maitreyi, Gargeyi, Lopamudra of ancient times and Muktabai the sister of Gnaneshwar of Maharashtra, and comes to the conclusion that Veerashaiva Sharanies occupy a unique position in the world. Further he points

out that while marriage may not be an impediment to God-realisation there are instances of its being voluntarily renounced by some of these *Shivasharanies*. Mr. Puranik gives copious instances like Kadire Remmavve etc. who in the frame work of Veerashaiva society held their own independent position not only in the religious but also in the economic and social fields, and that they can realise their own salvation apart from men.

Haiga, Haive: by Mr. Govinda Pai. In this article the writer discusses the origin, significance as well as variant forms of the term "Haiga - Haive" and concludes that the term denotes the present North Kanara district. A thought provoking and useful article to those working in the research field.

Prabhudevara Vyaktitwa: (The personality of Prabhudeva): by Prof. S. S. Malwad. Here the writer chooses some significant incidents in the life of Allama Prabhudeva, the great contemporary and *guru* of Basava and his adherents, and interprets them so as to throw into relief his unique personality.

Devara Deva: (God of Gods) by Mr. S. S. Bhusnurmath. An independent composition in the Vachana style.

'Wodda Shabdavu Kulavachakave? : (Whether the term 'Wodda' refer to a profession): by Shree J. P. Chennabasavarajadeshikendra Swamigalu. The writer discusses the term *Wodda* which now signifies a class of people who work in stone cutting and digging in Karnataka. He traces the origin of the term to Odhra a Sanskrit name for the province of Orissa and originally a term applied to all those classes of people who emigrated into other provinces like Karnataka, Andhra and Tamilnad.

Late Dr. Rabindranath Tagore: by "Kirukula". The writer deals with the life and works of Rabindranath Tagore.

ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆ ಪತ್ರಿಕೆ
ಒಂದು ಜಯಂತಿ, ನಾಗವಂಚನ್ನಿ, ದೀಪಾವಳಿ, ಭಾರತಹಂಜ್ಳಿ ನೇ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಾಗುವುದು.

ಸಂಪುಟ: ೧ ಧಾರವಾಡ, ಅಕ್ಷರ್ಜುನ್‌ಬರ್ಗ ಇಂಳಿನ ಸಂಚಿಕೆ: ೩

ಪಂಪೋತ್ತಮ

ಪ್ರಾಂತ ಮಹಾಕವಿ ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿಯಾದ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದು
ಸುಗಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಇಡೀ ಕಾತೀರಕ ಶುದ್ಧ ವಂಚನೆಗೆ ಒಂದು ಸಾನಿರ ವರ್ಷ
ಸಂದಿದಂತಾಗುವುದು. ಆ ದಿನ ಕನಾರಟಕರ್ದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ಸ್ತುರಣೆಗಾಗಿ
ಪಂಪ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಣಯವು
ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಅಂನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಣಯ
ವಾದುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಶ್ರಾತವಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಇದಾದಮೇಲೆ ಹುಬ್ಬಳಿಯಲ್ಲಿ
ನಾಯಾದಿಶ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಿ. ಕೆ. ತುಕೋಳಿ ಅವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಸಮಿತಿಯು ಏಪಾರಾಜಾಗಿ ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ಸಹಸ್ರವಾರ್ಣಿಕ ಸ್ತುರಕೋತ್ಸವವನ್ನು
ಪಂಪನ ತಿರುಳುಗನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ (ಪುಲಿಗೆರಿ) ದಲ್ಲಿ
ಅತ್ಯಂತ ವಿಜ್ಞಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಎಸಗಲು ಗೊತ್ತುವಡಿಸಿದ ಮೇರಿಗೆ
ಈ ಮಹೋತ್ಸವವು ಬರಲಿರುವ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ
ಜರುಗಲಿದೆ.

ಚಿನ್ನೋಪಾಸಕ ಪಂಪ, ಗುರುಕುಲವಾಸದ ಪ್ರತಿಭೀಯನ್ನು ಅಳವಡಿ
ಸಿಕೊಂಡೆ ಪೆಂಪನು ಕಾಲಾವಧಿಯಿಂದಲ್ಲಿದೆ ಕಾವ್ಯಗುಣದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ
ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಆದಿಕವಿಯೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಬರೆದ ಆದಿಪುರಾಣವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಜ್ಯೇಷ್ಣಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಹೇಸರು ಪಡೆದಿರುವುದಲ್ಲಿದೆ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿ
ಯಿಂದಲೂ ಮೇಲ್ಮೈಯಿಂದಾಗಿದೆ. ಕಾಲಾವಸ್ತುವು ಶುಷ್ಕವಾದರೂ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಭೀ
ಯಿಂದ ರಸದೊರತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕವಿಯ ಹಿರಿಮೆಯು ಹೊಗಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಕಲೋಪಾಸಕ ಆದಿಪಂಪನ ದ್ವಾತೀಯ ಕೃತಿಯಾದ 'ವಿಕ್ರಮಾಜುನ
ವಿಜಯ' ಅಥವಾ 'ಪಂಪಭಾರತ'ವು ಅದ್ವಾತೀಯ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ; ಆದಿಪುರಾಣ
ಕ್ಷುಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ವ್ಯಾಸಭಾರತದ ಸಾರ

ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪುರಾತನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ನೂತನ ವೆಂಬಂತೆ ಸಚ್ಯಾವಗೊಳಿಸಿದ ಅವನ ಪಾತ್ರಸ್ವಾಷಿಯ ಕೈವಾಡ ಅವಣಿಸಿಯವು. ನಾಡೋಜ ಪಂಪನ ಭಾಷೆಯ ಬೆಡಗು, ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ದೇಸಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಲೋಕಿಕಾನುಭವ, ರಸಿಕತೆ, ನಾಡು-ನುಡಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಅವನ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರೇಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಕಡವೆಯೇ.

ಚಂಪೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉಗಮವು ಎಂದಿನಿಂದೆಂಬುದು ನಮಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಾರದಂತಿದ್ದರೂ ಪಂಪನೇ ಚಂಪೂ ಕೈಲಿಯ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗನೆಂದು ಗಣಿಸಬಹುದು. ತಿರುಳುಕನ್ನಡದಿಂಷಿನಿಂ ಸೊಂಪಿನಿಂ ಪೆಂಪಿನಿಂ ಲೋಕಿಕ ಪುರುಷ ಪಂಪನು ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮರ್, ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋರಿಸಿ ತನ್ನಾಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆ ಎಸೆಗಿದನು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕನ್ನಡ ದೇಸಿಯೊಡನೆ ಬೆರಸಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದೇಸಿಯನ್ನೂ ದೇಸಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ತೋರಿದನು. ಆದಿಪುರಾಣದಿಂದ ಪ್ರಾಗ್ಯದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಬೀರಿದರೆ, ವಿಕ್ರಮಾಜುನವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು ಪಂಪ. ತನ್ನ ತರುವಾಯದ ಕವಿಗಳಾದ ರನ್ನು, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನಾಗವಮರ್, ಜನ್ಮ, ಮಧುರ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಹೆದ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿ, ಸ್ಮಾತ್ಯಿರುಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕೀರ್ತಿ ಪಂಪಣು. ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾಜ್ಯದ ಅಗ್ರಸೀರಾಹಾರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆದರಣೀಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇಂತಹ ಮಹಾಕವಿಯ ಸಾಸಿರ ವರುಷದ ಸ್ವಾರಕವನ್ನು ಎಸೆಗುವ ಸುಯೋಗ ಒದಗಿ ಬಂದುದು ನಾಡಿನ ಸುದ್ದೆನ ! ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭಾಗ್ಯ ! ಇದೇ ಕಾತ್ಯಕ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯ ದಿನ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಘ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಮಹಾಜನಗಳೂ ಪಂಪದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೇರವೇರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಡಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಪಂಪಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ದಯ ಮಾಡಿಸಿ ಸಮಾರಂಭವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೇರವೇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ನಾವು ಅರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಮಹೋತ್ಸವವು ಕೇವಲ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗಾಣದೆ ಪಂಪನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಂಥ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜನತೆ, ಕಾಲಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂಥ ಬಂದೆರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಪಂಪೋತ್ಸವದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ್ವಗಳು ಮಾಡಿಕೊಡುವರೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೀರಶ್ರೀವ ಮಹಾಸಭೆ

ಈ ಸಭೆಯ ಗಜನೀಯ ಅಧಿವೇಶನವು ಇದೇ ದಿನಿಂಬರ ತಿಂಗಳ್ ಸ್ಕೋನ್ಸೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂಬ್ಯೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಜರುಗಲಿರುವುದು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ತಿಳಿದ್ದುವಾಗಿದೆ. ವೀರಶ್ರೀವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಕ್ಕಾಗಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ತ್ವರಿತ ಮಹಾಸಭೆಯನ್ನು ವೀರಶ್ರೀವರ ಏಕಮೇಂದ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಎಸಗಲು ಭಾರತದ ಮೂಲೆಮೂಲೆಯಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನಾರ್ಟಕದಿಂದಲೂ ವೀರಶ್ರೀವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ದಯವಾಡಿಸಿ, ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ತ್ವರಿತ ಸಹಕರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಬಿನ್ನ ವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀವೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದಿರಡು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಹಾಸಭೆಗೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ್ರ್ಯಾಗಳಿಗೂ ಮಾಡಬಯಸುತ್ತೀವೆ. ಮಹಾಸಭೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಳೆದರೂ ಅದರ ಗಜನೀಯ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಇದೀಗ ನೀರವೇರಿಸುವೆನ್ನು. ಕಾಲನಾನವಿಂದ ಗಣಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಮಹಾಸಭೆಯು ಮಾಡಿದ ನಿಣಂಯಗಳು ಅನೇಕ. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕೆ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಇದುವು ಒಂದಿರಡಿಂದು ಹೇಳಲೂ ಶಂಕಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಾಗಲು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ನಿಣಂಯಗಳು ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಚಾರ, ಪ್ರಕಟನೆ, ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧನಬಲವು ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇಕು. ಆಯಾ ವರ್ಷಗಳ ನಿಣಂಯಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಕಾರ್ಯಕರ್ತ್ರ್ಯಾಗಳು ತಮ್ಮ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಧನಬಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯಲಾರದು. ಕಾರಣ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಅಂತಹದೊಂದು ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ—ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಧನನಿರ್ಧಿಯ ನೀರವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧಿವೇಶನವು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂಬ ಸದುದ್ದೀಶದಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಧನನಿರ್ಧಿ-ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೂ ಸುಮಾರು ೩೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಜರುಗಿಸದೆ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಒಂದು ಏರ್ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಡುವಿನ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಅಧಿವೇಶನದ ಗೊತ್ತುವಳಿಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಒಳಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಒದಗಬಹುದಾದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಧನನಿರ್ಧಿಯವರು ಅಧಿವೇಶನವು ನೇರಿಯದೆ ಇದ್ದ ವರ್ಷ ಉಳಿಸಬಹುದಾದ ಸುಮಾರು ೩೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಆ ವರ್ಷದ ಮಹಾಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ್ರ್ಯಾಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಬಹುದು. ಈ

ರೀತಿ ವಾರಾದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾಸಭೀಯು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಗೆ ಇನ್ನು ಕ್ಯಾಕೊಳ್ಳುವುದೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ಇದೆ.

ಸಮಾಜದ ಏಕೀಗಾಗಿ ಕ್ಯಾಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅನೇಕ ಇರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಛೈದ್ಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯ, ಶೈಕ್ಷಣ, ಜನಗಣನೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಣಾರಟಕದ ಛೈದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಮಣಿಗಳಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದ ವೀರಶೈವರ ಇಂದಿನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅವಸ್ಥಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತರಾಗಬೇಕು. ಒತ್ತಾಯದ ಶೈಕ್ಷಣವು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸದ್ಯದ ಮಹತ್ವಾಯವೆಂದರೆ- ವೀರಶೈವರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜನಗಣನೆ. ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಕ್ಯಾಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಜನಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸರಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗೂತ್ತುಹಚ್ಚಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲೋಪದೋಷಗಳಿರುವುವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಕಾರಣ ಈ ವರ್ಷ ಈ ಕಾರ್ಯ ಭಾರವನ್ನು ಮಹಾಸಭೀಯು ವಹಿಸಿ, ಅಖಿಲಭಾರತದ ವೀರಶೈವರ ನಿರ್ವಿಷ್ಟ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಜನಗಣನೆಯನ್ನು ಸರಕಾರದವರಂತೆ ಪ್ರಚಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರಕಾರದ ಗಣನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತಹ ಅಂಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದೆಡೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಗೆಯೇ ೧೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೂಮೈ ಮಹಾಸಭೀಯೇ ಸಮಾಜದ ಜನಗಣನೆಯ ಕಾರ್ಯದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕ್ಯಾಕೊಂಡರೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂದರಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವು ಅಮಿತವಾಗುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಜನಬಲ ಧನಬಲ ಬಹಳ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕ್ರಿಹಾಕ ಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನುಲ್ಕೊಂಡಿ ವೀರಶೈವ ಮಾಹಾಜನಗಳು ಮುಂಬ್ಯೇ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಏರ್ಡುವಂತೆಯೂ, ಅವು ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕಿಳಿಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ಧನಸಹಾಯ ಒದಗುವಂತೆಯೂ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ, ಸಮಾಜದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರೆಂದು ಆಶಿಷ್ಟತ್ವವೇ.

ಇದೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಂಪ್ಲೋತ್ಸವ, ಧಾರೆವಾಡ ಕೆ. ವಿ. ವ. ಸಂಘದ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ, ಅಜನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನ ಮತ್ತು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭೀಯ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಜರುಗಲಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಒಂದಾಗುತ್ತೋಂದು ನೀರವೇರುವಂತೆ ಆದರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಕೂಡಿ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಾರಂಭಗಳೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣಲೆಂದು ನಾವು ಮಣಃಪೂರ್ವಕ ಹಾರ್ಮಸುತ್ತೇವೆ.

ನಿಜಗುಣೀಯೇವ ಮತ್ತು ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ

ಲೇಖಕ: ನ್ರಿ. ಚೆನ್ನೆಲ್ಲಿಕಾಜುನ್, ಹಾವೇರಿ

ನಿಜಗುಣದೇವ ಮತ್ತು ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಹೆಸರುಳ್ಳವರು ಬಬ್ಬಿರು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಂತೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಇದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವರೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇದುವರೆವಿಗೆ, ಗೊತ್ತುಗಿರುವ ಕೆಲವಂಶಗಳನ್ನು ಬಿದುಗ ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಂದಿಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿಜಗುಣಿದೇವನ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನವು ಹಿರೇಕೆರೂರ (ಪೂರ್ವ ದಲ್ಲಿ ಕೋಡ) ತಾಲೂಕು ಹಾವಸಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತೋರಿ ಬಂದಷ್ಟು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಒಂದುದರ ಯಥಾ ನಕಲನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನಾದ ಪ್ರತಾಪ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಆಳಿಕೆಯ ಉನ್ನೆಯ ವರ್ಣ (ಶ್ರೀ. ಶ. ೧೮೫೫) ರಕ್ತಾಕ್ಷ್ಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದು. (ರಕ್ತಾಕ್ಷ್ಯ ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೂ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಕ್ಕೂ ಸರಿಬಿರುತ್ತದೆ) ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಕಡಿತ ದುಗ್ಗದೇವ ಕನ್ನರ ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹ ಹಿರಿಯ ದಂಡನಾಯಕ ಯೋಗೀಶ್ವರ ದೇವನು ಬಳಿಗಾವೆ (ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಶಿವಮೋಗ್ಗಾ ದಿಸ್ತ್ರಿಕ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು) ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಲಾಕುಳಾಗಮ ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರೂ ಮಹೇಶ್ವರ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ರಾಜಹಂಸರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮತು ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಚೆಗಳೂ ಐಮಟ್ಟಿಗರೂ ಇದ್ದ ಬಿಟ್ಟ ಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಐಮಟ್ಟಿಗರು ಎಂದರೆ ಐದು ಮಾನ್ಯಕರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವರ ಹೆಸರೇ ಮುಂದೆ ದುಗ್ಗರಾಜ, ನಿಜಗುಣಿದೇವ, ಹರಿಯಣ್ಣ (ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇರಡು ಹೆಸರುಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಿಜಗುಣಿದೇವನು ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜರ ಮಾನ್ಯಕನಾಗಿ ಇದ್ದ ನೇಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತವೆನ್ನೇ.

ನಿಜಗುಣದೇವ ಅಥವಾ ನಿಜಗುಣದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ವಚನಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳು ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ (ಇದು ಇನ್ನೂ ಮುದ್ರಣವಾಗಿಲ್ಲ)

ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಅಂಕಿತವನ್ನಿಂಳು ನಿಜಗುಣಿದೇವನೇ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದೂ ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನೇಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಿಜಾವು ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಾಂಡೂರು ಹೊಸವೇಟಿ ನಿಜಮುತಾಂಕ ಸಿದ್ಧಾರಾಮ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಚನ್ನ ಬಸವಾಭ್ಯಾದಯ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಗ ಸೇಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ‘ನಿಜಗುಣಿಗಳ ಕಥೆ’ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸುಜನಹಿತ, ಸುವೃತ್ತ, ಸೂನ್ಯತ, ಶಾಂತವೃತ್ತಿ, ಶಿವಭಕ್ತಿ ಗಣಂಗಳದಾಸ್ಯ, ಅವರ ಭಜನೆ, ನಿಶ್ಚಯಬೋಧಿ, ಸರ್ವಜನವಶ್ಯ ವಿರಾಗ ಈ ಗುಣಗಳು ನಿಜಗುಣಂಗಳಾದುದರಿಂದ ನಿಜಗುಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವಧರ್ವವಾಗಿತ್ತೀಂದೂ (ಪದ್ಯ ೧) ಈತನು ನಿತ್ಯವೂ ರೇವಣ ಖಾಪುರ (ಖಾಪುರಕ್ಕೆ ಕೆವಿಯು ಇಟ್ಟಿ ಹೆಸರು) ವನ್ನು ಕ್ರೈಕೊಂಡು ಕೆಲ್ವಾಣ ವಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತವರ್ಗರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ, ನಿದಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ತಂದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಜಂಗಮಕೋಟಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ (ಪದ್ಯ ೨) ಬಿಜ್ಜಳನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ ನಿಜಗುಣಿಯು ತನ್ನ ಕವ್ಯರವು ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿಯೇ ಜನಕೋಟಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುವುದು ನಿಜವೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದನೆಂದೂ (ಪದ್ಯ ೮-೯) ಈ ನಿಜಗುಣಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಉಣಬೇಕು, ಎಂದು ರಾಜನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಲು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವೇಶ್ವರನೇ ಹೊದಲಾದವರು ನಿಜಗುಣಿಯ ಮನೆಗೆ ಉಟ್ಟಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬೇಕುಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿಜಗುಣಿದೇವನು ಉಟ್ಟ ಮಾಡಿಸಲು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಉಟ್ಟಿದ ಸವಿಗಿಂತಲೂ ಇದು ಬಹಳ ಸವಿಯುಳ್ಳ ದೆಂದು ಉಟ್ಟ ಮಾಡಿದವರು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ನಿಜಗುಣಿಯನ್ನು ಹೋಗಳಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದ ರೀಂದೂ (ಪದ್ಯ ೨೨-೨೩) ಈ ಸಂಧಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗುರುವಾದ ವಿಾಮಾಂಸಕನು ಹೀಗೆ ಉಟ್ಟ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಆಕ್ರೋಷಿಸಿದನೆಂದೂ ಬಸವೇಶ್ವರನು ವಿಾಮಾಂಸಕನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂದೂ ಒಂದೆಯ ಸಂಧಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ (ನಿಜಗುಣಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನು ಉಟ್ಟ ಮಾಡಿದ್ದರ ವಿವರವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಕೆಲ್ವಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣಿಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಿಳಿವುದೊಂದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಗುರಿ.)

ಕೆಲ್ವಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಮ ದಾಸೋಹಿಯಾದ ಈ ನಿಜಗುಣಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ‘ನಿಜಗುಣಿದೇವಾ’ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ಪಚನಗಳಿರುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸಿದರೆ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜಮಾನ್ಯಕನಾದ ನಿಜಗುಣಯೇ ಇವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದನ್ನು ಬಾರದು. ಈತನೇ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನು ಶೋಧಿಸೋಣ.

ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಕೈವಲ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಮೊದಲಾದ ಆರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವನೆಂದೂ (ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಚ್ಚಾಗಿವೆ), ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ಈತನು ರಚಿಸಿರುವ ತರ್ಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಗ್ರಂಥವು ಇನ್ನೂ ದೊರಕೆಲ್ಲವೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಈತನು ರಾಜನಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಪಾರಂತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದೂ ತನ್ನ ರಾಜತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಜನವಾತೆ ಇದೆ. ಈ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈತನ ಗವಿಯೂ ಇದೆ. ಈತನ ಕಾಲದ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಿಗೆ ಇದೆ:—

(೧) ಈತನು ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಯೋಗ ಸಂಬಂಧದ ವಿವಯವನ್ನು ಚನ್ನ ಸದಾಶಿವ ಯೋಗಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿರುವದಾಗಿ ತಾನೇ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಒಂದು ಬರೆಹದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ “ನಿರಂಜನ ಗುರುವೆಂಬ ಚನ್ನ ಸದಾಶಿವ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ಕರುಣಾ ಕಟ್ಟಾಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಪರಂಪರೆವಿಡಿದುಬಂದ ಶಿಷ್ಯರು ಹರದನಹಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಭುಲಿಂಗನ ಗುರುಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಷ್ಯರು, ನಿಜಾನಂದ ಗುರು ಚನ್ನ ಯ್ಯಾನ ಶಿಷ್ಯರು, ಸಿದ್ಧವೀರೀಶ್ವರ ದೇವರು ತ್ರಿ ಸಿದ್ಧವೀರೀಶ್ವರ ದೇವರ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದ ಬಾಲ ಸಂಗಯ್ಯ ನಾನು. ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನ ಗುರುವೇ ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅತಿ ರಹಸ್ಯವಾದ ಶಾಂಭವ ಶಿವಯೋಗ ಮಹಾಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವ ಹರಗುರು ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಿಂ ಎನ್ನ ಷ್ಟೆದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕರತಳಾಮಳಕವಾಗಿ ತೋರಿ ಆ ಹೃದಯ.....”

ಹಿಗೆಂದು ಬಾಲ ಸಂಗಯ್ಯ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರಂಜನ ಗುರು ಎಂಬವರು ಹರದನಹಲ್ಲಿಯವರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರೇ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಶಾಂತಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಪರಂಪರೆಯವರೆಂದು ನಿರಂಜನವಂಶರತ್ನಕರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಹರದನಹಲ್ಲಿಯ ಮನೆತನದ ನಿರಂಜನಗಣೀಶ್ವರ ಎಂಬ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಶ್ರೀ. ಶ. ೧೯೭೦.

(೨) ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಅನುಲಾನಂದರು ರಚಿಸಿದ ‘ಕಲ್ಪತರು’ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿ

ದ್ವಾನೆ. ವಿನೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹೇಸರಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ 'ಕಲ್ಪತರು' ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಅವುಲಾ ನಂದನು ಯಾದವ ರಾಜನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬಂದಿದೆ. ಮ. ರಾ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂ. ಎ. ಇವರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ 'Sources of Karnataka History' (ಕನ್ನಾರ್ಟಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಾರ್ಥಾರಗಳು) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. "Amalananda wrote his commentary Kalpataru in the time of Krishna Yadava" ಈ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೬೨ ರಿಂದ ೧೨೧೦ ರ ವರೆಗೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

(೨) ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಮುಸ್ಲಿನ ಷಡಕ್ಕರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಮ ಕಾಲೀನನೆಂದು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನವಾತೀಯ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ. ಅವರೂ ಇವರೂ ಸೇರಿ ಕೆಲವು ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ವಿವರವೂ ವೀರಶೈವ ವ್ಯಧರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿನ ಷಡಕ್ಕರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಯರಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ವೀತ್ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಯರಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ನೆಂದು ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ ನವರು ಆಪ್ವಣ್ಣಿ ಕೊಟ್ಟಿರೆಂದೂ ಅವರೇ ತೋಂಟಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದೂ ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ ನವರ ಅವಶಾರವೆಂದೂ ಪಟ್ಟವಲ್ಲಿರಿ ಎಂಬ ನಿರಂಜನ ವಂಶದ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಿಷಯದ ಪುಸ್ತಕವು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯರಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರ ಎಂದರೆ ಈ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಎಂದು ಯೋಜನೆಗೆ ಬರುವುದಾದರೂ ತೆಲುಗು ಪದವಾದ ಯರಗಂಬಳಿ ಎಂದರೆ 'ಕಾವಿಯ ವಸ್ತು' ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದರಿಂದಲೂ ತೋಂಟಿದ ಎಂಬ ಪದವು ಆ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ತೋಂಟಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂಬುವವರು ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಮುಸ್ಲಿನ ಷಡಕ್ಕರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇವರಿಗೇ ಈ ಹೇಸರನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿದು ಜನವಾತೀಯನ್ನು ನಂಬುವುದಾದರೆ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಇದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಕಾಲವು ಸು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೦೦ ಆಗಬಹುದು. ಈ ಜನವಾತೀಯನ್ನು ನಂಬದಿದ್ದರೆ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ೧೩೦೦ ಆಗುವುದು. ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ವೀತ್ ವೊಡಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನವನೆಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ರಚಿತವಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಗಳಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಕರಡ ಅಂಶಗಳಿಂದ ನಿಜಗುಣಿದೇವನು ಸು. ಶ್ರೀ. ಶ. ಗಂಜಂ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನೆಂದೂ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಅವನ ತರುವಾಯದವನೆಂದೂ ಈ ಹೆಸರಿನವರು ಒಬ್ಬರೇ ಅಲ್ಲವೆಂದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾವಸಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೀಶ್ವರನ ಗುಡಿಯ ಬಯಲಲ್ಲಿ
ಇರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನ

ಖಮಾರು ಇಣಿ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಇತ್ತೆ ಅಡಿ ಅಗಲ ಉಣಿದು. ಮೇಲೆ ಒರಡು
ಕಮಾನು ಇದ್ದು ಒಸವಣ್ಣ ಲಿಂಗ ಮಾತ್ರಾಗಳಿವೆ.

- ಗ. ನಮಸ್ತಂಗ ಶಿರಶ್ಚಂಬಿ ಚಂದ್ರಚಾಮುಂಚಾರವೇ ಶ್ರೀಲೋಕ್ಯಂ ನಗರಾರಂಭ ಮಾಲಸ್ತಂಭಾಯ ಸ್ತ
- ಅ. ಯಂಭುವೇ || ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತ ಭುವನಾಶ್ರಯಂ | ಶ್ರೀ ಪ್ರಭ್ರಿತ್ವೇ ವ್ಲಾಂಭಂ | ಮಹಾಭಾಜಾಧಿರಾ
- ಇ. ಇ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪರಮ ಭೈಷಣಿರಕ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಕೇಳತಿಳಿಕ
- ಈ. ಚಾಲುಕ್ಯ ಭರಣ ಶ್ರೀಮತು ಪ್ರತಾಪ ಜಗದೀಕ ಮಲ್ಲ ದೇವರೆ ವಿಜಯ ರಾಜ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿ
- ಉ. ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರವರ್ಥಾಮಾನ ಮಾ ಚೆಂಡಾರಕ ತಾರೆಂಬರಂ ಸಲುತ್ತುಮಿರೆ | ತತ್ತ ಷಾದ ಪದುಮೋಪಜೀವಿ
- ಇ. ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಹಿತೆ ಮಹಾಪ್ರಧಾನೆ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಕೆಡಿತದ್ವಗ್ನಿ
- ಉ. ದೇವ ಕನ್ನಡ (ರ) ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿ ಹಿರಿಯ ದಂಡನಾಯಕ ಯೋಗೀಶ್ವರ ದೇವಂ ಬನವಾಸಿ
- ಎ. ಪನ್ನಿಂ ಭಾಸಿರ ಮುಮಂ ದುಷ್ಪನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಪಾಳನದಿಂ ಬಲಿಪುರದ ರಾಜಧಾನಿಯೋಳಿದು
- ಉ. ಸುಖ ಸಂಕಧಾ ವಿನೋದದಿಂ ರಾಜ್ಯಂ ಗ್ರೀಯುತ್ತುಮಿರೆ || ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾ ಮಂಡಳೀಶ್ವರಾದಿ ನಗರ ಪುರವ
- ಇಂ. ರಾಧೀಶ್ವರ ಭೂಮಿ ತಿಳಿಕ ಲಲಾಟ ತಿಳಿಕ ಭಾಂಧವಪುರ ಪರಮೇಶ್ವರ | ಶರಣಾಗತ ವಜ್ರ ಪಂಚರಿ

೧೧.ರಾಮ ಸಾಹಸಭೀಮ ಗಂಡಭೀರುಂಡ | ಸುಡಿದಂತೆ ಗಂಡ | ಪರನಾರ್ಹ ಪುತ್ರ | ಗೋತ್ರ ಪನಿತ್ರ ಬಂ

೧೨. ಟರ ಭಾವ ನೇನಿವ ಸೋವಿದೇವ (ವಂ) ಬಂಡಳಿಕೆಯ ಸೆಲೆವೀಡಿನೋಳಿದ್ದ ನಾಗರಖಂಡಪ್ರತ್ಯಮಂ ಸುಖ ಸಂಕಥಾ

೧೩. ವಿನೋದದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯ | ಲಾ ನಾಗರ ಖಂಡ ನಾಡೊಳಾಣ ತುಯ್ಯಲ ಭಾಗ್ಯರ ಗೋಂಡನ ವಂಶಾವ ತಾ

೧೪. ರವೆಂತೆಂದೊಡೆ || ಅಬ್ಜವಗ ಪ್ರೇಂದಿಗಂ ಕೆಳುಗಭೂತ ಗುಣೆ ಎನಿಸಿ ನೇಗಡ್ಡ ಕೇತ ಗೋಂಡಂ ಗಿಬ್ಬಿನೆ ಪು

೧೫. ಟ್ರೈ ಜಳಗುಳ್ಳಂ ತಳೆದಿರ್ಫನಲ್ಲಿ ಬಲಕಗೊಂಡ (ಡಂ) || ಚಂಪಕಮಾಲಾ || ಸೆ (ಸಿ) ಲೆಯೊಳು ಕಾಂಚನಂ

೧೬. ಜಲಮೊಳಂಬುಜದಾ ಶರ-ದಾಂಗೆ ರಾಘವಂ ಕಲಿ ಇವುಪಣ್ಣ ನಾಯಿನ ತೆಗಂತ ನುರಾಗದೆ ಪುಟ್ಟಿ ಕೇ

೧೭. ತೀರುಂ ನಿಲಿಸುವ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಮುದದ ಬಾಗಲೆಗಂ ತನುರಾಗದಿಂದ ವಾ ಬಲಕಗಪ್ರೇಂಡಂಗಿರದೊಸೆ ಆಕಾಶಾಂಕಾ

೧೮. ದು ಪುಟ್ಟಿದ ಬೀಳಣಾದಿ ಜಟ್ಟಿಗಂ ||ವ್ಯ||ಮನಸಿಜಂಗೆ ರತಿಕೂಡು ವಂದದಿಂ ವನಿತೆ ಮಲ್ಲವೆಗೆ ಬೀಳೆ

೧೯. ಗೋಂಡಂ ಗನ ವೆಂ ಶೋಭನೇವೆಯಾಗಿಯು ಮತ್ತು-ವಿನ್ಯದಿಂದ ಸುಖವಿದ್ದರ ಒತ್ತು || ಸತಿಯಗೆ ರತು

೨೦. ನ ಮಲ್ಲವೆ ಸತತಂ ಪುರುಷಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಬೀಳಗೊಂಡಂಗತಿಶಯದಿ ಸೋಸೆದು ತೇಜೋನ್ನತ ಪುಟ್ಟಿದನಾ

೨೧. ಗಳೆ ನೇಗಡ್ಡ ಕೇತಗೊಂಡಂ || ವ್ಯತ್ರ || ಕೇತ ಸಮಸ್ತ ಸಜ್ಜನ ಪರೀತ ಸ ಬಂಧು ಸಮೀತ ಸತ್ಯಾಣ ಪೀತ

೨೨. ವಿಶ್ವಾಸಾತ ಗುಣದೂತ ಸುರೀಂದ್ರ ಕುಜಾತ ಭೂತಳ ಖ್ಯಾತನು ಕುಮ್ಬ ಗೋತ್ರಮ ಕುಲಾಕ್ರಾಂತ ವ

೨೩. ನೂಕೆದಂಬ ಭಾರಜತ ನಿರಂತರ ಸುಖದೆ ಜೀವಿಸು ನೀರಂ ಚತುರಾಭ್ಯಾಯಾಳಿನಾ (ನಂ) ಇಂತಿನಿತು ಮು

೨೪. —ದ್ವಿ ಕೇತಗೊಂಡಂ ಸುಖಮಿರೆ | ಶ್ರೀಮತು ಪ್ರತಾಪ ಜಗವೇಕ ಮಲ್ಲವರ್ವದ ಇ ರಕ್ತಾಷ್ಟೀ ಸಂವತ್ಸರ ಆ

೨೫. ಶ್ರೀಜ ದಮನಾಸೆ ಸೋಮವಾರ ಸಂಕಾರಂತಿ ವ್ಯತಿಷಾತ ದಂದು || ಸ್ವಸ್ಥಿಯ ಮನ್ಯಾಯಮನ ಸ್ವಾ

೨೬. ಧ್ಯಾಯ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣ ವರೋಣಾನುಷ್ಠಾನ ಜಪಸಮಾಧಿ ಶೀಲ ಗುಣಸಂಪನ್ಮೂಲಂ ಸಕಳ ದನು

೨೭. ಜ ಭೂಜಗ ಶಿಧ್ಬ ವಿಧ್ಯಾಧರ ಯಕ್ಕೆ ರಾಕ್ಷಸಾಚಿತಾ ಭವ ಪಾದಾರಾಧಕರುಂ ಲಾ ಕುಳಾ

೨೮. ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರುಂ | ಮಹೀಶೂರ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ರಾಜ ಹಂಸರುಂ

೨೯. ಖಸಮುಯ ಕೆಮಳ ನೆಕೆ(ಗ)ರೆ ದಿವಾಕರೆರುಂ ತಪ್ಸಿ ಶ್ರೀಮತು ಮಲ್ಲಿಕಾ ಜುನ ಪಂಡಿತಗೇ ಕಾ

೩೦. ಕೇತ ಗೊಂಡನುಂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಚಿಗಳುಂ ಹೈ ಮಣಿಗರು ವಿದು ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮವೆಂತೆಂದೊಡೆ ||

೩೧. ಗೆರೀಯಂ ದೊಳಮೆಯ್ಯ ಕಡೆಯಡಿ ಪೆಗೆರೀಯ ಕೆಳಗೆ ಪೆದ್ದುಂಬಿನ ನೀರೆಡವಿಡದೆ ಹಾ....

೩೨. ದಿರೆದಿಂ ಬಿಟ್ಟು ಗಡ್ಡಿಯ ಮತ್ತು ಲನುಂ ಗೊಚೆಲು ಗೆರೀಯಂ ದೊಳ ಮೆಯ್ಯ ಸಬ್ಬಸರದಿಂದ ಪಡುವಣ ಹಕ್ಕೆಲಂ ತಾನಿಬ್ಬಿಂ

೩೩. ಗಭೀತ ಗುಣ ಬಿಟ್ಟನತ್ತಿ ಕೇತಗೊಂಡಂ ಅಭಿನುತೆ ರಿದ್ದ್ಯಾನೋರ್ಜರು ವಭಗಾರ ರಂದೆದಲ್ಲ ವರಿಶಿನದಿಂ ದನ್ನಿಜ

೩೪. ಯ ಪ್ರಭು ಸರ್ವೇಶಂಗೆ ಬಿಟ್ಟು ರತ್ನ ಮುದೆದಿಂದಾ ಶ್ರೀಮತು ಪನ್ನಿಂ ಭಾಸಿರದ ಸಮಸ್ತ ಸುಂಕಮರ.....

೩೫. ನಾಳುತ್ತಿರಲರರ ಪೆಳಿಹತರು ಕೊಣವತ್ತಿಯ ಟಿಣಾಂತೆರದೆ-ವರ್ಗಾಳೀ ಗಳು || ದ್ವಿಜಕುಳರಾಗಿಯುಂ ಸುಜ

೩೬. ನು ದುಗ್ಗಾರಾಜನುಂ ನಿಜಗುಣದೇವ ಪ್ರಿಯ ಹರಿಯಂಣನು ಮಂತೆ ಗುಣಾಧ್ಯ ನಾ ಮನುರ ಭೂಜ

೩೭. ಗ ಸೊಡರೆಕ್ಕೆಗೆ ಗಾಣಮನೋಂದ ನಧಿಯಿಂ ಭಜಿರ್ಯಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮವನೆ ಪಾಳಿಸಿದರು ಸುಜನ್ಮೆ

೩೮. ಲು ದೆರಿಕಾಣಿಕೆಯುಂ ಮಿಕ್ಕಿರ್ದ ಯಿಸ ನ ಸಹಿತ ವೀಯ್ಯವರು ವಿದರ್ಕು ವಿದು ಧರ್ಮ

೪೯. ಕೆಂಬಿಡುವೆನೆಂದು ಬಿಟ್ಟುರು ಮುದದಿಂ || ೧೦ತೀ ಧರ್ಮವ ನಾವ ನೊಬ್ರಂ ಪ್ರತಿಪಾಠಿಸಿದಂಗಂ ಗಂಗೆ

೫೦. ತಡಿಯಲು ಸಾಸಿರ ಕೆಲಿಲೇ(ಆಕಳು) ಯ ಸಾಸಿರ ಬಾರಹ್ಯಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಳ್ಳಂ ಇದ ನಳಿದವಂ

೫೧. ಸಾಸಿರ ಬಾರಹ್ಯಣರುಮಂ ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯಲು ಕೊಂಡ ಪಾಠಕ ನಕ್ಕುಂ || ಭಗವತಿ ದೇವಿಗೇ ನನಾದಿ ವಿ

೫೨. ಯ ಕೆಳಗೆ ಗದ್ದೆ ಕರ್ಮ ಇ || ಬೆದ್ದಲೆ ಕರ್ಮ ಅ || ವೃತ್ತ. ಧರ್ಮ ರಾಶಿಯ ಕಾಲಂಕಚೆ ಕೇತ ಗೌಂಡ ಧಾರಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ

೫೩. ಸಂಗಮ ದಿ | ವಾಣ ರಾಸಿ | ಗಯೆ ಯೆಂಬ ತೀರ್ಥಂಗಳಿಂಳಾತ್ಮಕುಳ ದ್ವಿಜಪುಂಗ

೫೪. ಲಿದರು ಬಾದುಂಬಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕರ್ಮ

ಪ್ರಪ್ರಣೀ :— ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೋಧಕರಿಗೆ ದುಗ್ಗಾದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರು ದೊರಕುತ್ತದೆ. South Indian Inscriptions Vol. IX part I (ದಕ್ಷಿಣ ಕಂದುಸ್ಥಾನದ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಪುಟೆ ಭಾಗ ೧) ಸಂಬರು ಗಣಿಸಿದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯಾ ಯನ ಗೋತ್ರದ ವಾಜಿಕುಲದ ಪಚಿರಾಜನ ಮಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹ, ಆವನ ವಿಗ ಪಂಪರಾಜ, ಆವನ ಮಗ ದುರ್ಗರಾಜ ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಕನ್ನಡ ಪಂಚ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವನೋ ಏನೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಆವನ ಮೊಮ್ಮೆಗ ದುರ್ಗರಾಜನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಡಿತ ದುಗ್ಗಾದೇವ ಎಂಬವನೇನೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಆವರು ಪರಿಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

..... ಈ ಗುರುತ್ವ ಕಲ್ಲು ಒಡೆದಿರುವ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯದಿರುವ ಸ್ಥಳ.

() ಕಂಸದ ಒಳಗಿನವು ನಮ್ಮೆ ಬರೆವಣಿಗೆ.

ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬರೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಹಾವಸ ಭಾವಿಯ ದುರ್ಗದ ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ರಾ. ಕೊಟ್ಟೂರಪ್ಪನವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಶ್ವದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಸ್ತಾನ

ಲೇಖಕ: ಶ್ರೀ ಪುಭಾಣೀಕ ಬುದ್ಧಯ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಧಾರವಾಡ.

ನ್ನೀಡಿಯರ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಮನಮುಣ್ಣಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಸುಧಾರಣೆ ತರುಣ ಶ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ಕಾಲದ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷಯಹಾದೇವಿ ವೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಆದಶರ್ಥಭೂತ, ಮಹಾದಿವ್ಯ ವಿಭೂತಿಗಳೆಂದು ತೋರುವದು ಸಹಜವು, ಹಾಗು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಈ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳೊಳಗಿನ ಆಳವಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಇವರು ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿರಾದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ, ಮೈತ್ರೀಯಿ ಹಾಗೂ ಗಾರ್ಭ ಮಂತಾದವರ ಸಮಾನ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರೆಂದು ಹಲವರು ಅನ್ನವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇವರ ವಚನಗಳೊಳಗಿನ ಪದಲಾಲಿತ್ಯ, ಶಬ್ದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀಯ ಮಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ—ಇವರು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಕವಿಯಿತ್ರಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಇವರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಗಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ತಿರಿತು, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಮಂಡನಮಿಶ್ರರು ವಾದಮಾಡುವ ಶಾಲಕ್ಷ್ಯ—ಅವರೆ ವಾದದ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆದರ ನಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷಣೆಯರಾದಂತಹ ಮಂಡನಮಿಶ್ರರ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಮಾನ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಪುರುಷರಂತೆ ಇವರಿಗಿರುವ ಸಮಾನವಾದ ಲಿಂಗಧಾರಣಾದಿ ವ್ಯಾದಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇವರಂತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ‘ಪುರಾ ಕಲ್ಪೀತು ನಾರಿಣಾಂ ವರೋಂಜೀಬಂಧನ ಮಿಷ್ಯತೇ’ ಎಂಬ ಆಪಸ್ತಂಭ ಶುರೂತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಳಿದ ಶ್ರೀಯರಿಗಾದರೂ ಪುರುಷರಂತೆ ವರೋಂಜೀಬಂಧನವು ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಳಿದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಹಳಹಳಿಸುತ್ತು ಮರಮರನೆ ಮರುಗುವರು.

ಹೀಗೆ ಹಲವರು ಹಲವು ತೆರನಾಗಿ ಈ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಫನತೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವರು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಂತಹ ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕನನ್ನು ‘ತಮ್ಮಾ ಈ ಕೆರೆಯು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿದೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವನು ‘ಅದು ಒಂದು ಮಾರು ಅದೆ’ ಎಂದು ತನ್ನ ಮಾರಿನಿಂದ ತೋರಿಸಿದರೆ

ಅದು ಎನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕಾರಕ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸವಾಗುವದೋ ಅನ್ನೇ ಈ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಿಷಯವಾದ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಆಗುವದು. ಅಷ್ಟಾದ್ದರ ಪುರಾಣಗಳು, ಮತ್ತು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಇತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಡಿಮೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಳ್ಳಿವರೆಂದು ಬುನಾದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಬಂದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವಯೋವ್ಯಧರು ಜ್ಞಾನವ್ಯಧರು ಇದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಅಬಲೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಮಾನವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಆದರೆ 'ಮಡದಿಯ ಪಾಣಕ್ಕೆ ಮೊಲೆಮುಡಿ ಇದ್ದಿತೇ? ಒಡೆಯನ ಪಾಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿತೇ ಯಜ್ಞಾವ ವೀತ? ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂತ್ಯಜನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನೇ ಪಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಗೋಲ? ನೀ ತೊಡಕಕ್ಕೆ ತೊಡಕನೀಲೋಕದ ಜಡರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರ್ಪೈ ರಾಮನಾಥ? ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಶಿವಶರಣರು ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣಿಯರು ಮಾನವರೆಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಅಬಲೆಯರಾಗದೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲೆಯರಿಯವರೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಇದರ ನಿಜಾಂಶವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವದೇ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯಾದ್ದೇಶವು.

ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾನವೀ ಇತಿಹಾಸ ಪಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪುರುಷರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಕಡಿಮೆಯದು ಎಂದು ತಿಳಿಯತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಲವುಳ್ಳ ಗಂಡು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಡುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಕ್ರೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಪರಿಣಯ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳೇ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. 'ವಹಾ' ಧಾತುವಿಗೆ 'ವಿ' ಉಪಸರ್ಜ ಹಚ್ಚಿ 'ವಿವಾಹ' ಹಾಗೂ 'ನೀ' ಧಾತುವಿಗೆ 'ಪರಿ' ಉಪಸರ್ಜ ಹಚ್ಚಿ 'ಪರಿಣಯ' ಶಬ್ದಗಳಾಗಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವು 'ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗು' ಎಂದು ಆಗುವದು. ಹೇಗೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಬುಡದ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅದು ಬಲು ಶುಭ ಸೂಚಕ ವಾಗಿರುವದು. ಮಾನವನು ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇರುವ ಪಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಬ್ಬಾಗಿ ಜನರು ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪತ್ನಿಲಾಹರಣ, ಉಷಾಹರಣ, ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರಾಹರಣ ಮೊದಲಾದವು ನಡೆದದ್ದು ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಿನ ಆನೇಕ ಶಾರೆ ಪುರುಷರ ಆಹುತಿಯು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಳಿ

గాగియే ఆదద్దు తోరుత్తదే. ఇదు కేవల అవివాహితర సలువాగి ఆగుత్తిత్తెంతల్ల. ఆదరే వివాహితర సలువాగియూ ఆగుత్తిత్తు. ఇదశ్శే రామ రావణర యుద్ధవే సాష్టి. బరబరుత్త స్వయంవరగళు ప్రారంభవాగి పాణిగ్రహణ విధియు ఆరంభవాదద్దు కెండుబరుత్తదే. బల్మీగళు స్వాభావికవాగి హత్తరవిద్ద గిడగంటిగళ మేలి హబ్బివంతే స్త్రీయరు పురుషరిగే సంలగ్నవాగువదరింద ఆదే లగ్నవాగి పరిణమిసిరిబముదు. హిగే హలవు కాలకళేయలు వ్యాసరు శ్రీకృష్ణున ముఖుదింద ‘చాతువఁణ్యం మయా స్పృష్టం గుణకమివిభాగశః’ ఎందు హేళిసువ సమయశ్శే వణాశ్రమద ప్రాబల్యపు హేత్మాగి అనులోము ప్రతిలోమగళేంబ బంధనగళు ముట్టిరిబముదు. ఇదరింద స్వయంవరదింద దొరశిరువ అల్ప స్ఫుర్తి స్త్రీయర స్వాతంత్ర్యపు కడిమేయాగతొడితు.

పురాణశాలదల్లి క్షిందుస్త్థానదొళగే స్త్రీయరిగే స్వాతంత్ర్య విత్తీంబుదుక్కే కుంతియ ఉదాహరణియంతే అనేక రాజులు యర ఉదాహరణించల్ను జనరు హేళువరు. ఈ ప్రకారద స్వాతంత్ర్యశ్శే సెద్ధుద అంనేయ శత మానద స్త్రీయరు ఎందూ ఒప్పలారరు. ‘నష్టే మృతే జ క్లీబే జ వ్యంగే జ పతితే పతో పంజస్వాపత్ను నారిణాం పతిరన్నో విధియతే ||’ ఎంబ శాస్త్రదంతే ఐదు ఆపత్కుగళల్లి స్త్రీయు మొదలిన గండనన్ను బిట్టు ఎరడనేయ గండనన్ను మదువేయాదరే ఒబ్బన ఆశ్రయవన్ను బిట్టు ఎరడనేయవన ఆశ్రయదల్లి ఇరువదుక్కే స్త్రీస్వాతంత్ర్యవేష్టలిక్కే బరలారదు. అదాదరూ ఒందు బగియ పారతంత్ర్యవే. హిగే స్త్రీయరు ఎల్లరీతియింద దుబిలరాగుత్త నడిద కాలక్కే ఆవర దుబిలతియ లాభవన్ను స్వాధాద సలువాగి పురుషరు పడియహత్తిదరు. అదు హేగేందరే- ‘యత్ర నాయిస్తు పూజ్యంతే రమంతే తత్ర దేవతాః’ అందరే ఎల్లి స్త్రీయరిగే పూజ్యత్వ ఉంటొ ఆల్లి దేవరు సంతుష్టరాగిరువరేందూ స్త్రీయర సమాజదొళగిన స్తునద మేలి ఆ సమాజద సంస్కృతి తిళియబేశిందూ ‘శాయీఫము మంత్రీ కరణేము దాసిఱిజేషు మాతా శయనేషు రంభాధమానుకొలూ క్షేమయా ధరిత్రీ షడాగుణ్యభాయాః కులముద్ధరంతి|| అందరే గృహ కృత్యద కాయిధల్లి మంత్రయంతేయూ గండనసేవేయల్లి దాసియంతేయూ నీడువల్లి తాయియంతేయూ శయనదల్లి రంభియంతేయూ ధమికాయిధల్లి ఆనుకొలవతియూ హాగూ తాళ్ళేయల్లి భూమాతే

ಯಂತೆಯೂ ಇರುವ ಸ್ತ್ರೀಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿ ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಕುಲಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸುವಳಿಂದೂ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಿಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ತನಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ್ಯಾ ತನ್ನ ಶೋದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಗಂಡನನ್ನು ಆತನ ನಿದಾರಭಂಗವಾದೀತೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ ಮುಖಸ್ತುತಿಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶಾಬ್ದಿ ಕೆಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಹತ್ತಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸಂತತಿ ಸಲುವಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಭೀದಮಾಡಿರುವನು. ಇದರಂತೆ ಉಳಿದ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟುದರೂ ಭೀದಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸುಕುಮಾರತೆ, ನಮ್ರತೆ, ಕೋಮಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಮ್ಯಾದು ಗುಣಗಳಿರುವವೆಂದು ವ್ಯಧವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ, ಅವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಜೊಳ್ಳು ಆದರ ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಅಸಮರ್ಥರಿಯವರೆಂದು ಹೇಳಿ, ಪುರುಷರು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಶ್ರಂಖಲೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಿಗಿದು ಬಿಟ್ಟರು. ‘ಸಿತಾ ರಕ್ಷತಿ ಕೊಮಾರೀ, ಭಟ್ಟಾರ್ಥ ರಕ್ಷತಿ ಯೋವನೇ | ಪುತ್ತೋರಕ್ಷತಿ ವಾಧಕ್ಯೇ ನ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಮಹಾತಿ ||’ ಎಂದು ಮನು ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೇಳವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲಿದೆ ಸುಧಾರಣೆಯ ಉಚ್ಚಲಿಬಿರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತಹ ಯುರೋಪ ಅಮೇರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಇಂಗ್ಲಂಡದ ಅರಸನಾದ ಎಂಟನೆಯ ಹೆನ್ರಿಯು ಕೇವಲ ಸಂಶಯದ ಮೇಲಿಂದ ತನ್ನ ಅನೇಕ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ವರ್ತಿತವಾದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ತವರ ಮನೆಯವರು ಅತ್ಯು ಮನೆಯವರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾನಮಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ವರದಕ್ಷಿಣಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕುಂಟಿನೆವನನ್ನು ಹೇಳಿ ಗಂಡರು ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಸೀಡಿಸುವ ಇಲ್ಲವೇ ಬಿಟ್ಟಿಬಿಡುವ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕೊಣ್ಣಿ ಮುಂದೆ ಇರುವವು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಧೈಯದಿಂದ ತಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಳುವಂತಹ ಯಾವ ಹಕ್ಕನ್ನಾ ಪುರುಷರು ಅವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸೋತಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದ್ವಾರಾಪದಿಯನ್ನು ಸಹ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಧನ ದೊರಕುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟಿರುವನು. ಈ ಹಕ್ಕನ್ನೆ ಉಪಭೋಗವು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ! ಏಕೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದಿನಿಂದ ಸಾಯುವನರೆಗೆ

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರ ಆಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಧನದ ಉಪಯೋಗವು ಅವಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯವರಿಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ಗಳಿಗಳ ವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಂಡದಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಧನಾಜ್ಯನೆಯ ಹೆಕ್ಕು ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವಳು ದೊರಕಿಸಿದ ಧನದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಗಂಡನ ಪ್ರಾಣ ಹೆಕ್ಕು ಇದ್ದುದ್ದು ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿವೇಚನೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯಾವ ಹೆಕ್ಕುಗಳೂ ಉಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಅಂಕಿತೆಯಾಗಿ ಅವನು ಹೂಕಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದು, ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಉಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಾಳುವದೇ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವಳು ಬೇರಾದರೆ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಉಪಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಅವಳ ಅನ್ನ-ಮಸ್ತಿಂಗಳ ತಾಪತ್ರಯಗಳು ಹಿಂಗಿ ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಗಂಡನು ಜೀವಂತ ಇರುವನೋ ಇಲ್ಲವೇ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಎರಡನೆಯವರ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತು ಕೂಡುವ ಕಾರಣ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುರೋಪ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲಿಂಡದಲ್ಲಿ ಮತಡಾನದ ಹೆಕ್ಕಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ‘ಸಫರೀಜೆಂಟ್ಸ್’ ಎಂಬ ಜಳವಳಿಯನ್ನು ಹೊಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅನೇಕ ಕೆಷ್ಟಗಳಿಗೆ ತಾಜಾದರು. ಆದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ ಗಳಿಗಲ ರಲ್ಲಿ ಯಾವುದ್ದುದ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮತಡಾನದ ಹೆಕ್ಕು ದೊರೆಯಿತು. ಮತ್ತು ಅಷ್ಟರಮೇಲೇ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಉಳಿದು ತಮ್ಮ ಜಳವಳಿಯನ್ನು ಸಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದರ ತೆರೆಗಳು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ದವಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಆನೇಕ ಹಿಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಕೂಡ ಮತಡಾನದ ಹೆಕ್ಕು ಪೂರ್ವವಾಯಿತು. ಈ ಬಿಗುವಿನಿಂದ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪದಾರ್ಥರಾದರು. ಇವರು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡರೂ ಅವರ ಆಂತರಿಕ ಇಚ್ಛೆಯು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಇಷಾರಾಮ್ಯದಿಂದ ಕಾಲಕೆಳೆಯಬೇಕೆಂದೇ ಇರುವದು. ಇದಾದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಕೆಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೋಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಾಗಿ ಬಾಳುವ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧತೆ ಇಲ್ಲವೇಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಆದರ ಲಾಭವನ್ನು ಇತರ ತನ್ನ ಭಗ್ಗಿಸಿಯರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸದ ಇಲ್ಲವೇ ಉಟ್ಟದ ವೆಚ್ಚದ ಸಲುವಾಗಿ ತಾಯಿ ತಂಡೆಗಳ ಇಲ್ಲವೇ ಗಂಡಪರಮೇಶ್ವರಿ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗು

ವದು. ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಸಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸುರಿಸುವರು. ಆದರೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಹೊರಗೆ ಬೀಳಬೇಕಾದರೆ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಜೊತೆಯನ್ನು ಅನೇಕ್ಕಿಸುವರು. ಆ ಜೊತೆಗಾರನು ಇದು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಿದ್ದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಂಡಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ವಾಲುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಬಹುದು; ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಜನರು ಏನಂದಾರು' ಈ ಹೆಡರಿಕೆಯು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸದ್ಯವ ಜಾಗ್ರತೆ ವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರುಷಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾಧ್ರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಆ ಸಮಾನ ವಾಲುಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಗಡ ಬರುವ ಸಮಾನ ಹೊಣಿಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧತೆಯಿರುವ ದಿಲ್ಲಿಂಬುದೇ ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು. ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿಹೊರಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗಂಡರ ಇಲ್ಲವೇ ಅನ್ಯ ಪುರುಷರ ಆಶ್ರಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗು ಸಮಾನ ವಾಲುಗಾರಿಕೆ ದೊರೆಯುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈಗೇ ಸುಮಾರು ಅಂ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರದು ಇದಕ್ಕೂ ಕೆಟ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜೀವನ ಸಂಗಾರಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಹಚ್ಚಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಒಂದೇ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ತ್ವವು ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವದು. ಅದೇನೆಂದರೆ—ರಶಿಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉದರಂಭರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಈಗೇ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಬ್ಬಲತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಅನ್ಯರು ಪಡೆಯಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ನಾಳಿನ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಉಪವಾಸ ಬೀಳುವ ಹೆಡರಿಕೆಯೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕುವದು ಅಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಸೋನ್ವಿಯರ್ ಸರಕಾರದವರು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಭೇದ ಭಾವವನ್ನು ಮನ್ಯಸು ವದಿಲ್ಲ. ಉಭಯತರಿಗೂ ನಾಗರೀಕತ್ವದ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳಿರುವವು. ಹುಟ್ಟಿಂದಿನಿಂದ ಬಾಲ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಒಂದುಕಡೆ ಬೆಳೆದು ಒಂದೇ ಶಾಲೆ ಶಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ಒಂದೇ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುವದ ರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಮೈತ್ರೀಭಾವವು ಹುಟ್ಟಿವದು. ಉಚ್ಚ ನೀಂಜ ಭೇದ ಭಾವಕ್ಕೆ ಆಸ್ವದವೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗೆಯರ ಕೂಡ

ಉಚ್ಛೃಂಖಲವು ಶ್ರೀಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯು ಕೊಡಾ ಗಂಡು ಹೆಡುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ರಶಿಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಂತೆ ಸರಕಾರದ ಜಾಕರಿ ಬೇಡುವದು. ಅದು ದೊರಕಿದನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಹಡೆಯುವದರ ಹಿಂದುಮುಂದೆ ನರಡೆತಡು ತಿಂಗಳಂತೆ ಪೂರ್ಣ ಸಂಬಳದ ರಚೆ ದೊರೆಯುವದು. ಜಡ್ಜಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಖಚಿತನಿಂದ ಬೈಷಧೋಪಚಾರ ಸಿಗುವ ಹಕ್ಕು ಅದೇ. ಒಂದೇ ತರದ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಇದ್ದರೆ ಅವರ ವಗಾರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಪ್ರತ್ಯಾಸನಿರುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪನೆಂತೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಹಕ್ಕು ಅದೇ. ಸ್ತ್ರೀನ್ಯಾದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ವಿರುವದು. ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಯಾವ ನಾಕರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಲೂ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟೊಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಉದರಂಭರಣ ಮತ್ತು ವಿವಾಹ ಇವೆರಡೂ ಭಿನ್ನವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಯುವರು.

ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಕರಣ ಶುದ್ಧವಾದ ನಡೆಯಂತೆ ನಿಗಮಾಗಮೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು ನುಡಿಯತ್ತುವೇಯೋ ಏನೋ ಎಂದು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ತೋರುವಂತೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ತಮ್ಮ ನಿಜಾಚರಣೆಯಿಂದ ವತ್ತಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸ್ವಾನು ಭಾವವನ್ನು ದೇಶಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಮು ಜನರನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತೀಡಲು ಬಧ್ಯಕಂಕಣ ರಾದರು. ಇವರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಸಹಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲರು ಕೂಡಿ ಮನು ನೊಡಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. 'ಸರ್ವ ಗುಣಾಃ ಕಾಂಚನಮಾಶ್ರಯಂತೇ' ಎಂಬ ಆಯೋಗ್ಯತ್ವಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೂಲಭೂತ ಮಂತ್ರವು ಆಧಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯು ಎಂದು ನೊಡಲು ಕಂಡು ಹಿಡಿದರು. ಸಂಪದಭೂದಯಕ್ಕೆ ಉದ್ಯೋಗವು ಬೀಜ ಮಂತ್ರದಂತೆ ಇರುವದು; ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಅದರ ಘನತೆಯ ಫೋಷಣೆಯನ್ನು 'ಮನಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಬಡತನವಲ್ಲದೆ, ಚಿತ್ತಶುದ್ಧನಾಗಿ ಕಾಯಕವ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಕ್ತಂಗೆ ಎತ್ತನೋಡಿದತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿತಾನಾಗಿಪ್ಪಣಿ, ಮಾರಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಅಮಳೀಶ್ವರಲಿಂಗದ ಸೇವೆಯುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕರ' ಮತ್ತು 'ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷವ ಮಾಡುವರೇ ಹತ್ತು ಬೆರಳುಂಟು, ಹಾಸಿದುಡಿದರೆ ತನಗುಂಟು ತನ್ನ ಪ್ರಮಥರಿ ಗುಂಟು. ಮಾರಿತಂಡಿಗಳಂತೆ ಏನಗೇಕ್ಕಮುದಯ್ಯ ರನ್ನದ ಸಂಕೊಲೆಯನಿಕ್ಕ ಕಾಡಿಹೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ, ಶಿವಧೋ, ಶಿವಧೋ.' ಈ ರೀತಿಮಾಡಿದರು. ಇದರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೇ ಮನಮುಟ್ಟು ದುಡಿಯಹತ್ತಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕದಿರೆ ರೆನ್ನಪ್ಪೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯು. ಈ ಶಿವಶರಣೆಯ

ದಿನಾಲು ಮೂರು ಕೆದರುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಹಾಗೆ ಮೂರು ಜನಗಳಿಗೆ ಈ ದಿನ ಉದ್ದರಿಕೊಟ್ಟು ಮಾರನೇದಿನ ಆದರ ಹಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆದರಿಂದ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮರ ದಾಸೋಹೆ ನಡೆಸಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ನಡೆದಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಹಣಯತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ್ಯೆ ಕೆದರು ಕೊಂಡವರಲ್ಲಿಂಬಿಳ್ಳಿ ಮೃತಪಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಸಮಾಧಿಯ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೀಮೃಷ್ಟೆಯು ಹೋಗಿ ಸತ್ತವಳನ್ನು ತನ್ನ ‘ಕೆದರಿನ ಹಣಕೊಡು’ ಎಂದು ಕೇಳಲು—ಸತ್ತವಳು ರೀಮೃಷ್ಟೆಯ ಹಾಗದ ಹಣವನ್ನು ಹಂಚಿಪುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಸತ್ತವಳ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಹಣವಿದ್ದುದನ್ನು ತಂದು ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ದಾಸೋಹದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಇವರು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಂದು ಇವರ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡಿಯಲು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆತ್ಮಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಬಡತನಬರುವ ಸಂಭವವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಾಳಿಗೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುವ ಚಿಂತಿಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಎಂಬುವನ್ನು ನಮಗೆ ಒಡಿಮುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಶರಣೆಯರೋಳಗೆ ಹೆಲವರು ಗಂಡಸರಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದರು. ‘ಅಡ್ಡರ ಅರವತ್ತು ವಚನಕ್ಕೆ ದಣ್ಣಾಯಕರ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನ, ದಣ್ಣಾಯಕರ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುದೇವರ ಹತ್ತು ವಚನ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಹತ್ತು ವಚನಕ್ಕೆ ಅಜಗಣ್ಣಾನ ಐದು ವಚನ, ಅಜಗಣ್ಣಾನ ಐದು ವಚನಕ್ಕೆ ಕೂಡಲಜಿನ್ನ ಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಿಗಳ ಒಂದು ವಚನ ಶಾಣಾ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ. ’ ಎಂದು ಜಿನ್ನ ಬಿಸನಣ್ಣಾನವರು ಆಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿದ್ವತ್ತೀಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅವಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಪತ್ತು ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿತ್ತೀಂಬುದು ಉಳಿದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವು. ಇದರ ಬಲದಿಂದಲೇ ಆಕ್ಕನವರು ಅನುಭವಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದನಾದಿ ಅಲ್ಲವುಪ್ರಭುದೇವ ಮೊದಲಾದವರ ಕೂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೌಶಿಕರಾಜನನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಿಡುಕೇಶಗಳನ್ನು ಶರೀರತುಂಬ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಪ್ರಭುದೇವನನ್ನು ಅರಿಸುತ್ತ ಅನುಭವ ಮಂಟಪನನ್ನು ಒಂದು ಸೇರಲು ‘ಬತ್ತಲೆಯಾದವಳಿಗೆ ಈ ಕೂಡಲುಗಳ ಮಯಾದೆ ಯಾತಕ್ಕವ್ವಾ? ’ ಎಂದು ಶ್ರೀಪ್ರಭುದೇವರು ಕೇಳಲು ‘ ಈ ಕಾಮನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಲೋಕಿಕರು ಕಾಮುಕರಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಆದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವೆನ್ನಲ್ಲದೆ ಅದರ ಭಯವು ಎನಗಿಲ್ಲ ’ ಎಂದು ಧ್ವಯಾದಿಂದ ಹೇಳುವ ಆಕ್ಕನವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಎಷ್ಟುತ್ತೀಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಉಹಿಸಬಹುದು.

ಇತಾತುವರ್ಣದವರೊಳಗಿನ ಮೊದಲಿನ ಮೂರೂ ವರ್ಣದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶೂದ್ರರೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಶೂದ್ರರಾದವರಿಗೆ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗುತ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪತಿಸೇವೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪತಿಯು ದೇವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಲಗ್ನವು ಅವಶ್ಯವು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರಂತೆ ಅವರ ಅಂಗವೇ ಸತಿಯಾಗಿಯೂ ಅವರ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೇ ಪತಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಹಾಗೂ ಉದರಂಭರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾಯಕವು ಕೈಲಾಸವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಲಗ್ನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಲಗ್ನವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲವೇ ಲಗ್ನವಾಗದೆಯೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಇವರಿಗೆ ಲಗ್ನವು ಐಷ್ಟಿಕವಾಗಿರುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕನವರ ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಸಾಷ್ಟಿಯು. ಜಗತ್ತಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುವದು ತೀರ್ಥ ಅವರೂಪ. ಅಕ್ಕನವರಂತೆ ಸಮಾನ ಶೀಲಕ್ಷಣ ಸಮಾನ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರೂ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲರೂ ಆದ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿಯೆಂಬವರ್ಣಿತಾಳಿದ್ದಳು. ಇವರು ಅಭಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನವರ ವಚನಗಳಂತೆ ಅನುಭವವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವದು. ಇವರು ಸಂತಶಿಶಾಮಣೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನದೇವನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು. ಆದರೆ ಈ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿಯು ಆಜನ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ — ಜ್ಞಾನದೇವನ ತಂದೆಯಾದ ವಿಶ್ವಲಪಂತನ್ನು ಆವೇಯಿಂಬ ಉರಿನ ಕುಲಕರ್ಮಣೆಯು. ಇವನಿಗೆ ಆಳಂದೀ ಗಾರುದ ಸುಖಿವಸ್ತುವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತನೆಂಬ ಬಾರಹಕ್ಕಣನು ತನ್ನ ರುಕ್ಷಿಣಿ ಎಂಬ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನವಾಡಿದನು. ಈ ದಂಪತ್ತಿಗಳು ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಸಂತತಿಯಾಗದ್ದರಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯಹುಟ್ಟಿ ವಿಶ್ವಲಪಂತನ್ನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಚೈತನ್ಯಾಶ್ರಮನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಮುಂದೆ ರಾಮಾನಂದನಿಗೆ ಈ ಚೈತನ್ಯನ್ನು ಪಾರಂಚಿಕ ಸೆಂಬುದು ಗೂತ್ತಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಮೃತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರಿಗೂ ಅದನ್ನು ಕೊಡುವವರಿಗೂ ಕೂಡ ದೋಷವುಂಟೆಂದು ರಾಮಾನಂದರು ಚೈತನ್ಯನಿಗೆ ಮರಳಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವರಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನದೇವ, ಸೋಪಾನ, ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಮಕ್ಕಳ ಉಪನಿಷತ್ತನದ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಶ್ವಲಪಂತನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ಪಂಕ್ತಿ ವಾವನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಳಂದೀ ಬಾರಹಕ್ಕಣರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅದು ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಆವೇಷಾರಿಗೆ

ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬಾರಹ್ಯಣರನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ದೇಹದ ತ್ಯಾಗದ ಹೊತ್ತು ಬೇರೆ ಪ್ರಾಯಕ್ಷಿತ್ವವಿಲ್ಲಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಲಷಂತನು ಹೆಂಡತಿ ಸಹವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಭಯತರು ಜಲ ಸಮಾಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಕೋರಾಸ್ಸು ದಿಂದ ಉನ ಜೀವಿಸಹತ್ತಿದರು. ಬಾಲಕರ ಈ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೇತಣದ ಬಾರಹ್ಯಣರಿಗೆ ದಯಬಂದು ಅವರು ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು 'ಆಜನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಜಾರಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂಬ ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ ಶುದ್ಧವಾಡಿ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದಕ್ಕೆ ನದೇವಾದಿಗಳು ಸಮೃತಿಸಿದರು. ಈಗ್ಗೆ ಆ ಜಾಳ್ಳನದೇವ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿಗಳು ನಮಗೆ ಪೂಜ್ಯರೆಂದು ಕಾಣುವಂತೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಬಾರಹ್ಯಣರಿಗೆ ಆ ಕೂಸುಗಳು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೊಂದು ಅದು ಈಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶಿವಶರಣೀಯರು ವಿವಾಹಿತರು ಅವಿವಾಹಿತರು ಇಲ್ಲವೇ ವಿಧವೆಯರು ಹೀಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಹೋಕ್ಕೆನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಧಿಕಾರವುಂಟು. ಶಿವಶರಣೀಯರು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರರಿಚುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವು—ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಹ ಕುಟುಂಬ ವಕ್ಕಾವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ಆಚೆ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಂಗಡಿ. ಗಾರುಮದೊಳಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಪತ್ತಿಯವರಾದ ನೀಲಲೋಚನೆಯರಿಗೆ ಸೇವಕನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರಹೇಳ ಕಳಿಸಿದರು. ಮಹಾನುಭಾವರ ಆಜಾಳ್ಳನುಸಾರವಾಗಿ ದೂತನು ತಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಮೃನವರಿಗೆ ಬಿನ್ನೆ ವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿವಪೂಜಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ನೀಲಮೃನವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಸಂಗಮನಾಧನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲವೇನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕರಸ್ಥಳದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೊಳಗೆ ನಿರ್ವಯಾದರು. ದೂತನು ಮರಳಿ ಬಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿರೇದಿಸಲು ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೇಳಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಆ ಸೇವಕನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಬಯಲಾದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬಸವಣ್ಣನು ಚೋಧ್ಯಪಟ್ಟು ರಂಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಗೆ ಗುರು ಸಂಗಮೇಶ! ಈ ಉಭಯತರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಾಧಾರಣ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಕ್ಕಾನಾಗುವದು ತೀರ ಗೌಣವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಜಂಗಮಲಿಂಗನಾಗಿ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಇಕ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅವನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಗಮನಾಧನು ಜಂಗಮರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಸಮರಸಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮೇಲಿನ ಸನ್ನಿಹಿತದೊಳಗಣ ಗುಟ್ಟಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಓದುಗರು ಶ್ರೀಮದನಾದಿ ಅಲ್ಲವುಪ್ರಭುದೇವರ ಕೇಳಿನ ಬಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದು ಹೀಗಿದೆ—

“ ಸತಿ ಭಕ್ತಿಯಾದರೆ ಹೊಲೆಗಂಜಲಾಗದು; ಪತಿ ಭಕ್ತಿನಾದರೆ ಕುಲಕ್ಕೆಂಜಲಾಗದು. ಸತಿಪತಿಯೊಂಬ ಅಂಗಸುಳಿ ಹಿಂಗಿ, ಲಿಂಗವೇ ಪತಿಯಾದ ಬಳಿಕೆ, ಸತಿಗೆ ಪತಿಯೊಂಟೆ? ಪತಿಗೆ ಸತಿಯೊಂಟೆ? ಪಾಲುಂಡು ಮೇಲುಂಬರೆ ಗುಹೀಶ್ವರ ” ಇಂತಹ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಎಳಂದೂರೆ ಹೆರೀಶ್ವರ ಕೆವಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣದ ಸಂಧಿ ಇ ಪದ್ಯ ಗಾರಿಂದ ಗಳರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಅವು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ—

ಎಲೆ ದೇವ ಚೋಳಿಯಕ್ಕೆನವೋಲುಂ ಹುಗ್ಗಿಯಂ ।
ಸಲಿಸೆ ನಿಮಗಿತ್ತೆನೋ ಅದುಮಲ್ಲದೆಯು ಮತ್ತೆ ।
ಸಲುಗೆಯಂ ಚಂಗಳಿಯವೋಲು ಪುತ್ರನಂ ನಿಮಗೆ ಬಾಣಸವ ಮಾಡಿತ್ತೆನೋ ॥
ಲಲನೆ ಸೂರಾಂಬೆಯರವೋಲು ಚಂಗಮವ ಕಂಡು ।
ನಲುವಿನಿಂ ಮೃಷ್ಣಾಷ್ವಗಳ ನೀಡುವಳೋ ಮಹ ।
ಭಲಯಕ್ಕೆ ನಂಬಿಕ್ಕೆನಂತೆ ಮಗನಂ ಕೊಂದು ನಿಮ್ಮನುವಚರಿಸಿದವಳೋ ॥೧॥
ದಾಸಿ ನಿಂಬೆಯವೋಲುಂ ನುಡಿಯೊಳಿಗೆ ಪಾಡಿಯೋ ।
ನೇಸಿ ನಿಂಬೆಯವೋಲುಂ ಚರಲಿಂಗನಿಷ್ವಯೋ ।
ಹುಶನೆಂದೊಡೆ ಬಿಡದೆ ಹುಟ್ಟಿಂದ ಸದೆದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆನೋಳಿಗಾತಿಯೋ ॥
ಭಾಸುರದ ಶಿವಪಥವನರಿಯದಿಹ ತತ್ತುತಿಗೆ ।
ಲೇಸಿನಿಂ ಹರಪಥವ ತೋರಿಸುತ ಸಂತತಂ ।
ದೂಸಿಸುವ ಶ್ರವಣರಂ ಸೂಲದೊಕ್ಕಿಗೆಯಿಸಿದ ಮಂಗಯಕ್ಕರಸಿಯವಳೋ ॥೨॥
ಜಿನಮತವ ಬಿಡಿಸಿ ತಮ್ಮಗೆ ಮುಕ್ಕಿಯಿತ್ತ ನಿಜ ।
ಜನನಿಯಹ ತಿಳ್ಳವಲ್ಲಿಯ ಮಗುಳೋ ಪರಾಫಿವನ ।
ವಿನಯದಿಂ ಸಲಹಿದಮ್ಮನ್ವಯೋ ಭುಜಗೆ ಲಿಂಗವನು ಮಂಚದ ಕಾಲಿಗಂ ॥
ಕನಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿತ ಪೋಗೆ ಪ್ರಾಣಮಂ ಬಿಟ್ಟ ಮಹ ।
ಘನಲಿಂಗಪ್ರಾಣ ಕಮಳನ್ವಯೋ ತಲೆಯೋಳುಂ ।
ಬಿನದದಿಂ ನಡೆದು ಕೈಲಾಸಕೈ ಗಮನಿಸಿದ ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮಯೋನೋ ॥೩॥
ಗುಗ್ಗಳವನಿಕ್ಕ ಜಾರಮಗೆ ಪಥದೊರಿಸಿದ ।
ಗೊಗ್ಗನ್ವಯೋ ಸಣ್ಣವಸ್ತುಗಳ ಶಿವಗಿತ್ತ ।
ದುಗ್ಗಳಿಯೋ ಲಿಂಗರತಿಯಲ್ಲದಿತರವನರಿಯದಿಹ ಮಹಾ ಜಾಮವ್ಯಯೋ ॥
ಬಗ್ಗದೊವಲುಟ್ಟನೋಳು ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳಾಡಿ ।
ವೆಗ್ಗಳದ ಪಾಲುಣಿಸಿದಾ ಚೆಲ್ಪ ಕೊಡಗೂಸೋ ।
ಅಗ್ಗಿಗಣ್ಣಿಯ್ಯ ಎನ್ನೀಸ್ವಷ್ಟದೊಳ್ಳಿನು ಬಿಂಬಿಸಿದುದೇಂ ಕಾರಣಂ ॥೪॥

ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವಶರಣೀಯರಲ್ಲಿ ವೀರಪ್ರತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದವರಂತು. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬ ಮಂಗಯಕ್ಕೆ ರಸಿಯಲ್ಲಿದೆ ಜತ್ತ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡವೇ (ಗುಡ್ಡಾಪುರದ ದಾನಮ್ಮ) ಇವಳ ಉದಾಹರಣೀಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಅಲಂಪೂರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರವಾದಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮೇಶಲಿಂಗವನ್ನು ಕಿರುತ್ತ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಈಕೆಯು ಅವರಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳಿಂದು ಲಕ್ಷಣಾದಂಡೆತ ಕವಿಯು ಸರಸವಾಗಿ ವಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಶಿವಶರಣೀಯರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಆನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬರುಬರುತ್ತ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಶೂರರೆಂದೆನಿಸಿ ಯಶಃಕಾಯರಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವರು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಮಹಾರಾಣೀಯಾದ ಚಿನ್ನಮಾಡಿ, ಶಿವಾಜಿಯ ಸಂಗಡ ಇ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗಂಡು ಗಲಿಯಂತೆ ಕಾದಾಡಿದ ಬೆಳವಡಿ ಮುಲ್ಲಮ್ಮೆ ಕಿರುತ್ತಾರಿನ ಅವ್ಯಾ ರುದ್ರಪ್ರ ಹಾಗೂ ಚನ್ನಮ್ಮೆ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಿಯವರು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ವಿಷಯಕವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಾರಂತಿಯೇನೊ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರಂತಿಯನ್ನು ಎಂಟನೂರುವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಶಿವಶರಣೀಯರು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಆದರ ಪುನರಾವೃತ್ಯಾಯೇ ಈಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯಕವಾದ ಚಳವಳಿಯಿರುವದು. ಹೆಚ್ಚಿಯೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶ್ವಿನ ಸ್ತ್ರೀಯಳೇ ರಕ್ತದ ಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲಿನ ಸುಧಾರಣೀಯ ಎಲ್ಲ ಬೀಜಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಇದ್ದದ್ದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವದು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಾವದ ಮೂಲಕ ಇವರ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಯಲಿಗೆ ಬೀಳಿಲೊಲ್ಲಿದು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾಂತ್ರಿಕಯುಗದ ಧಕ್ಕೆಯಾದರೂ ತಗಲಿರುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಬೆಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳ ಚಲನ್ನಾಟವಾಗುವಂತೆ ಇತರರ ಚಲನ್ನಾಟಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ದೊರೆತಿರುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಶಿವಶರಣೀಯರು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಸದ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅರಿತು ಆದರಂತೆ ತಮ್ಮ ನಡಾವಳಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಯೈಗ, ಯೈನ್.

ಲೇಖಕ: ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಪ್ರೇ, ಮಂಜೀಶ್ವರ

ಇರುತ್ತಿಂಡದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಗಟ್ಟಿವೆಂಬ ಸಹಾಯಿಯ ಪಡುಗಡಿಗೆ, ಬಡಗಲು ಮುಂಬಯಿ ಆಧಿಪತ್ಯದ ತಾಣಾ (Thana) ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿರಣೀ ಸದಿಯಿಂದ ತೆಂಕಲು ಕನ್ಯಾಕುನಾರೀ ಭೂಶಿರದ ವರಿಗೆ ಚಾಚಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಒಳಳ ಹೆಳಗಾಲದಿಂದ ಶೂಪಾರಕ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ, ಪರಶುರಾಮನು 'ಹುತವಹ ಬಾಣದಿಂಡಮಿಸಿ ತೂಳ್ಳ' (ಗದಾಯುಧ್, I. ೭೪) ಸಮುದ್ರವು ಆತನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಹೊಸ ಭೂಮಿ ಅದೆಂಬ ಸತಿಹ್ಯದ ಮೇರಿಗೆ ಪರಶುರಾಮ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ—

(೧) ಸನೀನಂ ನಿನೀತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಶೂಪಾರಕಮನುತ್ತ ಮನೂ || ೨೩ ||

ಸ್ವತರಣ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೀತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಪ್ರಥೋತ್ತ ರೇ |

ಸಹಾತ್ವಾಗರ ಪಯಗಂತಂ ಶೂಪಾರಕಾರಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾತಮೂ || ೨೪ ||

(೨) ತತಃ ಶೂಪಾರಕಂ ದೇಶಂ ಸಾಗರಸ್ತಸ್ಯ ನಿಮ್ಮಮೇ |

ಸಹಸಾ ಜಾಮದಗ್ನಸ್ಯ ಸೋಪರಾಂತ ಮಹಿತಲಮೂ || ೨೫ ||

'ಪ್ರಪಂಚ ಹೈದರ್ಯ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ^೩ ಅದೇ ತೀರಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಹ್ಯಕೊಂಕಣ ಎಂದದೆ—

ಸಹ್ಯಾದೇ ಪರಶುರಾಮಭೂಮಿಃ | ಸಾ ಸಹ್ಯ ಕೋಂಕಣಾಖ್ಯಾ |

ಕೂಪಕ ಕೇರಲ ಮೂಷಿಕ ಆಲುವ ಪಶು ಕೋಂಕಣ

ಪರಕೋಂಕಣ ಭೇದೇನ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಾಯಾಮೇನ ಚ ವ್ಯವಸ್ಥಾತಾ ||

ಅಂದರೆ ಸಹಾಚಲದ ಉಪತ್ಯಕಾ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಪರಶುರಾಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಹ್ಯಕೊಂಕಣವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ತೆಂಬಡಗಲಾಗಿ ಕೂಪಕ, ಕೇರಲ, ಮೂಷಿಕ, ಆಲುವ, ಪಶು, ಕೊಂಕಣ ಮತ್ತು ಪರಕೋಂಕಣ ಎಂಬ ಏಳು ದೇಶಗಳಿವೆ.

ಇವೇಳರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂರು, ಅಂದರೆ ಕೂಪಕ, ಕೇರಲ ಮತ್ತು ಮೂಷಿಕ ಎಂಬ ದೇಶಗಳು, ಈಗಣ ತಿರುವಾಂಕೋಡು (Travancore) ಸಂಸ್ಥಾನ, ಕೊಚ್ಚಿ (Cochin) ಸಂಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಮಲಬಾರ (Malabar) ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ

೧ ಸಹಾಯಿಖಂಡ (ಮುಂಬಯಿ, 1877), ಪು. ೪೦೫.

೨ ಮಹಾಭಾರತ, ಶಾಂತಿಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೪೯.

೩ Trivandrum Sanskrit Series, ನಂ. 45: ಪುಟ ೫-೬.

ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಕೇರಲ ಮತ್ತು ಮೂಷಿಕೆ (ಮೂಷಕ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಬಾದಾಮಿಯ ಚಲುಕ್ಯ ಅರಸನಾದ ಮಂಗಲೀಶನ ಕ್ರಿ.ಶ. 602 ರ ಮಹಾಕೂಟದ ಸ್ತಂಭಲೀಖಿದಲ್ಲಿವೆ.^{೧೦} ಈ ಮೇಲಣ ಒಳಿಯ ಆಲುವ ಎಂಬುದು ತುಳುನಾಡು, ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಈಗಣ ದ್ವೀಪ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ III ಗೋವಿಂದನ ಆಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ.ಶ. 791-814) ಮಾನಣಿಯ ಶಿಲಾಲೀಖಿದಲ್ಲಿ^{೧೧} ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳುವ ಖೇಡ ಎಂದದೆ. ಈ ಬಳಿಕಣ ಹೊಯ್ಸಳರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಳುನಾಡಿನ ಆಳ್ವಖೇಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಕ್ರಿ.ಶ. 2 ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ (Egypt) ದೇಶದ ಗ್ರೀಕ (Greek) ಭಾಗೋಲಿಕನಾದ ಪ್ರೌಲೋಮಿಯ (Ptolemy) ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ^{೧೨} Olokhoira (ಒಲೋಹೊಇರ ಅಥವಾ ಒಲೋಹೊಯ್) ಎಂದಿರುವ ಸ್ಥಳ ನಾಮವು ಆಲುವ ಖೇಟ (ಡ)^{೧೩} ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅವಭರಷ್ಟ ರೂಪವಷ್ಟೇ, ಅಂದರೆ ತುಳುನಾಡಿನ ಹೆಸರೇ ಸರಿ. ಈ ಮಹಾಕೂಟದ ಸ್ತಂಭಲೀಖಿದಲ್ಲಿ^{೧೪} ವೈಜಯಂತಿ ಎಂಬ (ಈಗಣ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ) ಬನವಾಸಿಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ

೧೦ Fleet's Kanarese Dynasties (FKD), ಪು. 345; 349; 281.

೧೧ Epigraphia Carnatica (EC), VIII, ಸ್ಮಾರಕ 10.

೧೨ EC, VI, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು 160; EC, V, ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣ 204, ಅರಸಿಕೆರೆ 55, ಇತ್ಯಾದಿ. EC, V, ಅರಕಲಗೂಡು 35 ರಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳ್ವನಾಡು ಎಂದದೆ.

೧೩ McCrindle: Ancient India as described by Ptolemy, Calcutta, 1927 (Ptolemy), ಪು. 180.

೧೪ ಅತನಿವ ಪ್ರೌಲೋಮಿಯ ಗ್ರಂಥದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ (ಪು. 180-181) Olokhoira ವನ್ನು ಮುಂಬಿಯ ಅಧಿಪತ್ಯದ ರತ್ನಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಖೇಡ ಎಂಬ ಉರಿನೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಕರಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

೧೫ ಆದರೆ ಪ್ರೌಲೋಮಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 180) Olokhoira ವನ್ನು ಒಂದು ಒಳಿಉರು ('inland city') ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆದೆಂತು ನಾಡಿನ ಹೆಸರಾಗಬಹುದು? ಎಂದರೆ, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾ (ವತ್ತ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹೊಳೆಯಷ್ಟೇ ಈಗ ಇದೆ ಯಲ್ಲದೆ, ಆ ಹೆಸರಿನ ಸಂತೆಯಾರು (mart) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರೌಲೋಮಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 45-48; 348) Nitra (ನೇತ್ರಾ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಂತೆಯಾರನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಪ್ರೌಲೋಮಿಯ ಆ ಪಾರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ Olokhoira ಎಂಬ ಉರಿದ್ದು (ಬನವಾಸಿಯ ಉರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಡೀ ಬನವಾಸಿ ೧೯೦೦ ಸೀಮೆಗೆ ಹೆಸರಾದಂತೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಆ ಉರಿನ ಹೆಸರೇ ಕ್ರಿ.ಮೇ.ಇಂ ಆ ನಾಡಿಗೂ ಬಂದಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ತಿಳಿವಂತೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲದ ಆ ಭಾಗೋಲಿಕನಿಗೆ ಪತದ್ದೇಶಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅರುಹಿದ ಆ ಅಶ್ವಿಕಿತರಾದ ನಾವಿಕರೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳೂ ಆತನಿಗೆ Olokhoira ಎಂಬ ನಾಡಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಉರಿನ ಹೆಸರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿ ಹೇಳಿರಲೂ ಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೆ ಆತನು ಹಾಗೆ ಎಡಹಿಂಬಿರುವುದು. ೧ FKD, ಪು. 345.

ಆಳುಕೆ ಎಂಬುದೂ ತುಳುನಾಡಿನ ಹೆಸರೇ ಸರಿ. ಆಲು(ಇಂ)ವ(ವ) ಅಥವಾ ಆಲೂವ ಎಂಬ ಅರಸರೆ ಹೆಸರು ಆಲು(ಇಂ) ವ—ಆಲು(ಇಂ) ವ—ಆಲು(ಇಂ) ಎಂದಾದಂತೆ, ತುಳುನಾಡಿನ ಆಲು(ಇಂ) ವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಆಲು(ಇಂ) ವ—ಆಲು(ಇಂ) ಎಂದಾಗಿ, ಸ್ವಾಧೀನ ಕ—ಪ್ರತ್ಯೇಯದ ಹತ್ತುಗೆಯಿಂದ ಆಲು(ಇಂ)—ಆಲುಕೆ, ಆಳುಕೆ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕು.

ಆ ಬಳಿಕಣ ಇನ್ನೆಯ ಕೊಂಕಣವೆಂದರೆ, ಈಗಣ ಗೋವೆಯ (Goa) ಸೀಮೆಯನ್ನೂ ಮುಂಬಯಿ ಆಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ರತ್ನಗಿರಿ (Ratnagiri) ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನೂ ಒಳ ಕೊಂಡಿರುವ ದಕ್ಷಿಣಕೊಂಕಣ. ಇನ್ನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನ್ನೆಯ ಪರಕೊಂಕಣವೆಂದರೆ, ಆ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣದ ಆಚೆಯ (ಮುಂಬಯಿ ಆಧಿಪತ್ಯದ) ಇನ್ನೂ ಬಡಗಣ ಕೊಲಾಬಾ (Kolaba) ಮತ್ತು ತಾಣಾ (Thana) ಜಿಲ್ಲೆಗಳ್ಳು ಉತ್ತರಕೊಂಕಣ. ಹಾಗಾದರೆ ತೆಂಕು ಆಲುವಕ್ಕೂ ಬಡಗು ಕೊಂಕಣಕ್ಕೂ ನಡುವಣ ಇನ್ನೆಯ ಪಶು ಎಂಬ ದೇಶವಾದರೂ ಈಗಣ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಗೋವೆಯ ದೇಶಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಈಗಣ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯೇ ಸರಿ. ಆದಲ್ಲದೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಗೋರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದೂ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಇದು ಸರಿಯಾದರೆ, ಪಶು ಎಂಬ ದೇಶನಾಮವು ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯುದೆಂದು ಇನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಮವದಗಳಿಗೆ ಕ—ಪ್ರತ್ಯೇಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವ ರೂಪಗಳು (ಸ್ವಾಧೀನ ಕನ್) ಸ್ವಾಧೀನಕವೇ ವಿನಾ ಭಿನ್ನಾಧ ಕವಲ್ (ಉದಾ—ಕಣಾರ್ಟಿಕಣಾರ್ಟಿಕ, ದ್ರಮಿಲ—ದ್ರಮಿಲಕ, ವನವಾಸ—ವನವಾಸಕ ಅಂದರೆ ಬನವಾಸಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಎಂಬುದರಿಂದ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಶು ಎಂದರೂ ಪಶುಕ ಎಂದರೂ ಒಂದೇ. ಕನ್ನಡದ ಪಸಿರ್—ಪಸುರ್ ಎಂಬುದು ಪಯಿರ್—ಪಯು—ಪೈರು ಎಂದಾಗುವಂತೆ, ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ನಾಡನುಡಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಶುಕವೂ ಕ್ರಮೇಣ ಪಯಿಕ (ಪಯ್ಯ)—ಪಯಿಗ (ಪಯ್ಯ) ಎಂದಾಗಿ, ನಡು(?)ಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ—ಕಾರಕ್ಕೆ ಹ—ಕಾರವೂ ಯ—ಕಾರಕ್ಕೆ ಏ—ಕಾರವೂ ತಗುಳುವ ರೂಧಿಗೆ^೧ ಈಡಾಗಿ ಪಯಿಗ (ಪಯ್ಯ) ವು ಹಯಿಗ (ಹಯ್ಯ) ಎಂದೂ ಹಯಿಗ (ಹಯ್ಯ) ವು ಹೈಗ ಎಂದೂ ರೂಪಾಂತರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೈಗ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.^೨ ಹಾಗಾದರೆ ಪಶು—ಪಶುಕ ಎಂಬುದೇ ಆದರೆ ಮೂಲನಾಮವೇಸಿಸಬೇಕು. ಇದು ಸರಿಯೇ? ಸೋಡೋಣ.

೧ Rice: Mysore and Coorg from Inscriptions (MC I), ಪು. 137.

೨ ಶಬ್ದ ಮಣಿದರ್ಶಣ (ಮಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರತಿ, 1920) ಸೂತ್ರಗಳು ೧೩೨ (ಪು. 223) ಮತ್ತು ೧೪೯ (ಪು. 225).

೩ North Kanara Gazetteer (NKG), Part II (1883), ಪು. 76.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂಬುಡ್ವೀವನು ಕೂರುರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಯಾಭಿನಾಗಿ ನಿಂದಿರುವ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದೆ ಎಂದೂ, ಆ ಕೂರು ಚಕ್ರದ ಆಯಾ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವ ವಿವಿಧ ಜನಪದಗಳು ಇಂಥಿಂಥವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ; ಮತ್ತು ಆ ಪುರಾಣದ ಈ ಭಾಗವು ಹೇಗೂ ಕ್ರ. ೩ ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕೆಂತಹಿಂದಣದೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಕೂರುನ ಬಂಳಿದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ನೆಲತಿರುವ ಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ (ಅಧ್ಯಾಯ ಬಳಿ) --

ಅಪರಾಂತಿಕಾ ಹೈಹಯಾಶ್ಚ ಶಾಂತಿಕಾ ವಿವೃತಸ್ತ ಕಾ� ।

ಕೊಂಕಣಾಃ ಪಂಚನದಕಾ ವಾಮನಾ ಹ್ಯವರಾಸ್ತ ಧಾಃ ॥ ೪೪ ॥

ಕ್ರ. ೫ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರನ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ (ಅಧ್ಯಾಯ ೧೪) ಭಾರತ ವರ್ಷದ ಪಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ('ಅಪರಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ') ದೀಶಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲವು ದೀಶನಾಮಗಳಿವೆ --

ಅಪರಾಂತಕ ಶಾಂತಿಕ ಹೈಹಯ ಪ್ರಶಸ್ತಾದ್ರಿ ಪೋಕಾಂತಾಃ ॥ ೪೫ ॥

ಇನಲ್ಲಿಯ ಅಪರಾಂತಿಕ, ಅಪರಾಂತಕ (ಹಾಗೂ ಅಪರಾಂತ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ವಿರಲಾಧರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕೊಂಕಣಕ್ಕೂ ಬಹುಲಾಧರದಲ್ಲಿ ಗೋವೆಯ ದಕ್ಷಿಣಸಿಮೆಯ ವರಿಗುಳ್ಳ ಉತ್ತರ - ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣಗಳಿಗೂ (ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಡೀ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಗೂ) ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಕೊಂಕಣವೆಂಬ ದಕ್ಷಿಣಕೊಂಕಣವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಂತಿಕವು ಉತ್ತರಕೊಂಕಣಕ್ಕೂ, ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲದ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಂತಕವು ಉತ್ತರ - ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿಕ ಎಂಬುದು ಅಶೋಕನ ಅನೆಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದ (Rock Edict II) 'ಸಾತಿಯ ಪತ್ರ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಸಾತಿಯ ಎಂದೂ, ಸಾತಿಯ = ಶಾಂತಿಕ ಎಂಬ ದೀಶವು ಈಗಣ ತುಳುನಾಡು ಅಥವಾ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಗಣ ದೀಶವೆಂದೂ ನಾನು ಅನ್ಯತ್ರೂ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಆತೀವ ಅಪರಾಂತಿ(ತ)ಕ, ಶಾಂತಿಕ ಹಾಗೂ ಕೊಂಕಣಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ದೀಶವು ಈಗಣ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವ ದೀಶವ್ಯೂ, ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾವೊಂದು ಭಾಗವ್ಯೂ ಆಗಿರಬೇಕು.

೧ 'Markandeya Purana' translated by Pargiter: Introduction, ಪ. XX.

೨ Dr. S. K. Krishnaswami Aiyangar Commemoration Volume (1936) ಪ. 33—47.

ಪ್ರೌಲೆಮಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವನೂ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತೆಭಾಮಿಯನ್ನು ಕಣಾಳರೆ ಕಂಡ ವನೂ ಅಲ್ಲ. ಅತನಿದ್ದ ಐಗುವ್ತ ದೇಶಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಭಾರತ ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಆತನಂದಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. 2 ನೇಯ ಶತಕಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ನಿಮಿತ್ತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದ ನಾವಿಕರ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಕಧನಗಳನ್ನು ನಚ್ಚಿ ಬರೆದ ಆತನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ,^೧ ಅವರೂ ಆತನಂತೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿರದ ಕಾರಣವೂ, ಭಾರತೀಯ ವರ್ಣವಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಸ್ವರಗಳು (sounds) ಆತನ ಗ್ರಂಥವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯ ವರ್ಣವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗ್ರೀಕ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರ್ವಡಿಸಲಾಗದ ಕಾರಣವೂ,^೨ ಹಲಬಗೆಯ ತಪ್ಪಿಗಳಿರುವುದು ಏನೂ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಉರುಗಳೂ ಅನೇಕ ಸಾಡುಗಳೂ ಯಥಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು ಯಥಾರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ, ತೀರ ವಿಕೃತವಾಗಿವೆ.

ಆತನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ Aioi (ಐಬಿಯ್) ^೩ ಎಂಬ ಅದೊಂದೇ ಹೆಸರಿನ ಎ ಅನ್ಯಾನ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಿವೆ. ಅವಲ್ಲಿಯ ಒಂದರಲ್ಲಿ^೪ Komaria (ಕೊಮಾರಿಯ) ^೫ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭೂತೀರವನ್ನೂ ಉರನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು (ಕನ್ನಾ) ಕುವಾರೀ ಭೂತೀರವನ್ನೂ (Cape Comorin) ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಉರನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿರುವ ಈಗಣ ತಿರುವಾಂಕೋಡು ರಾಜ್ಯದ ದ್ವಾರಣ ಭಾಗವೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು Aioi ಯನ್ನು ತುಳುನಾಡಿಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಿರುವ Olokhoira=ಅಲುವ ಶೀಟದ ತಕ್ಕಷ್ಟ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ Aioi ಯಲ್ಲಿಯದಿಂದು ಪ್ರೌಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, ಹಾಗೂ ಮೂರ್ಧನ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ

೧ Ptolemy: Introduction, ಪ್ರ. XXI, ಮತ್ತು ಪ್ರ. 3.

೨ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು 'ಪ್ರೌಲೆಮಿಯ ಹಿಪ್ಪೋಕಾರ' ಎಂಬ ಲೇಖದಲ್ಲಿ (ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಣಾರ ಟಿಕ, XXIII, ವೃಷಣಂ ವಿನಾಯಕನ ಸಂಚಿಕೆ, ಪ್ರ. ೪೨-೪೪) ತಕ್ಕಷ್ಟ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ.

೩ ಉದಾ—Aiguptos (ಉಚ್ಚಾರ, ಐಗುಪ್ರೌಸ್) = ಐಗುವ್ತ (Egypt); οικος (ಉಚ್ಚಾರ, ಇಯೋಕೊಸ್) = ಮನೆ (ಸಂಸ್ಕೃತ, ಷಿಕ್ಷಣ), ಇತ್ಯಾದಿ.

೪ Ptolemy, ಪ್ರ. 53-54.

೫ ಉದಾ—(Greek New Testament ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆ)– Galilai=ಗಲಿಲಾಯ (ಮತ್ತಾಯ, VI. १०); Zachari=ಜಕರಿಯ (ಲೂಕ, I. ೫); Kaiapha=ಕಾಯಫ (ಲೂಕ, III, ೨), ಇ.

೬ Ptolemy ಪ್ರ. 180, 182.

ಗೀಕಿನಲ್ಲಿ Morounda (ಮೊರುಂದ) ಎಂದು ಬರೆದಿರುವ, ಉಂಟು ಉತ್ತರಕೆನ್ನಡಿನ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ ಗ್ರಾಮ್ಯಲು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕಡಲ ಕರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈಗಣ ಮುರಡೀಶ್ವರ = ಮುರಡೀಶ್ವರ ಎಂಬ ಉರುಂದು^೧ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ವಷ್ಟವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಈ Aioi ಯನ್ನು ಹ್ಯಾಹಯೆ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರಕೆನ್ನಡಿನ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಂದಿಗೆ ಸಮಾಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಣನಿಂದ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತವಾದುವೇಂಬ ಈ ಶಿವಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುರಡೀಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿಯು ಒಂದು ಮೊರಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ^೨ ಮತ್ತೊಂದು ಅದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ^೩ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಾರಣ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೇನಿಸುವ ಮುರಡೀಶ್ವರವೂ ಬಹಳ ಹಳಗಾಲದಿಂದ ಇದ್ದಿರುವ ಉರಾಗಿರಬೇಕು. ಮುರಡೀಶ್ವರದ ಪೂರ್ವವದನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತವಲ್ಲ, ದಿಬ್ಬಿ - ದಿನ್ನಿ - ಬೆಟ್ಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಮೊರಡಿ-ಮೊರಡು-ಮೊರಡೇ^೪ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಸುಸ್ವಷ್ಟಿವಾದ ಸೀವಾಚಿಹ್ನೆದಂತಿರುವ ದಿಬ್ಬದ ದೇಸೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಉರಿಗೂ ಮೊರಡಿ-ಮೊರಡು-ಮೊರಡೆ ಎಂದು ಹೇಳರಾಗಿ, ಆ ಶಿವಲಿಂಗವೂ ಉರಿನ ಹೇಳರಿನಿಂದ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರಡೀಶ್ವರ - ಮುರಡೀಶ್ವರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಎರಂಕೆ - ಎರಕೆ, ಸೆರಂಗು = ಸೆರಗು, ಪಳಂಚು = ಪಳಚು, ಮಾಂಜು = ಮಾಜು, ಮುರುಂಟು = ಮುರುಟು, ಅವುಂಡು = ಅವುಡು, ಒರಂತೆ = ಒರತೆ, ನಾಂದು = ನಾದು, ಇರುಂಫೆ = ಇರುಪೆ(ವೆ), ಅಲುಂಬು = ಅಲುಬು ಎಂಬಂತೆ, ಮೊರಂಡಿ-ಮೊರಂಡು ಎಂದಿದ್ದ ಶಬ್ದವೇ ನಡುವಳಿ ಅನುನಾಸಿಕದ

^೧ Morounda ವನ್ನು ಪ್ರೌಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೂರಿಂದು (ಪ್ರ. 180: 'inland town'; ಪ್ರ. 182: 'inland city') ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ? ಆದನ್ನೆಂತು ಕಡಲಕರೆಯ ಮುರಡೀಶ್ವರವೇನ್ನಬಹುದು? ಎಂದರೆ, ಪ್ರೌಲೆಮಿ ಇದ್ದು ಕ್ರ. 2 ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಮುರಡೀಶ್ವರವು ಸಮುದ್ರತೀರದಿಂದ ತಕ್ಕಷ್ಟು ದೂರದ ಒಳಗೂರೇ ಆಗಿದ್ದು, ಆ ಬಳಿಕ ಕಡಲಿನ ಕೊರೆತದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ನಡುಭೂಮಿ ಸವೆದು ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಅದು ಬರಬರುತ್ತ ಕರಾವಳಿಯ ಉರಾಗಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ ಪ್ರೌಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ Kaspeira ಎಂಬ ಕಾಶ್ಮೀರನಗರವು ಇರಾವತಿ ಎಂಬ ರಾವಿ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದೆ (ಪ್ರ. 360). ಎಂದೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೇತ್ತಾವತಿಯದೆಂದು ನೇರಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆತನ Nitra ಎಂಬ ಸ್ಥಳನಾಮವನ್ನು ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಶಾಸೆ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಆತನ Ariake ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸಂತೆಯಾರಿನ (mart) ಹೇಸರೆಂದೂ (ಪ್ರ. 45-46, 48, 348) ಹೇಳಿರುವ ಆತನ ಹಲವು ತಪ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುರಡೀಶ್ವರವನ್ನು ಒಳಗೂರಿಂದು ದೂಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಗೆಯು ಒಂದು ತಪ್ಪಿಸ್ತುಬಹುದು.

^೨ NKG, ಪ್ರ. 335. ಇ ಅದೇ, ಪ್ರ. 290.

^೩ Kittel : Kannada-English Dictionary, 1305-1306.

ಲೋಪದಿಂದಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ವೋರಡಿ (ಮುರಡಿ)-ವೋರಡು (ಮುರಡು) ಎಂದಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ವೋರಂಡಿ—ವೋರಂಡು ಎಂಬುದೇ ಪ್ರೌತ್ತಿಮಿಯಲ್ಲಿ Morounda ಆಗಿದೆ, ವೋರಂಡಿಶ್ವರವೇ ಈಗ ಮುರಡೇಶ್ವರ ಆಗಿದೆ. ಅಥವಾ ವೋರಡಿ—ವೋರಡುಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥಾರೂಪವು ಅನುನಾಸಿಕ ಸಹಿತವಾಗಿ ವೋರಂಡಿ—ವೋರಂಡು ಎಂದು ಇದ್ದಿರಲಾರದೆಂದರೂ, ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಅನುನಾಸಿಕ ವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅದನ್ನು Palimbothra (ವಾಲೀಂಚೊಫ್ರ) ಎಂದಿರುವ ಪ್ರೌತ್ತಿಮಿಯಲ್ಲಿ^೨ ವೋರಡಿ—ವೋರಡು ಎಂಬ ಹೆಸರು Morouna (ವೋರುಂಡ) ಎಂದಾದುದು ಏನೂ ಚೊಂಡ್ಯವಲ್ಲ.

ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆ-ಕಾರಪ್ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿಯತವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವರ್ಣವಿದ್ವಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಆ ಮಹಾವಾಣ (spiritus asper) ಹೊಂದಿದ ವರ್ಣಗಳ ತಲೆಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಮುರಿಯಾಗಿ (^೧) ಬರೆದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅಲ್ಪವಿರಾಮದ (comma) ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಗ್ರೀಕ ಶಬ್ದಗಳ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳು (vowels) ಮಹಾವಾಣವೋ (ಅಂದರೆ ಹೆ-ಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ವ್ಯಂಜನವೋ) ಅಥವಾ ಅಲ್ಪವಾಣವೋ (ಅಂದರೆ ಹೆ-ಕಾರಯುಕ್ತವಾಗಿರದ ಕೇವಲ ಸ್ವರವೋ) ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲೇ ಬೇಕಾದಕಾರಣ, ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಮಹಾವಾಣದ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನೂ, ಅಲ್ಪವಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅಲ್ಪವಿರಾಮದ ಚಿಹ್ನೆಯಂತಿರುವ (^೨) ಅಲ್ಪ ವಾಣದ (spiritus lenis) ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿಲೇಬೇಕು. ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಹೀಗೆ ಈಷನಾತ್ಮನೇ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅಲ್ಪ ವಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಲಮುರಿಯಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಮಹಾ

೧ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ವೋರಬ ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಶಾ. ಶ. ಈಗ ವಿಕಾರಿ ಸಂ. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುಕ್ಲ ಅ ಬುಧವಾರ = ಕ್ರ. ಶ. 1059 ನವಂಬರ 10ನೆಯ ತಾರೀಕಿನ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ (Annual Report on South Indian Epigraphy, 1929, Appendix E, ಪು. 56, ನಂ. 239) ಆ ಉರಸ್ನು ವೋರಂಬ ಎಂದದೆ. ಅಲ್ಲಿಯದೇ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷ ೫೫೫ ಸಂ. ಫಾಲ್ಗುಣ ಪುಣಿಯೇ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ, ಅಂದರೆ ಕ್ರ. ಶ. 1077 ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೫ ನೆಯ ತಾರೀಕು (ಆದಿತ್ಯವಾರಂಭ) ಶುಕ್ರವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ (ಅದೇ, ಪು. 56, ನಂ. 237) ಆ ಉರಸ್ನು ವೋರಬ ಎಂದದೆ. ರಾಘವಾಂಕನ (ಕ್ರ. ಶ. ಸು. 1160-1220) ಸಿದ್ಧರಾಮಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ (IV. ೨೫) ಅದನ್ನು ವೋರಬ ಎಂದದೆ.

೨ Ptolemy, ಪು. 167, 169.

ಪ್ರಾಣವೂ, ಮಹಾಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಡಮುರಿಯಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗುತ್ತುದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮೊತ್ತಮೊದಲಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಚ್ಚತಕ್ಕ ಈ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಪ್ರಾಣವೇ ಮಹಾ ಪ್ರಾಣವೋ ಆದ ಒಂದೇ ಸ್ವರವಿದ್ದರೆ ಆದಕ್ಕೂ, ದ್ವಿಸ್ವರ (diphthong) ಇದ್ದರೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇಯ ಸ್ವರಕ್ಕೂ ಹಚ್ಚಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಅಚ್ಚ ಗ್ರೀಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳು ಮಾತ್ರ, ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ನಷ್ಟವೇ ಹ-ಕಾರವೂ (ಉದಾ— ಸಿಂಹಲ), ಕಡೆಗೆ ಹ-ಕಾರವೂ (ಉದಾ— ನಿದೇಹ) ಉಳ್ಳ ಗ್ರೀಕೀತರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯ ಆ ಹ-ಕಾರಗಳನ್ನು ಗ್ರೀಕ ಮಹಾಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಹಿಂಗೆ ಹ-ಕಾರದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ್ ಕೊರತೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಪ್ರಾಣ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಅಲ್ಲಿಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ಸ್ವರವು ಮಹಾಪ್ರಾಣವೂ ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯಸ್ವರವು ಅಲ್ಲಿಪ್ರಾಣವೂ ಆಗುವುದರಿಂದಲೂ, ಗ್ರೀಕರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಚ್ಚ ಗ್ರೀಕ ಹೆಸರುಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎಡಹಿಂಬಿ ಬೀಳಲಾರವಾದರೂ, ಆವರಿಗೆ ನೂತನವೂ ತೀರ ಆವರಿಚಿತವೂ ಆದ ಅನ್ಯ ದೇಶೀಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆವಲ್ಲಿ ಅವು ಸಾಹಜಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡಬಾರದೆಂದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಭಾರತ ವರ್ಣದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳ ಶುದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅರಿತಿಲ್ಲದ ಪ್ರೌಲ್ಯಿಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮವತ್ ವರ್ಣತನನ್ನು Imaos (ಪು. 35; 342) ಹಾಗೂ ಭಾವನಗರದ ಬಳಿಯ ಈಗಣ ಹಾಥಬ (Hathab) ಎಂಬ ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಕವಪ್ರ ಎಂಬ ಉರನ್ನು Astakapra (ಪು. 150) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನೇ ಹಚ್ಚಬೇಕಾದ ಆಯಾ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಹಚ್ಚಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆತನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ Olokhoira ಎಂಬ ತುಳುನಾಡಿನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ Aioi ಎಂದು ಬರೆದಿರುವ ಸ್ಥಳನಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ದ್ವಿಸ್ವರಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿ ಅಲ್ಲಿಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅತೇವ ಆದರ ನೇರಾದ ಉಚ್ಚಾರವು Ai-oi (ಇ ಒಯ್) ಎಂದಲ್ಲಿ, Hai-hoi (ಹೈ ಹೋಯ್) ಎಂದಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. Haihoi ಎಂದರೆ ಹೈಹೈ ದೇಶ.

ಅಥವಾ ಹಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಶ್ರ. ಶ. ೨ ನೇಯ ಶತಕಕ್ಕ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹ—ಕಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಪ—ಹ—ಕಾರಗಳ ವ್ಯತಿಹಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ

ಕಾರಣ, ಇ ಪ್ರೌಲೊನಿ ಇದ್ದಂದಿನ ಕ್ರ. ಶ. ೨ ನೇಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ Olokhoira ಎಂಬ ತುಳುನಾಡಿನ ಜತೆಯ Aioi ಯ ನಾಡನುಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವು ಹೇಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಬಳಕೆಯಿಲ್ಲದ ಆಗಣ ಆ ನಾಡವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಹ-ಕಾರವನ್ನಾದರೂ ಅಲ್ಪಪಾರಣವಾಗಿಯೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಅದರ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರೂ ಆ ನಾಡನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಐಂದ್ಯ ಎಂದೇ ಇದ್ದಿರಲೂಬೇಕು, ಅತವಾ ಆ ನಾಡವರಿಂದ ತಾನೇ ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಆತನಿಗೆ ಅರುಹಿರಬೇಕಾದ ಆ ಅಶ್ವಿತರಾದ ನಾವಿಕರೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳೂ ಅದನ್ನಾತನಿಗೆ ಐಂದ್ಯ ಎಂದೇ ಹೇಳಿರಲೂಬೇಕು, ಅದೇ ಕಾರಣವೇನೋ ಆತನದನ್ನು Aioi ಎಂದು ಅಲ್ಪಪಾರಣಾದಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಲೂಬೇಕು ಎಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು.

ಹೇಗೆಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರೌಲೊನಿಯಲ್ಲಿ Aioi ಎಂದು ಅಲ್ಪಪಾರಣಾದಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಈ ಹೆಸರಿನ ಆಧ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನೇರಾಗಿ ಅಲ್ಪಪಾರಣವೇ ಆದರೂ, ಇಲ್ಲವೇ ಮಹಾಪಾರಣಕ್ಕೆ ಎಡಹಿಬಿದ್ದಿರುವ ಅಲ್ಪಪಾರಣವಾದರೂ, ಆ ಸ್ಥಳನಾಮದ ಶುದ್ಧವಾದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪವು ಹೈಹಯ ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಪಂಥಕ್ಕೆ ಇಳಿತಂದ ಆಯಾ ದೇಶದ ಆಯ್ದ ಜನರು ತಾವಿಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ನಾಡುಗಳಿಗೆ ತಂತಮ್ಯ ಜನಪದಗಳ ಅಧಿವಾ ತಂತಮ್ಯ ಮಾತ್ರದೇಶಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇತ್ತಿರುವರೆಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಈ ದಕ್ಷಿಣ ಹೈಹಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮದಾಕೂಲವತ್ತಿಯಾದ ಆ ಉತ್ತರ

ಂ ಡಾ. ಎನ್. ಸರಸಿಂಹಯ್ಯನವರ 'History of p in Kanarese' (Bulletin of the School of Oriental Studies, University of London, Vol.VIII ಪು. 673-680).

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಸಿಸುವಿನಹೆಣ್ಣು ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಶಾ. ಶ. ಇಲಾ ಖಿರ ಸಂ. ಫಾಲ್ಗುಣ (ಶುದ್ಧ ಅಲ್ಲ) ಬಹುಳ ಇ ಬುಧವಾರ ಹಸ್ತಾನಷ್ಟತ್ತ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ, ಅಂದರೆ ಕ್ರ. ಶ. 872 ಫೆಬ್ರವರಿ 26 ನೇಯ ತಾರೀಕು ಮಂಗಳವಾರ ಹುಣ್ಣ ಮೆಯ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದ ಮಾರನೆಯ ಫೆಬ್ರವರಿ 27 ನೇಯ ತಾರೀಕು ಬುಧವಾರದಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅವೋಫ್ವವರ್ಷ ಸ್ವಪತುಂಗನ ಆಳಕೆಯ (ಕ್ರ. ಶ. 814-877) ಶಿಲಾ ಲೇಖದಲ್ಲಿ (Annual Report on South Indian Epigraphy, 1929, Appendix E, ಪು. 57, ನಂ. 246) ಆ ಉರಸ್ನು ಸಿಸುಳಿಹಾಟಿ ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ ಹ-ಕಾರವೇ ನಾನು ಕಂಡಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾವರ್ತನವಾದ ಹ-ಕಾರವೇಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆದೇ ಸ್ವಪತುಂಗನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಪನ (ಕ್ರ. ಶ. 942) ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಹ-ಕಾರವಿಲ್ಲ.

ಹೈಹಯದವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇಲಿಸಿದ ಕೂರಣವೇಷ್ಟೋ ಹೈಹಯ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಉಂಟಿಸಬಹುದು.

‘ಸ್ಯಾಫ್ರೇಂ ಕನ್‌’ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಮೇರಿಗೆ ಹೈಹಯ ಎಂದರೂ ಹೈಹಯಕೆ ಎಂದರೂ ಬಂದೇ ಎಂಬುದರಿಂದ, ದ್ವಿತೀಯೆ = ಬಿದಿಗೆ, ತೃತೀಯೆ = ತದಿಗೆ, ಚತ್ವರೀಯೆ = ಚರಿಗೆ ಎಂಬಂತೆ ಹೈಹಯವೇ ಸಂಕೋಚನಾಗಿಯೋ (syncope), ಅಥವಾ ಹೈಹಯಕವು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿಯೋ, ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಗೆ ಎಂದಾಗಿರ ಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯವಸಾಯ = ಬವಸೆ, ಆಶ್ರಯ = ಆಸರೆ, ವಲಯ = ಬಳೆ, ಎಂಬಂತೆ ಹೈಹಯದ ಅಂತಿಮ ಯ-ಕಾರವು ಎ-ಕಾರವಾಗಿ ಹೈಹೆ ಎಂದೂ, ಆಶ್ರಯ = ಆಸರ, ವಿಜಯ = ಬಿಜ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಅಂತಿಮ ಯ-ಕಾರದ ಲೋಪ ದಿಂದ ಹೈಹ ಎಂದೂ, ಲೋಗರ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವು ನ-ಕಾರವಾಗುವ ಮೇರಿಗೆ, ಉದಾ—ಕಾಹುರ = ಕಾವುರ, ಕಾಹುಲ = ಗಾವಲ, ರಾಹುತ = ರಾವುತ, ರಾಹು = ರಾವು, ದೀಹ = ದೀವ, ದಾಹ = ದಾವ, ಲೇಹ = ಲೇವ ಇತ್ಯಾದಿ, ಹೈಹಯು ಹೈವೆ ಎಂದೂ, ಹೈಹವು ಹೈವೆ ಎಂದೂ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದರೂ ವಾಯಶಃ ಉತ್ತರಕಷ್ಟದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಆಯ್ದರಿತ್ತು ಮೂಲನಾಮವಲ್ಲ. ಅದರ ಆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾನುವು ಬೇರೆಯೇ ಇದ್ದು, ಅದೇ ಕ್ರಮೇಣ ಹೈಹಯ ಎಂದು ರೂಪಾಂತರಿಸಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಇದೊಂದು ಗುರುತರವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯು ಗೋಕರ್ಣ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿದ್ಯಾಧರ ಯುವರಾಜನಾದ ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೇತ್ತ, ಶಂಖಿಕೂಡ ಸೀಂಬ ನಾಗನ ಪೂರ್ಣವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣವನ್ನು ತೆತ್ತ ಆತನ ಆತ್ಮದಾನದ ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿ. ಆ ಕರ್ಭೇಯನ್ನು ಶ್ರ. ಶ. ೨ ನೇಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಆಚೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಣಾಧ್ಯನ ಪೂರ್ಕೆತ ಮೂಲದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸ್ವಲ್ಪಿ ಕರ್ಭಾಸರಿತಾನ್ ಗರದ ಶ್ರೀ ನೇಯ ಹಾಗೂ ಇಂನೇಯ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.^೧ ಅದೇ ಕರ್ಭೇ ಶ್ರೀಹಂಸನದೆಂಬ ಶ್ರ. ಶ. ೭ ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಗಾನಂದ ನಾಟಕ

೧ ಕಷ್ಟದ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ (ಉದಾ— ಭೀಷ್ಣವರ್ಣ, IV. ೨೦), ಶಬ್ದಮಾಳದವರ್ಣ ದಲ್ಲಿಯೂ (ಮಂಗಳಾರಿನ ಪ್ರತಿ, 1920, ಪು. 193), ರಾವುತ ಎಂದಿದೆ; ಶಾ. ಶ. ೧೦೨೭ = ಶ್ರ. ಶ. ೧೧೫೦ ನೇಯ ಸೋರಬ ೧೯ ನೇಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (EC, VIII) ‘ಯಿಂಮಾಡಿ ರಾಹುತ್ತ ರಾಯಂ’ (ಬಂ. ೬), ‘ರಾಹುತರನಾಹುತಿಗೊಂಡು’ (ಬಂ. ೧೫) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬಾಹುತ (ತ್ತ) ಎಂದಿದೆ.

೨ ಬೊಧ್ವರ ಜಾತಕರ್ಪ್ರಕಾರ ಎಂಬ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವದ ಪಾಲಿಪ್ರಂಥದ ಜೀಮೂತವಾಹನ ಜಾತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕರ್ಭೇ ಇದೆ; ಆದರೆ ನಾನದನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ.

ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆ. ಅದನ್ನೇ ಹೇಮೇಂದ್ರನ ಬೃಹತ್ತಥಾಮಂಜರಿಯ ಇನೆಯ ಹಾಗೂ ಇನೆಯ ಲಂಬಕರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅತನು ಯಾವೋಂದು ಪುರಾತನ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಪಾಲಿ ಭಾಷ್ಯೆಯ, ಗ್ರಂಥಾಧಾರದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಅವದಾನ ಕಲ್ಪಲತಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಗಂತ ನೆಯ ಪಲ್ಲವದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕಥೆ ಇದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಚೈವಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ (ಅಧ್ಯಾಯ ೨೨) ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಇದೊಂದು ನಾತಿನಿಂದ ಕುರಿತದೆ—

ಜೀವನಂ ವೈನತೇಯಾಯ ದದ್ವಾ ಜೀಮೂತವಾಹನಃ ॥ ೨೭ ॥

ನಮ್ಮ ಪಂಪನೂ (ಶ್ರ. ಶ. ೨೪೨) ತನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ (IV. ೨೬, ಗಂಡ್ಯ) ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಹೆಸರನ್ನೂ 'ಗೋಕರ್ಣನಾಥ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣದ ಹೆಸರನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಗೋಕರ್ಣದ ನಿಷಟ್ಟವತ್ತಿರ್ಯಾದ ಸಮುದ್ರತೀರವೇ ಆ ಕಥೆಯ ರಂಗ ಭೂಮಿ—

(೧) ವೇಲಾವನಾನಿ ಜಲಧೇರವಲೋಕಯಿತುಂ ಯುಯ್ರಾ ।

(ಕಥಾಸರಿತಾಗರ ೨೨. ೧೨೨),

ಪಯೋಧಿ ಪ್ರಲಿನಾಚಲೇ— (ಅದೇ, ೨೨. ೨೦೫),

ಮಲಯಾದ್ವಾ ಭ್ರಮನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮೇವೇಲಾವನಮುವೇಯಿವಾನ್ ॥

(ಅದೇ, ೨೦. ೬೭),

ಪುಲನೇ ದಕ್ಷಿಣೋದಧೇಃ ೧ (ಅದೇ, ೨೦. ೧೦೧),

(೨) ಏಷಾ ಸಮುದ್ರವೇಲಾ..... ಅಸ್ಯಾ ದ್ವಿರಶಿಖರಾ

ದವತೀಯರ್ ಸಮುದ್ರತಟಮವಲೋಕಯಾನಿ ।

(ನಾಗಾನಂದ, ಅಂಕ IV),

ಜಲಸಿಧಿ ವೇಲಾವಲೋಕನ ಕುತೊಹಲೀ ।

(ಅದೇ, ಅಂಕ V)

(೩) ಜಗಾಮ ಗೋಕರ್ಣತಟಂ ಮಹಾಬ್ರಿ

ತರಂಗ ಹಸ್ತಾ ಸೀತ ಫೇನವಾಲವ್ಯಾ ॥

(ಅವದಾನ ಕಲ್ಪಲತಾ, ೧೦೪. ೧೫೧)

(೪) ಚಚಾರ ಜಲಧೇವೇಲಾ ವನಾಂತಮವಲೋಕಯುತಾ ॥

(ಬೃಹತ್ತಥಾಮಂಜರಿ, ೭. ೫೬೪)

೧ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರವೆಂಬ ನಮ್ಮ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಉತ್ತರಭಾರತದವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರವನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಉದಾ— ಕಾಲಿದಾಸನ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ (VIII. ೫೨) ಅಥ ರೋಧಸಿ ದಕ್ಷಿಣೋದಧೇಃ। ಶ್ರೀತ ಗೋಕರ್ಣನಿಕೇತವಿಂತ್ವರವ್ಯಾ ।

ಗರುಡನು ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೇ ವರ್ಧಿಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿತರುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿಯ ಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗೆಯ್ಯಾ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಗಯ್ಯಾ ವೆನೇಂದ, ಹಾಗೂ ತಟ್ಟನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ, ಶಂಖಚೂಡನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಗೋಕರ್ಣವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಹಳ ಸೆನಿಾಪದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಇ ತಾಸಿನೊಳಗನೆ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಇತ್ತೀಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಿದೆ—

(೧) ಶಂಖಚೂಡೋ ಯಾಯೂ ತತ್ತ ವಾರಿಧೇಸ್ತಿ ಇರವತ್ತಿರವರೂ |
ಅಂತಕಾಲೇ ನಮಸ್ಕತುಂ ಗೋಕರ್ಣಾಖ್ಯಾನುಮಾಪತಿವರೂ ||
(ಕಥಾ. ೪೪. ೨೦೮)

ಅಹಂ ಚಾಬಿ ತಟೀ ಗತ್ಯಾ ನತ್ಯಾ ಗೋಕರ್ಣಮಿಶ್ರರವರೂ |
ಅಗಚ್ಚಾಮಿ ದ್ವಿತಂ ಯಾವನ್ಯಾಯಾತಿ ಗರುಡೋಽತ್ತ ಸಃ ||
(ಅದೇ, ೨೦. ೧೪೪)

(೨) ಜವಾದಹಮಣಿ ಅದೂರೇ ಭಗವಂತಂ ದಕ್ಷಿಣಗೋಕರ್ಣಂ
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕ್ಕತ್ತ ಸ್ವಾಮ್ಯಾದೇಶಮನುತ್ತಾಮಿ |
(ನಾಗಾ. IV)

ಗೋಕರ್ಣಮಣಿವತಟೀ ತ್ವರಿತಂ ಪ್ರಣಮ್ಯಾ |
ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಾಂ ಖಲು ಭುಜಂಗಮ ವರ್ಧಿಭೂಮಿವರೂ ||
(ಅದೇ, V)

(೩) ಅತ್ಯಾಂತರೇ ಶಂಖಚೂಡಃ ಶೋಣ ವರ್ಧಿಪಟ್ಟಾನ್ಯಾತ್ |
ಗೋಕರ್ಣಮಣಿವತಟೀ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಶು ಸಮಾಯಯರೂ ||
(ಅವದಾನ. 108. ೧೫೬)

(೪) ಆಸನೊಂದ್ರೋ ಗರುಡಃ ಕಾಲಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ಗಚ್ಚಾಮ್ಯಾರಂ ವಿಭೋಽ |
ವರ್ಧತ್ವಲೇ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಶು ಗೋಕರ್ಣಂ ಶೆಂತೇಶಿರವರೂ ||
(ಬೃಹತ್ಸಾ. ೨. ೪೯೪)

ಅತ್ಯಾಂತರೇ ಶಂಖಚೂಡಸ್ತೂಣಂ ತಂ ದೇಶಮಾಗತಃ |
ಗೋಕರ್ಣಮಣಿವತಟೀ ತಟೀ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯಾ ಮನೋಜವವರೂ ||
(ಅದೇ, ೨. ೬೦೨)

ಶಂಖಚೂಡನು ಸರ್ವ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಾಗ (= ಸರ್ವ, ಹಾನ್) ಎನ್ನುವನಾದರೂ— ‘ಅಹಂ ಶಂಖಚೂಡಾಖ್ಯೋ ನಾಗಃ’ (ಕಥಾ. 22. ೨೦೮), ‘ನಾಗ ಏನಾಸ್ಮಿ’ (ಅದೇ, 22, ೪೨೪; ೨೦. ೧೪೯), ‘ಶಂಖಚೂಡೋ ನಾಮ ನಾಗಃ ಖಲ್ಪಹವರೂ’ (ನಾಗಾ. V), ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮಾತನ್ನು ಬಲಿಸಲೆಂಬಂತೆ ಇವನಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಸರ್ವಲಕ್ಷ್ಯಾಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆಯಾದರೂ—

(೧) ಕಿಂ ಭಾರವ್ಯಾಸಿ ಫಣಾಃ ಕಿಂ ಮೇಽ ಜಿಹ್ಯೇ ದ್ವೇ ಜೇ ನ ಪಶ್ಯಿಸಿ ।
(ಕಥಾ. ೨೦. ೧೨೫)

(೨) ಅದಂ ಸ ನಾಗಸ್ತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾಂ ಪಶ್ಯ ಚಿಹ್ನಾ ಲತಾದ್ವಯವರ್ ।
ವಿಸ್ತುಜರ್ವಾಷ ಪೂತ್ವಾರಂ ರತ್ನಸ್ವಿಭಾಃ ಫಣಾಶ್ಚ ಮೇಽ ॥
(ಬೃಹತ್ಕಥಾ. ೨. ೪೧೨)

(೩) ಅಸ್ತಾಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಕಲಷ್ಟ ವಕ್ಷಿ ತನ್ನಾ ನಾಲೋಕ್ಯತೇ ಕಂಜುಕೋ
ಜಿಹ್ಯೇ ಜಲ್ವತ ಏವ ಮೇಽ ನ ಗಣತೇ ನಾಮ ತ್ವಯಾ ದ್ವೇ ಅಸಿ ।
ತಿಸ್ರಸ್ತಿಽವ ವಿಷಾಗ್ನಿ ಧೂಮವಣಿಲ ವ್ಯಾಜಿಹ್ಯ ರತ್ನತ್ವಿಷಿ ಷೋ
ನೈತಾ ದುಸ್ಸದ ತೋಕ ಸೀತ್ವತ ಮರುತ್ವಿಽಜಾಃ ಫಣಾಃ ಪಶ್ಯಿಸಿ ॥
(ನಾಗಾ. V)

ನಾಗ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಉರಗವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಂಖಚೂಡನನ್ನು
'ಪುರುಷಂ ಯುವಾನಂ' (ಕಥಾ. ೨೨. ೧೨೮), 'ಯುವಾನಮೇಕಂ ಪುರುಷಂ
ದುಃಖಿತಂ ಸುಂದರಾಕೃತಿವರ್' (ಅದೇ, ೨೦. ೧೧೬) ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ
ವಲ್ಲ, ತನ್ನ ಆಹಾರವಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ತನ್ನ ಆಹಾರವಾದ ಸರೀಸೈಪವನ್ನು
ಸಹಜವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಗರುಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದ
ಜೀಮೂತವಾಹನ--ಶಂಖಚೂಡರಲ್ಲಿ ನರನಾರು? ಉರಗವಾರು?— 'ದ್ವಯೋರಸಿ
ಭವತೋವಂದ್ಯ ಚಿಹ್ನೇವರ್', ಕಃ ಖಲು ನಾಗ ಇತಿ ನಾವಗಚ್ಛಾಮಿ' (ನಾಗಾ. V)
—ಎಂದು ಭೇದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದುದರಿಂದಲೂ, ಈಗಲೂ ಗರುಡಪಕ್ಷಿ ಸರ್ವಗಳನ್ನು
ಕೊಂಡು ತಿನ್ನತ್ತದಾದರೂ ಆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತೀರ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಗರುಡನು
ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾನು ನಾಗರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿನೆಂದು ಅಭಯವಿತ್ತನೆಂಬುದರಿಂದಲೂ—

(೪) ಪವಮಸ್ತ ನ ಭೋಽಹ್ಯೇ ಇಂ ನಾಗಾನಾ ಶಾಂತಮತಃಪರಮ್ ॥
(ಕಥಾ. ೨೦. ೧೨೫)

(೫) ಸರ್ವಾಷಾಂವಧಾದೇಷ ವಿರತೋಽದ್ಯ ಪ್ರಭೃತ್ಯಹವರ್ ॥
(ನಾಗಾ. V)

(೬) ಗರುಡೋಪ್ಯಧ ಹೃಷ್ಣಾತ್ಮಾ ವರದಸ್ತೇ ನ ಯಾಚಿತಃ ॥
ಪ್ರದದೌ ಸರ್ವ ನಾಗಾನಾಂ ಪ್ರಣಾಮಭಯ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ॥
(ಬೃಹತ್ಕಥಾ. ೨. ೬೧೦)

ಶಂಖಚೂಡನು ಉರಗವೂ ಅಲ್ಲ, ಗರುಡನು ವಿಹಂಗಮೂ ಅಲ್ಲ, ಜೀಮೂತವಾಹನ
ನಂತೆಯೇ ಅವರೂ ಮನುಷ್ಯರೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಂಖಚೂಡ
ಎಂಬುದು ಆ ನಾಗನ ಅಂಕಿತನಾಮವಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಆತನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ—

(೭) ನ ಖಲು ಶಂಖಪಲಂ ಶಂಖಪಾಲಕುಲಂ
ಶಂಖಚೂಡೋ ಮಲಿನೀಕರಿಷ್ಯತಿ । (ನಾಗಾ. IV)

(೨) ನ ಚಾಡಂ ಮಲಿನೀಕೆತುಗಂ ಶಂಖವಾಲಕುಲಂ ಶುಚಿ ।

(ಕಥಾ. ೨೦. ೧೪೧)

(೩) ನ ನಾಮ ಶಂಖವಾಲಂ ಶಂಖವಾಲ ಮಹಾಕುಲವೂ ।

ಮಯಾಸಿ ಶಂಖಜೂಡೇನ ಸತ್ಯ ಭಂಗಾತ್ಮಕಂಕ್ಷತೇ ॥

(ಬೃಹತ್ತಾತ್ಮಕಾ. ೨. ೮೭)

ಆತನು ಶಂಖವಾಲ ಎಂಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು, ಆ ಶಂಖಜೂಡ ಎಂಬುದರೆ ಜೂಡ ಎಂಬ ಪರಪದದಿಂದ ಆ ಶಂಖವಾಲಕುಲದ ಪ್ರಾಯಶಃ ನಾಯಕನೇಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಗರೆಂಬ ಆನಾಯ್ ಜಾತಿಯ ಜನರು ನೀಲಸಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಆವರೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾಲ ನಿವಾಸಿಗಳೇನೋ. ಬಹಳ ಹಳಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜನರಿಗೆ ಆಯಾ ಲಾಂಭನಗಳು (totems) ಇದ್ದು ಆ ಲಾಂಭನಗಳಿಂದಲೇ ಆವರವರ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಹೆಸರಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ನಾಗರು ಸರ್ವಲಾಂಭನರಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆವರಿಗೆ ನಾಗರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕು. ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತವೂ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶೀವಮೋಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲಭಾಗವೂ ದೃಷ್ಟಿ ಭಾರತದ ನಾಗರಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದವೆಂದು ಸ್ಥಾಂದ ಪುರಾಣದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಳಿಕ 'ನಾಗರಖಂಡಮೈಟ್ಯಾತ್ಮು' (ನಾಗರಖಂಡ ೨೦) ಬನವಾಸಿ ಪನ್ನೀಚಾರ್ಣಸಿರದ (ಗಣಂಂ ಸೀಮೆಯ) ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹೊಬಳಿಯಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೆಲವು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಉದಾ— (೧) ಚೆಳುಕ್ಯ ವಿನಯಾದಿತ್ಯನ ಆಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ.ಶ. 680—696) ಶಿಕಾರಿಪುರ ನಂ. 154 (ಬಂ. ೪—ನಾಯ ಖಣ್ಣ),^{೧೦} (೨) ಶಾ. ಶ. ೮೪೦ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ। = ಕ್ರಿ.ಶ. 918-19ನೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೨೧೯,^{೧೧} (೩) ಶಾ. ಶ. ೯೫೮ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂ। = ಕ್ರಿ.ಶ. 1015-16ರ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೨೨೦,^{೧೨} (೪) ಶಾ. ಶ. ೯೯೮=ಕ್ರಿ.ಶ. 1074 ರ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೨೨೧,^{೧೩} (೫) ಶಾ. ಶ. ೧೧೭ ಪ್ರಭವ ಸಂ। ಶಾರವಣ ಪೂರ್ವಮಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿವಾರ ಸೋಮಗ್ರಹಣ = ಕ್ರಿ.ಶ. 1207 ಅಗೋಸ್ತು ೨೧ ಗುರುವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೨೩೫^{೧೪} ಇತ್ಯಾದಿ. ಆತೀವ ಯಾವಂದೋಮೈ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಉತ್ತರ

^{೧೦} EC, VII. ಸೋರಬದ (EC, VIII) ಹಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗರಖಂಡದ ಹೆಸರಿದೆ; ಉದಾ— ಸೋರಬ ನಂ. 234, 263, 276, 286 ಇ.

^{೧೧} ಈ ಶಿಕಾರಿಪುರ 219 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಆಂಕಾನಾಂ ವಾಮುತೋ ಗತಃ ಎಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಲೇಕ್ಕಿಸಿದೆ, ಶಾ. ಶ. ೮೪೦ ನೆಯ ಪರ್ವತವನ್ನು 'ವಸು (= ಲ)—ಜಲರಾಸಿ (= ಇ)—ವಾರಿದ ಪಥಂ (= ಆಕಾಶ = ೦)' ಎಂದು (ಬಂ. ೨೬) ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಮುದ್ರ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಗರಖಂಡವು ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಈಚೆ ಬರಬರುತ್ತು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ನಾಗರಖಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿಯ ನಾಗರವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ಹೇಗೂ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಅನಾಯಾ ಭಾಷೆಯ ನಾಗ ಎಂಬುದರ ರೂಪಭೇದವೋ (ಉದಾ— ನಾಗರವಕ್ಕೆಗೆ =ನಿನ್ನು) ಇಲ್ಲವೇ ಅದರ ಷಷ್ಟಿಯ ಬಹುವಚನವೋ (ಉದಾ— ನಾಗರ ವಂಚನೀ) ಆಗಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಮಂಜೀಶ್ವರಕ್ಕೆ 'ಶಂಕರಮುಲೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತಿಂದು ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಈ ಹೆಸರು ಅರಿಸಮಾಸವೂ ಅಲ್ಲ, ಶಂಕರ ಎಂದರೆ ಶಿವನೇಂದು ಅಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಇದರ ಅಧ್ಯ ಶಂಕ ಎಂಬ ಜಾತಿಯ ಜನರಿದ್ದ ಮಲೆ ಎಂದು. ಅತೇವ ಇಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ಎಂಬುದು ಶಂಕ ಎಂಬುದರ ಷಷ್ಟಿಯ ಬಹುವಚನ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾಗರಖಂಡದಲ್ಲಿಯ ನಾಗರವೂ ನಾಗ ಎಂಬುದರ ಷಷ್ಟಿಯ ಬಹುವಚನವಾಗಿರಬೇಕು. ಈಗಲೂ ದೃಷ್ಟಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕಡಲಕರೆಯ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಬೆಸದರನ್ನು ಚಂಗ (=ಶಂಕ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಿರುವಾಂಕೋಡು ಸಂಸ್ಥಾನದ ತೆಂಕಲಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಿಂ (Quilon) ಎಂಬಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯದೊಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಚಂಗನಾಡು (=ಶಂಕನಾಡು) ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಈ ಕೊಲ್ಲಿಂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಗನಾರು (=ಶಂಕನಾರು) ಎಂಬ ಉರೂ ಇದೆ, ಅದಕ್ಕೂ ತೆಂಕಲಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ನೇರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಕೊಯಿಲ್ (Nagarcoil) ಎಂಬ ಉರೂ ಇದೇ (ಕೊಯಿಲ್ = ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಅರಮನೆ). ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಗೋಕರ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೂ ಸರ್ವ = ನಾಗ ಎಂಬ ಅಧ್ಯವಿದೇ.^೧ ತುಳುನಾಡಿನ ಹೆಸರಿಂದು ಮಹಾಕಾಟದ ಸ್ತುಂಭಲೇಖಿ ದಿಂದ ಹೇಳಿ ಕಂಡಿರುವ ಆಳುಕ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಸರ್ವರಾಜ =ನಾಗರಾಜ ಎಂದು ಅಧ್ಯವಿದೇ.^೨ ಹೀಗೆಂಬುದರಿಂದ ಶಂಕ (ಚಂಗ) ವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಂಖ ಎಂದಾದ ಆ ಶಂಖಕುಲದ ನಾಗರು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡದಿಂದಾದರೂ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ನರೆಗೆ ನೆಲಸಿದ್ದರೆಂದೂ, ಅತೇವ ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯ ಪ್ರದೇಶವೂ ನಾಗರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಒಳಪಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ, ಶಂಖನಾಲ ಕುಲದವ ಸೇಂಬ ಶಂಖಚೂಡನು ಆ ಶಂಖ ಜಾತಿಯ ನಾಗನೇ ಸರಿ.

ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಕಥೆಯಿಂದ ನನ್ನ ವಿಚಾರದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಕಾದ ವಿಷಯವಷ್ಟೇ—

೧ ಗೋಕರ್ಣ : ಪ್ರಮಥಾಂತರೇ || ಅಂಗುಷ್ಠಾನಾಮಿಕೋನ್ಯಾನೇ ಮೃಗೀಶ್ವತರ ಸರ್ವಯೋ || (ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಅನೇಕಾಧಿಸಂಗ್ರಹ, ೪೬-೮೦೦) ೨ FKD, ಪು. 309.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗರೆಂಬ ಅನಾಯ್ಯ ಜಾತಿಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ ಅವರಂತೆಯೇ ಅನಾಯ್ಯರೊ ಅಥವಾ ಅವರಂತಲ್ಲದೆ ಆಯ್ಯರೊ ಆಗಿದ್ದ ಗರುಡರೆಂಬವರಿಗೂ (ಅನುಬಂಧ) ಹೊಗಾಟ ಆಗುತ್ತೆ ಲೇ ಇತ್ತು. ಗರುಡರು ನಾಗರನ್ನು ಗೆದ್ದು ದೂ ಸಾಲದೆ, ಅವರನ್ನು ನಿಟ್ಟಿರಸಲೆಂದೇನೋ ವೇದೇ ವೇದೇ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತೆದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾಧರ ಜಾತಿಯವರ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಹಿಮಾಚಲದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿಯ ಕಾಂಚನ ಪುರದ ವಿದ್ಯಾಧರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಯುವರಾಜನೂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನೂ (ಕಥಾ—22. ೮—೯, ೯೦. ೩, ೫; ಅವದಾನ—108. ೨, ೧೮; ಬೃಹತ್ತಾತ್ಮಕಾ—೨. ೩೬, ೩೭) ಎಂಬ ಕಾರಣ ಆಯ್ಯ ಜಾತಿಯವನೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವ ಜೀಮೂತ ವಾಹನನೂ ಸೋತು ಸಾಯಕೋಲ್ಲಿಲ್ಲದುವುವ ಆ ನಾಗರನ್ನು ಕಂಡು ಕ್ರಿಕರಿಸಿ, ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಗರುಡರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನಿಸಿ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವರು ನಾಗರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಂತೆ ಅವರೊಳಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಸಿರಬೇಕು—

(೧) ಜೀಮೂತವಾಹನ :—

ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಾಣಾಭಿಫೂತಾತ್ಮಾ ಪ್ರತಿವಿರು ಕುರು ಪ್ರಾಕೃತಸ್ಯಾಸುತಾಪಂ
ಯಾತ್ಮಾತ್ಮಾ ಪುಣ್ಯಪ್ರವಾಹಂ ಸಮುಪಚಿನು ದಿಶನಾ ಸರ್ವ ಸತ್ಯಾಷ್ವಭೀತಿವರ್ಣ |

.....

ಗರುಡ :— ಯದಾಜ್ಞಾ ಪಯಸಿ |.....

ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿವಧಾದೇಷ ವಿರತೋದ್ಯ ಪ್ರಭೃತ್ಯಹವರ್ಣ |

.....

ಸರ್ವಾಜೋ ನಾಗಾನಾಂ ವಿಜರತು ಮಹೋದನ್ಯತಿ ಸುಖವರ್ಣ || (ನಾಗಾ. V)

(೨) ಪವಮಸ್ತು ನ ಭೋತ್ಸ್ವೇಹಂ ನಾಗಾನ್ ಶಾಂತಮತಃ ಪರವರ್ಣ ||

(ಕಥಾ. ೯೦. ೧೯)

(೩) ಗರುಡೋಪ್ಯಧ ದೃಷ್ಟಾತ್ಮಾ ವರದಸ್ತೇನ ಯಾಚಿತಃ |

ಪ್ರದರ್ಬಾ ಸರ್ವ ನಾಗಾನಾಂ ಪುಣ್ಯವಭಯ ದಷ್ಟಿಷಾವರ್ಣ ||

(ಬೃಹತ್ತಾತ್ಮಕಾ. ೨. ೩೬)

ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐತಿಹ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನತಮವೆಂದು ಸಾಕೆನ್ನು ಸುನಿಶ್ಚಿತವಿರುವ ಈ ಕಥೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಥ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದು.

೧ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಉತ್ತರದ್ವಾರೆ ಕೊಂಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಟ್ಟದ ಮೇಲಣ ಕರ್ತೃದ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಆಳಿದ ಶಿಲಾಹಾರ ಎಂಬ ವಂಶದ ಆ ಮೂರೂ ಶಾಶ್ವತ ಅರಸರು ತಾವು ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಅನ್ನಯದವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಅವರು ಗರುಡ ಧ್ವಜರಾಗಿದ್ದರು. (FKD, ಪು. 536).

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಹಿ (= ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Ophis) ಎಂಬ ಪದವಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ನಾಗ ಎಂಬ ಪದವಿಲ್ಲ; ಪ್ರಾಯಶಃ ಪೂರ್ವತರವಾದ ಬಾರಹ್ಯಣ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಐತರೇಯ ಬಾರಹ್ಯಣದಲ್ಲಿ (VII. ೧೮)

ಎತ್ತೋಂಧಾರ್ಣಃ ಪುಂಡ್ರಾಃ ಶಬರಾಃ ಪುಲಿಂದಾ ಸುಂತಿಬಾ
ಬಹವೋ ಭವಂತಿ । ವೈಶಾಂಕಿತ್ರಾ ದಸ್ಯಾನಾಂ ಭೂಯಿಷ್ವಾಃ ।

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅ(ಅ)ಂಧರ - ಶಬರರೇ ವೊದಲಾದ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಜನಪದಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ವಿದುವುದರಿಂದ, ಅದರ ರಚನಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಆಯ್ರರು ದಾಕ್ಷಿಣಾ ಪಥಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಉಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಯಾವಂದೊ ಹಿಂದೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇಲಸಿದ ಆಯ್ರರು ಆಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ, ಅಥವಾ ಹೇಗೂ ಆಗ್ಗೆ ಆಲ್ಲಿದ್ದ, ಅನಾಯ್ರರಾದ ನಾಗರನ್ನು, ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರ ಸರ್ವಲಾಂಭನವನ್ನು ಕಂಡೇನೋ, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಿ - ಅಹಯಃ ಎಂದಿರಬೇಕು, ಆ ಜನಪದನಾಮದಿಂದ ಅವರ ದೇಶವನ್ನೂ ಅಹಿ - ಅಹಯಃ (ಉದಾ— ಕಾಶ್ಮೀರಾಃ = ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶ ಹಾಗೂ ಆ ದೇಶದ ಜನರು) ಎಂದಿರಬೇಕು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅಹಯಃ ಎಂಬ ಆ ನಾಗರು ಆಯ್ರರ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೀರಲ್ಪದುತ್ತಲೆ, ಹಾಗೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅವರಿಗೂ ಅವರ ದೇಶಕ್ಕೂ ಅಹಯಃ ಎಂದು ಹೇಸರಾದ ಕಾರಣವೂ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತಲೆ, ಅಜಾಂತಾರ್ಥವಾದ ದೇಶನಾಮವು ಸುಜಾಂತವಾದ ದೇಶನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಸಾಹಜಕವಾಗಿ ಭೃಮಿಸಲ್ಪದುವ ಹೋಕರಾಧಿಯ ಮೇರಿಗೆ, ಅಹಯಃ ಎಂಬ ಆ ದೇಶನಾಮವು ಅದರ ತಕ್ಷಷ್ಮಿ ಸರೂಪವಾದ ಹಾಗೂ ಸುವಿದಿತವಾದ ನಮರ್ದಾತೀರವತೀಯಾದ ಹೈಹಯದೊಂದಿಗೆ ಭೃಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅದರ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ಹೇಸರಿನಿಂದ ನಡೆದುಬಂದಿರಬೇಕು.

ಹಾಗಾದರೆ 'ಪ್ರಪಂಚಹೈದಯ' ದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕೊಂಕಣದಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಪಶು = ಪಶುಕ ಎಂಬ ಹೇಸರಿನ ಗತಿ ಏನು ? ಈ ಹೇಸರು ಅನ್ಯತ್ರ ದೋರೆವುದಿಲ್ಲ, ಏವಂಚ ನಾನು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ನನಗಾದರೋ ಪಶು(ಕ)ವು ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಹೈಗ ಎಂಬ ರೂಢನಾಮದ ಪುನಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಿದ ರೂಪವೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ನೇಯ ಶತಕಕ್ಕೂಂತ ಹಿಂದಣ ವರಾಕ್ರಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅವಕ್ಕೂ ಇ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಣ ಕ್ರಿ.ಶ. ೨ನೇಯ ಶತಕದ ಪ್ರೌಲೈಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೈಹಯ ಎಂದಿರುವ ಉತ್ತರಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪಶು ಎಂಬ ಹೇಸರಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೨ನೇಯ ಶತಕಕ್ಕೂಂತ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಹ-ಹ-ಕಾರಗಳ ವ್ಯಾತಿಹಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಹೈಹಯ (ಕ)ವು ಪಶುಕವಾ

ಗಲೂ, ಪಶು (ಕ) ವು ಹೈಹಯಕವಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವಿದ್ದಿಲ್ಲದಂದೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೈಗ-ಹೈವೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದರೆ (ಮತ್ತು ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ), ಆ ಹ-ಕಾರವು ಹೈಹಯ = ಹೈಹಯಕದ ಆದ್ಯ ಹ-ಕಾರವೋ, ಅಥವಾ ಅಹಿ = ಅಹಿಕವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಹಿಕ-ಹೆಇಕ-ಹಯ್ಯ (ಹೈಕ)-ಹಯ್ಯ (ಹೈಗ) ಎಂದು ಮಾರ್ಚಾಡುವುದರಿಂದ, ಅಹಿಕ (= ಅಹಿದೇಶ, ಅಹಯಃ) ದ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಹಿನವಾದ (aphesis) ಆದ್ಯ ಆ ಕಾರದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅನಂತರದ ಹ-ಕಾರವೋ ಆಗಿರಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಯ್ಯ-ಹೈವೆ-ಹಯ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದರೂ, ನಾನು ಕಂಡುಷ್ಟರು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 10ನೇಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಯವೇ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೂರೆಯುತ್ತದೆ; ಉದಾ—

(ಗ) ಶಾ. ಶ. ೬೬೨ ಸಿಂಗಳ ಸಂ ಆಕ್ಷಯ ತೆರಿಗೆಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ (ಉಂದರೆ ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ) ಆದಿತ್ಯವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1077 ಮಾರ್ಚ್ 26 ನೇಯ ತಾರೀಕಿನ ಸೊರಬ 262ನೇಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಆಗ್ಗೆ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೇಂದು ತಿಳಿವ ಕಾದಂಬ ಕೀರ್ತಿದೇವನ ಆಳಿಕೆಯ ತೇದಿಯಲ್ಲದ ಸೊರಬ 470 ರಲ್ಲಿ ಹೈಯ್ಯ (ಬಂ. ೨) ಎಂದಿದೆ; (ಇ) ಶಾ. ಶ. ೧೦೨೪ ನಂದನ ಸಂ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1112 ರ ಸೊರಬ 468 ರಲ್ಲಿ ಹೈವೆ (ಬಂ. ೨) ಎಂದಿದೆ; (ಇ) ಗೋಕರ್ಣಪುರವರಾಧಿತ್ಯಾರಸೇಂಬ ಪಾಂಡ್ಯ ಕಾಮದೇವನ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಣ

೧ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಕಕ್ಷಲನ ಆಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ. ಶ. 972-೭೭೩) ಸೊರಬ 479 ರಲ್ಲಿಯ (EC, VIII) 'ಪಯ್ಯಗುಂದದಬೆಗೆ ಕಲೆಯಂ ಪರಸಿಯರಸಂಗೆ ಪುತ್ರನಂ ಪಡೆದು' (ಬಂ. ೬) ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಪಯ್ಯ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಷಟ್ಕು ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಜ್ಞನ ಪ್ರತ್ಯಯ ಇಲ್ಲದಿರುವದರಿಂದ, ಆದಕ್ಕೆ 'ಪಯ್ಯಯ' (= ಹೈವೆಯ) ಗುಂದದಬೆ (ಎಂಬ ದೇವತೆ) ಗೆ ಎಂದು ಮೋ ರ್ಯಾಸರು (Mr. Lewis Rice) ಮಾಡಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು (EC, VIII. Part I : English Translations, ಪು. 81) ಒಪ್ಪಿಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಆರ್ಥಿಕಿಸಿದರೆ, 'ಪಯ್ಯಗುಂದದ' (ಉಂದರೆ ಪಯ್ಯಗುಂದ ಎಂಬಲ್ಲಿಯ) ಆಬ್ದಿ (= ತಾಯಿ, ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗೆ) ಎಂದಾಗುವದರಿಂದ, ಆದ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸ್ಥಳವಿಶೇಷವು ಪಯ್ಯಗುಂದ ಎಂಬ ಯಾವುದೊಂದು ಉರಳ್ಳದ (ಉದಾ— ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ, ನರಗುಂದ, ಮುಳಗುಂದ, ಹುನಗುಂದ ಇತ್ಯಾದಿ), ಪಯ್ಯ (= ಹಯ್ಯ, ಹೈವೆ) ಎಂಬ (ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ) ದೇಶವಲ್ಲ. ಆದಲ್ಲದೆ ಯಾವೊಂದು ದೇವತೆಯ ಆಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆ ದೇವತೆಯ ಗುಡಿ ಇರುವ ಉರಿನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲದೆ, ಆ ಉರಿರುವ ನಾಡಿನ ಹೆಸರನ್ನಲ್ಲ.

೨ EC, VIII.

ಇನೆಯ ನಂದನ ಸಂ ಪ್ರಷ್ಟ ಸಿತೆ ಲಿ ಮಹಿಳಾವಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ = ಶ್ರೀ ಶ. 1112 ದಶಂಬರ 24 ಮಂಗಳವಾರದ ಶಿಕಾರಿಪುರ 99ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣ ಧಾತ್ರೀ ವಸಿತೆಯ ಕಂಕಣದನ್ತೆಸೆವ ಹೈನೆ' (ಬಂ. ೧೨) ಎಂದಿದೆ; (ಇ) ಗೋವೆಯ ಅರಸನಾದ ಕಾದಂಬ II ಜಯಕೇಶಿಯ ಶ್ರೀ ಶ. 1125 ರ ನರೀಂದ್ರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೧ ಪಯ್ಯಾ ಇಂಂ ಎಂದಿದೆ; (ಇ) ಶಾ. ಶ. ೧೦೬೨ ನೆಯ ('ದುಮುರ್ಕಿ' ಅಲ್ಲ) ದುಮುತಿ ಸಂ = ಶ್ರೀ ಶ. 1141ನೆಯ ಕಡೂರು 102 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೨ '(ಹಯಿ) ವ ಹನ್ನೆ ರಡು' ಎಂದಿದೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇವಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರು ಹಯ್ಯಾ-ಹೈನೆ-ಪಯ್ಯಾ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿದರೆ, ಆಗಣ ಅಂದರೆ 10ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಯ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ-ಹ-ಕಾರಗಳ ವ್ಯತಿಹಾರವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿವಂತೆಯೇ, ಪಯ್ಯಾ ಎಂಬ ರೂಪವು ಹಯ್ಯಾ ಆಯಿತೊ ಅಥವಾ ಹಯ್ಯಾ ಎಂಬುದು ಪಯ್ಯಾ ಆಯಿತೊ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಹಯ್ಯಾ (ಹೈಗ) ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಯ್ಯಾ (ಪೈಗ) ಎಂಬ ರೂಪಾಂತರವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಹಯ್ಯಾ-ಪಯ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ (ಹಯ್ಯಾದ ದ್ವಿರೂಪವಾದ) ಹಯ್ಯಾಯೇ ಮೂಲರೂಪ ವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಹಯ್ಯಾಯೇ ಕ್ರಮೇಣ ಲೋಕೋಕ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಣ್ಟು (ಉದ್ದಾ-ಹಂಸ, ಹಂಸಿ = ಪಂಸೀ^೩, ಹಂಸ = ಪರುಸ,^೪ ಹರಿದಾರ = ಪಳದಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಪಯ್ಯಾ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲದೆ, ಪಯ್ಯಾಯ ಪ-ಹಾರವು ಹ-ಹಾರವಾಗಿ ಹಯ್ಯಾ ಆದುದಲ್ಲ ನೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ನಿಜವಾದ ಮೂಲನಾಮವೂ ಆ ನಾಮವಾಗತಕ್ಕ ಕಾರಣವೂ ಮರೆತುಹೋದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಲೋಕರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅದರ ಹಯ್ಯಾ (ಹೈಗ), ಹಯ್ಯಾ (ಹೈನೆ), ಹಯಿನ (ಹೈವ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಗಾರ್ಮ್ಯ, ಆತ್ಮನ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸೆಲ್ಲವೆಂದೇನೋ ತೋರಿದಲ್ಲಿ, ಹೈಹಯ -- ಹೈಹಯಕದಿಂದ ಲೋಕವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಾದ ಹೈನ (ಹೈನೆ) -- ಹೈಗಗಳ ಪರಾಪೃತ್ಯಾಯಿಂದ ಪಶುನ -- ಪಶು ಎಂದೂ ಪಶುಕ -- ಪಶು ಎಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಹಜವೇ; ಅದೇ ಆ ಬಳಿಕ (ಪಶು=ಗೋ) ಗೋರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದು ಆಗಿರಲಾಬಹುದು. ಇದೇ ಓವಾದಿಯ ಮಾರ್ಪಣ್ಟದೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ನೇತ್ರಾವತಿ ಮತ್ತು ಫಲ್ಗುನಿ ಎಂಬ ಅ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಕಾರಣ ಕೊಡಲ ಎಂಬ ಮೂಲ ನಾಮ ಉಳ್ಳ (ಹಾಗೂ ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕೊಡಲ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ) ನಮ್ಮ ಮಂಗಳೂರಿನ

^೧ EC, VII. ^೨ FKD, ಪು. 568; 452. ^೩ EC, VI.

^೪ Kittel : Kannada-English Dictionary, ಪು. 916; 1618.

^೫ ಅದೇ, ಪು. 954; 1638. ^೬ ಅದೇ, ಪು. 964; 1635.

ಆ ಕೂಡಲ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಯಾಲ— ಕೂಡಿಯಾಲ ಎಂದಾಗಿ, ಕೂಡಿಯಾಲದ ಪೂರ್ವ ಪದವಾದ ಕೂಡಿಯಿಂದ ಆ ಹೆಸರು ಭತ್ತಪುರ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಿಗೆಂಬುದರಿಂದ ಪಶು(ಕ)ವಾಹಿಗದ ತತ್ವಮಿಸಿದ ರೂಪವಲ್ಲದೆ ಹೈಗ ದೇಶದ ಮೂಲನಾಮವಾಗಿರಲಾರದು.

ಇಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸಾಹಜಿಕವಾದ ಶಂಕೆಯಾಗಬಹುದು. ಶ್ರ. ಶ. 1108 ನೇಯ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಗುರದರಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೧ ಕೆದಂಬರ ಮೂಲಪುರುಷ ನಾದ ಮಯೂರವನು ಹಿಮಾಲಯದತ್ತಣಿಂದ ಬಂದು ಅಹಿಂಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಗಳ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಂದು ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂದೂ, ಹೊಯ್ಯಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಕೆಯ (ಶ್ರ. ಶ. 1173-1220) ಶಾ. ಶ. (ಗಂಗಾ ಅಲ್ಲ) ಗಂಗಾ (?) = ಶ್ರ. ಶ. 1201 (?) ನೇಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ 186 ನೇಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೨ ಬನವಸೆ (ಬನವಾಸಿ) ಮೊದಲೆನಿಸಿದ ಅನೇಕ ಮಹಾಮಂಡಳೀಶ್ವರನಾದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ (ಣ್ಣ) ಕಡ(ದ)ಂಬನು ‘ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದೊಳು ವಿಪ್ರಕುಳಮನಂಡಕೆಯಿನೇಳಿಸಿ ಪಡೆಯದೆ ತಡೆಯದೆ ನಡೆದಹಿಂಜ್ಞತ್ವಾಗ್ರಹಿಸಿ ಸಾಧಿಸಿ ಪಡದ ಪಂನಿತಾಸಿರಾಗ್ನಿ ಹೋತ್ರ ಪವಿತ್ರದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ವಿಪ್ರಕುಟೀಂಬಮಂ ’ (ಬಂ. ಗಂ-ಗಳಿ) ತಂದು ಸ್ಥಾಣಾಗೂಢಪುರ (ಬಂ. ಗಳ) ಅಥವಾ ತಾಣಗುಂದೂರು (ಬಂ. ಗಳ; ಅಂ) ಎಂಬ (ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿನ) ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂದೂ, ಚೊಳುಕ್ಕೆ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಣ ಗಳ ನೇಯ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂ ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕಾರಂತಿ ಆದಿತ್ಯವಾರ, ಅಂದರೆ ಉತ್ತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಾಲಗಣನದ ಮೇರಿಗೆ ಶ್ರ. ಶ. 1088 ದಶಂಬರ 24ನೇಯ ತಾರೀಕಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ 178 ನೇಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೩ ‘ ಕುನ್ತಾಳ ವಿಷಯಾಂಗನಾ ಲಲಾಮ ಖಚಿತರತ್ವ ’ ರೆಂಬ (ಬಂ. ಗಳ) ಆ ತಾಣಗುಂದೂರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ‘ ಅಹಿಂಜ್ಞತ್ರ ಸಮಾಗತರ್ ’ (ಬಂ. ಈ) = ಅಹಿಂಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಬಂದವರೆಂದೂ ‘ ಮಯೂರವನು ಸ್ವಪಸ್ಯಾಷಾದಶಾಶ್ವಮೇಧ ದಕ್ಷಿಣೋಪಲಭ್ಧ ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶದುತ್ತರಶತಗ್ರಾಮಾಧಿಷ್ಠಾಯಕರ್ ’ (ಬಂ. ಉ-ಇ) = ಮಯೂರವನುನೆಂಬ ಅರಸನು ಮಾಡಿದ ಗಂ ಅಶ್ವಮೇಧಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಪಡೆದ ಗಳಳ ಗ್ರಾಮಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆಯವ್ಯೇ. ಹಾಗಾದರೆ

೧ FKD, ಪು. 560-61.

೨ EC, VII. ಆ ಶಿಕಾರಿಪುರ 186ನೇಯ ಶಾಸನದ ಕನ್ನಡ ಬರೆಹದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 279) ಶಾ. ಶ. ಸಂಖ್ಯೆ ೧೧೦೫ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕತಃ ತಪ್ಪಾಗಿ ಅಜ್ಞಾಗಿದೆ; ಅದರದೇ ರೋಮನ ಲಿಪಿಯ (Roman Script) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 209) ‘ ಶಕವರ್ಷದ ? 1123ನೇಯ ’ ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ, ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮುಂಗಡೆ ಪ್ರತ್ಯೇಯ ಚಿಹ್ನೆ ವಿದೆ.

೩ EC, VII.

ಆ ಮಯೂರವರ್ಮನ್ ನೋ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಕದಂಬನೋ ತಂದವರೆಂಬ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಹಜವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯವರಿಗಿಲ್ಲ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೇಲಸುತ್ತಲೇ, ಅಹಿಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಬಂದವರು. ಅಹಿಜ್ಞತ್ವಕರು, ಪರವದದ ಲೋಪದಿಂದ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಿ(ಜ್ಞತ್ವ)ಕರು = ಅಹಿಕರು = ಹೈಗರು ಎಂದಾಗುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಆ ಹೈಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಅವರು ನೇಲಸಿದ ಉತ್ತರಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಹೈಗದೇಶ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬಾರದೆ? ಅತ್ಯವ ಅದರೆ ಮೂಲನಾಮವು ಅಹಿಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲವೆ? ಎನ್ನ ಬಹುದು. ಈ ಶಂಕೆಯು ನಿವೃತ್ತಿ ಹೀಗದೆ—

(೮) ಬನವಾಸಿಯ ಮೂಲಕದಂಬ ವಂಶಸ್ಥಾಪಕನ ಹೆಸರು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಿರುವಂತೆ, ಆತನದೇ ಚಂದ್ರವಳಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಿಂದ ಮುಂದೆ ತಿಳಿವಂತೆ, ಮಯೂರಶರ್ಮಾ ಎಂದೇ ಹೊರತು, ಮಯೂರವರ್ಮ ಎಂದೂ ಅಲ್ಲ, ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಕದಂಬ ಎಂದು ಸರ್ವಧಾ ಅಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲಣ ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿಯ ಕದಂಬ ವಂಶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ತಿಳಿವಂತೆ ಆತನು ಅಚ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆತನನ್ನೂ ಮಯೂರಶರ್ಮಾ ಎಂದದೆಯಲ್ಲದೆ ಮಯೂರವರ್ಮ ಎಂದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಯವ ಆತನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೂ ಅಲ್ಲ, ವರ್ಮ ಎಂಬ ರೈತ್ರ ಉಪಾಧಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ಸಲ್ಲ. ಬನವಾಸಿಯ ಪೂರ್ವಕದಂಬರ ವಂಶವೂ ರಾಜ್ಯವೂ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಎಷ್ಟೋ ಬಳಿಕಣ (ಕದಂಬ ಅಲ್ಲ) ಕಾದಂಬ ಕುಲದ ವೀರಸೋಮನ ಶಿಕಾರಿಪುರ 117ನೇಯ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೪-೮)—

ಹರ ಜತುರ ಲಲಾಟ ಸ್ವೇದಬಿಂದೋಃ ಕದಂಬ
ಪ್ರೀತಿಜ ತಳ ಧರಣ್ಯಾಮಾವಿರಾಸೀತ್ವದಂಬಃ ।
ಸರಲ ಭುಜಚತುಷ್ಪೋ ಭಾಳನೇತ್ರಃ ಪುರಾರಿಃ
ಪರ ಇವ ನಿರವದ್ಯೋದಾರ ವಿದ್ಯಾವದಾತಃ ॥

೧) EC. VII. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಾಲಿನಾಹನ ಶಕ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಈ ವೀರಸೋಮನ ಬೇರೆ ಶಾಸನವೂ ಇಲ್ಲ, ಏವಂಚ ನಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ತೇದಿಯು ವಿವರ ಹೀಗದೆ (ಬಂ. ೪೯-೫೦)— ವಿಳಂಬಿ ಸಂ ಆಷಾಧ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯಾಗ್ರಹಣ. ಇದು ಕ್ರಿ. ಶ. 1118 ನೇಯ ಇಸವಿಯದೆಂದು ಹೇಳುವರು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದೇನೋ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ (EC VII : Introduction, ಪು. 10, ಮತ್ತು English Translations, ಪು. 84). ಆದರೆ ದಷ್ಟಿಜ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಳಂಬಿಯಾದ ಕ್ರಿ. ಶ. 1118ರಲ್ಲಿ ಆಷಾಧ ಬಾ ಇಂ ಯಂದು ಸೂರ್ಯಾಗ್ರಹಣ ವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಾಲಗಣನದ ಹೇರಿಗೆ ವಿಳಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರವಾಗುವ ಕ್ರಿ. ಶ. 1115ರಲ್ಲಾ ದರೆ ಜುಲಾಯಿ ೨೩ ನೇಯ ತಾರೀಕು (ಸೋಮವಾರವಲ್ಲ) ಶುಕ್ರವಾರದಂದಿನ ಆಷಾಧ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಪೂರ್ಣ ಸೂರ್ಯಾಗ್ರಹಣವಿತ್ತು.

ಸಮಜನಿ ತಸ್ಯಾದೇಕಃ ಖಿಡ್ಗ ಬಳಾಕಾರಂತ ಮೇದಿನೀ ಜರ್ಕ್ರಃ ।
ಸಿಜಭುಜ ನಿಜೀತ ವರ್ವಾ ಮಂಜುಂರವಷಾ ಧರಾಧಿತಃ ॥

ಪರಮೇಶ್ವರನ ನೇತ್ತಿಯಿಂದ ಉದುರಿದ ಬೆನ್ವನಿಯಿಂದ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಅತೇವ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಾದ, ಕದಂಬನೇಂಬವನು ಹೆಟ್ಟಿದನೇಂದೂ ಆವನಿಗೆ ಮಯೂರ ವರ್ವಾನೇಂಬ ಮಗನಾದನೇಂದೂ (ಅವರೇ ಕದಂಬರ ಮೂಲಪುರುಷರೆಂದೂ) ಹೇಳಿದೆ. ಇದೇ ಮೇರಿಗೆ ಕಾಂಚಿಯ ಪಲ್ಲವರ ರಾಜ್ಯವು ವಿಧ್ವಸ್ತವಾದ ಬಳಿಕಣ ಶ್ರೀ. ಶ. 11ನೇಯ ಶತಕದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೂಲಪುರುಷನು ಶ್ರೀವಾಂಶ ಸಂಭೂತ ನಾದ ಮುಕ್ಕಂತಿ ಪಲ್ಲವನೇಂದೂ ಅವನೂ ಅಹಿಂಕ್ತತ್ವದಿಂದ ಆನೇಕ ಬಾರಹ್ಯಣ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿಸಿದನೇಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಮುಕ್ಕಂತಿ ಪಲ್ಲವನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಕದಂಬನೂ ತೀರ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಸರಿ. ಕದಂಬರ ಷತಿಹಾಸಿಕ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಮಯೂರಶರ್ವನು ಒಂದೇ ಒಂದಾದರೂ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ;^೧ ಆದಕಾರಣ ಆತನು ಆ ಸಲು ವಾಗಿ ಬಾರಹ್ಯಣರಿಗೆ ಗಾರಮಗಳನ್ನು ದತ್ತ ಬಿಟ್ಟರಲಿಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಬನವಾಸಿಯ ಪೂರ್ವಕದಂಬರಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ವಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರಸನು ಇದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರಿಂದ ಹಲವು ಶತಕಗಳ ಈಚೆಯ ಹಾನುಗಲ್ಲಿನ ಕಾದಂಬರಲ್ಲಾದರೆ ಮಯೂರ ವರ್ವಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಅರಸರಿದ್ದರು. ಆವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಶಾ. ಶ. ೯೫೬ ಹಾಗೂ ೯೬೬ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀ. ಶ. 1034—1044ರಲ್ಲಿ ಆಜುತ್ತಿದ್ದನೇಂದೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಶಾ. ಶ. ೧೦೫೪ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀ. ಶ. 1131—32ರಲ್ಲಿ ಆಜುತ್ತಿದ್ದನೇಂದೂ ಅವರ ಶಾಸನಗಳಿಂದ^೨ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಆಳಿದ ಆ ಶ್ರೀ. ಶ. 11—12 ನೇಯ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ತಾಣಗುಂದೂರು ಎಂಬ ತಾಳಗುಂದವಿರುವ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ, ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಬಾರಹ್ಯಣರು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತೀರ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಆ ವೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟು ನೀರು ನೀಲುವಂತಿಲ್ಲ.

(೨) ಬನವಾಸಿಯ ಪೂರ್ವಕದಂಬ ವಂಶಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಮಯೂರಶರ್ವನ ವೇಮ್ಮಗನ ವೇಮ್ಮಗನಾದ ಶಾಂತಿವರ್ವನ ತಾಳಗುಂದದ ಸ್ತಂಭಲೇಖದಲ್ಲಿಯೇ ಕದಂಬವಂಶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರಿಗೆ ಮಯೂರಶರ್ವನೀಂದ ಶಾಂತಿವರ್ವನ ವರೆಗೆ ಅವರ ಸೀಳಿಗೆಯೂ ನಾನು ಆನ್ಯತ್ರೇ^೩ ನಿಂಬಾ ಯಿಸಿರುವ ಮೇರಿಗೆ ಅವರ ಆಳೊತ್ತುಗಳೂ ಹೀಗಿವೆ—

^೧ Journal of Indian History (JIH), XII (1933), ಪು. 366.

^೨ FKD, ಪು. 563; 562. ^೩ EC, VII: ಶಿಕಾರಿಶ್ವರ 176

^೪ JIH, XIII (1934), ಪು. 165.

೧ ಮಂಯೂರಶಮ್	ಕ್ರ. ತ. 180-210	
೨ ಶಿವಸ್ತಂದವಮ್	ಕ್ರ. ತ. 210-225	
೩ ಭಗೀರಥ	ಕ್ರ. ತ. 225-240	
೪ ರಘು	ಕ್ರ. ತ. 240-265	೫ ಮತ್ತೊಬ್ಬ
೬ ಶಾಂತಿವಮ್	ಕ್ರ. ತ. 265-282	ಕ್ರ. ತ. 282-287
೭ ಶಾಂತಿವಮ್	ಕ್ರ. ತ. 287-303	

ಶಾಂತಿವಮ್ನನು ಆ ವಂಶಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯರ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ, ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಲಿ ಕೆತ್ತಿರಿಸದೆ, ಸಾಫಿನಕುಂದೂರ (ಬಂ. ೧೫) ಎಂಬ ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಣ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅದೇ ದೇವಾಲ ಯದ ಬಳಿಯ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ, ಶಿಕಾರಿಪುರ 186ನೇಯ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ ಸಾಫಿನಾ ಗೂಢಪುರವೆಂದೂ (ಬಂ. ೧೫) ತಾಳಗುಂದೂರೆಂದೂ (ಬಂ. ೧೮; ೨೫) ಹೇಳಿ ರುವ ನಾಗರಖಂಡದಲ್ಲಿಯ ಆ ತಾಳಗುಂದವೇ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವೊಂದು ನೇರೆ ಯಾರೋ ಆ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಮಯೂರಶಮ್ನನ, ಆತುವ ಅವರ ಕದಂಬಕುಲದ, ಹುಟ್ಟೊರು ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಉಹಿಸಬಹುದು. ತಾಳಗುಂದದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮಳವಳಿ, ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಲೀಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದಣ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಮಯೂರಶಮ್ನನ ಮಗನಾದ ಶಿವಸ್ತಂದವಮ್ನನ ಶಿಲಾಲೇಖವಿರುವುದರಿಂದೆ ಈ ಉಹಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಲವತ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಮಯೂರಶಮ್ನನು ಹಿನ್ನಾಚಲದತ್ತಣಿಂದ ದ್ವಿಷಿಷಾಪಧಕ್ಕೆ ಬಂದವನೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ.

ತಾಳಗುಂದದ ಆ ಕದಂಬವಂಶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಫಿನಾ ಎಂಬ ಪರಮೇಶ್ವರ ನನ್ನ ಸ್ತುತಿಸಿದ ಬಳಿಕೆ (ಬಂ. ೧)—

ತಮನು ಭೂಸುರಾ ದ್ವಿಷಿಷಾಪರಾಸ್ತಾ ಮಗ್ರಾಜಿವೈ ದವಾದಿನಃ ।

ಯತ್ಸಾದಸ್ತಾಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಭುವನತ್ರಯಂ ಪಾಪ್ಯಾನೋ ಭಯಾತ್ ॥

೧ EC, VII, ಶಿಕಾರಿಪುರ 264; ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಕಂಟಿರವ' ದ ದಸರಾ ಸಂಚಿಕೆ (1936): ಮಳವಳಿಯ ಎರಡು ಸ್ತಂಭಲೇಖಗಳು, (ಪ್ರ. ೧೪-೧೫)

ಎಂದು ಭೂಸುರರನ್ನು ಅನ್ನು ಶಾಳಿಸಿರುವುದರಿಂದ. ಆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 287-303) ಹೇಗೂ ಆ ಪ್ರದೇಶವು ವಿವು ಭೂಯಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆದಕ್ಕೆ ೨೦೦ ವರ್ಷ ಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣ ಮಯಾರಶಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ (ಕ್ರಿ.ಶ. 180-210) ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಬಾರಹ್ಯಣ ಭೂಯಿಷ್ಠವಾಗಿರಬೇಕೇ? ಎನ್ನ ಬಹುದು. ನೋಡೋಣ.

ಆದರೆ ಆ ಮುಂದಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೨-೩) ಮಯಾರಶಮನ ಕದಂಬ ಕುಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗಾದೆ—

ಅಥ ಬಭೂವ ದ್ವಿಜಕುಲಂ ಪ್ರಾಂಶು ವಿಜರದ್ಗಳೇಸ್ವಂಶು ಮಣ್ಣಲವರ್ಣ |
ತಾರ್ತಿಷ್ವವತ್ತ್ವ ಹಾರಿತಿಪತ್ರಮೃಷಿಮುಖ್ಯ ಮಾನವ್ಯ ಗೋತ್ರಜವರ್ಣ ||
ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಾವಭ್ರಂಷಾಂಶಾಂಶ್ಯಮೃಷಿ ಸಿಯತಾಭಿಷೇಕಾದ್ರಿಮೂರ್ಧಾಜವರ್ಣ |
ಪ್ರವೇಚನಾವಗಾಹ ನಿಷಾಂತಂ ವಿಧಿವತ್ತಮಿದಾಧಿಗ್ರಿ ಸೋಮಪವರ್ಣ ||
ಪ್ರಣವಪೂರ್ವ ಷಡ್ವಿಧಾಧ್ಯಯನಾನದ್ಯಾಂಮಾನಾನ್ತರಾಲಯವರ್ಣ |
ಅಕೃತ ಚಾತುಮಾತ್ರಾಂಸ್ತ ಹೋಮೇಷಿಷ್ವ ಪಶುಪಾಪ್ರಣ ಶಾರದ್ಧಾಷಾಷಿಕವರ್ಣ ||
ಅತಿಥಿ ಸಿತ್ಯ ಸಂಶ್ರಿತಾವಸಭ ಸವನತ್ರಯಾವನಧಿಂ ಸೈತ್ಯಕವರ್ಣ |

....

ಇವವಾಗತೇ ಕದಮ್ಮಕುಲೇ ಶ್ರೀಪಾನ್ನಭೂವ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ |

ಸಾಮತೋ ಮಯಾರಶಮನ್ಮೇಂತಿಶ್ವರತ ಶೀಲ ಶಾಚಾದ್ಯಲಂಕೃತಃ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನೆಂದಿರುವ ಮಯಾರಶಮನು ಬಾರಹ್ಯಣನೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕೇ ವಿದೆ. ಆತನದೇ ಚಂದ್ರವಳಿಯ ಶೀಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿಯೂ^{೧೦} ‘ಕದಂಬಾಣಂ ಮಯಾರ ಸಮ್ಮು’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನೇ ತನ್ನನ್ನು ತಮನ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಆತನು ಬಾರಹ್ಯಣ ನೆಂದು ಇನ್ನೂ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.^{೧೧} ಈ ತಾಳಗುಂದದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ, ಬಾರಹ್ಯಣರ ನಿತ್ಯನ್ಯೇಮಿತ್ತಿ ಕಾಚಾರಗಳಿಂದ, ವಣಿಕಸಿರಬೇಕಾದರೆ, ಆತನ ಮನೇಯವರು ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಸೋಮಪಾಯಿಗಳಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರಣವ ಪುರಸ್ವರವಾದ ಷಡ್ವಿಧಾಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ಚಾತುಮಾತ್ರಾಂಸ್ತ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಹುಣಿ ಮೇಯಂದು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪಾಪ್ರಣ ಶಾರದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ನಿತ್ಯವೂ ಆತಿಥಿಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಃ ಬಾರಹ್ಯಣ

^{೧೦} Mysore Archaeological Report, 1929 (ಪು. 50).

^{೧೧} ಮಯಾರಶಮನ ಮಗನಾದ ಶಿವಸ್ವಂದವರ್ವಣಿಂದ ಹೊದಲೊಂಡು ಆ ಕದಂಬರು ವಮನ ಎಂಬ ಕ್ಷಮತ್ರ ಉಪನಾಮವನ್ನು ತಳೆದುಕೊಂಡರೇಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅನ್ಯತ್ರ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. (JIH, XII, ಪು. 368.)

ರನ್ನ, ಆದರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಹಾಗೂ ಈ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೆಲ್ಲನೂ ಆತನಂದೇ ಅಲ್ಲ, 'ಏವಮಾಗತೇ ಕೆದಮ್ಮುಕುಲೇ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಆತನ ಹಿರಿಯರ ಕಾಲ ದಿಂದಲೂ ಆತನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿರಬೇಕಾದರೆ, ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರಷ್ಟೇ ಮಂದಿ ಬಾರಹ್ಯಣರಿದ್ದರೋ? ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಚುರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯಂದವಿದ್ದ ತೋ?

ಆ ಬಳಿಕ ಆ ಪ್ರಶ್ನಿಯಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೪) ಮಯಾರಶಮನು ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ವನ್ನು ಮಾಡಲೇಂದು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ವೀರಶಮನ ಜತೀಯಲ್ಲಿ ಪಳ್ಳವ ಅರಸರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಾಂಚಿಗೆ ಹೊಗಿ—

ಯಃ ಪ್ರಯಾಯ ಪಳ್ಳವೇನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥಿಂ ಗುರುಜಾ ಸಮಂ ವೀರಶಮನಾ ।

ಅಧಿಜಿಂಗಾಸುಜ್ಞವಚನಂ ನಿಶಿಲ ಘಟಿಕಾಂ ವಿವೇಶಾಶು ತಕ್ಷುಂಕಃಂ ॥

ಆ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿದ್ದ 'ನಿಶಿಲ ಘಟಿಕಾಂಗಾ' ಅವೆಲ್ಲ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು,^೧ ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಗಳನ್ನು, ಅಥಾರ್ತ್ರೋ ಬಾರಹ್ಯಣರು ಸೇಲಸಿರುವ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು, ತಕ್ಷುಂಕ (= ಭಿಕ್ಷುಕ)ನಾಗಿ, ಅಂದರೆ ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಕ್ಕನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಆಗ್ನಿ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಗಳು ಇದ್ದವೆಂದೂ ಅವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬಾರಹ್ಯಣ ರಿಗೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೂ ವಿದ್ಯಾದಾನವೂ ಅನ್ನದಾನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಂದೂ ಪ್ರಶ್ನೇಕ್ವಿರುವದರಿಂದ, ಆಗ್ನಿ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಪುಲವಾದ ಬಾರಹ್ಯಣ ಸಮುದಾಯವಿದ್ದಿರಬೇಕು! ಬನ್ವಾಸಿಯಿಂದ ಮತ್ತೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಾದರೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತರಾಪಥಕ್ಕೆ ಸಮಾಪತ್ತಿರವಾದ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಗ ಬಾರಹ್ಯಣರ ಅಭಾವವಿತ್ತೇ? ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನಿಯಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೪) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತತ್ತ್ವ ಪಳ್ಳವಾಶ್ವಂಸ್ಥೇನ ಕಲಹೇನ ತೀವ್ರೇಣ ರೋಷಿತಃ ।

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಮುಂಚೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥ ಅಥವಾ ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥಾ ಎಂದರೆ ಕುದುರೆಯ ಲಾಯಾ ಎಂದು ಅರ್ಥವಿಸಿರುವುದು ಸರ್ವಧಾ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಥ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥಾ ಅಂದರೆ ಯಾಗ ಎಂಬುದರಿಂದ, ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥ ಅಥವಾ ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥಾ ಎಂದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧ, ಅತೇವ 'ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥೇನ ಕಲಹೇನ ತೀವ್ರೇಣ ರೋಷಿತಃ', ಎಂದರೆ

೧ ಈ ಶಾಸನದ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು 'ತಕ್ಷುಂಕಃ' ಎಂದು ಓದಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಅದರ ನೇರಾದ ಪಾಠವು 'ತಕ್ಷುಂಕಃ' ಎಂದಿರಬೇಕು. ತಕ್ಷುಂಕ ಅಂದರೆ ಭಿಕ್ಷುಕ, beggar (Macdonell's English-Sanskrit Dictionary, p. 107.)

೨ MCI, ಪು. 210.

೩ FKD, ಪು. 286; MCI, ಪು. 22; EC, VII, Introduction ಪು. 8, ಮತ್ತು Translations, ಪು. 113.

ಕಾಂಚಿಯ ಆ ಪೆಲ್ಲವ ಅರಸನು ಮಾಡಿದ ಅಶ್ವಮೇಧವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಗ್ರವಾದ ಕೆಲಹೆಡಿಂದ ಮರುಂರಶಿಮ್ಮನು ಶ್ರುದ್ಧನಾದನು ಎಂದೇ ಅಧ್ಯಾವೆಂದು ನಾನು ಅನ್ಯತ್ರ್ಯಾ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧದಂಥಾ ಮಹಾಧ್ವರವನ್ನು ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿಸಿರಬೇಕಾದರೆ, ಆಗಲೇ (ಅಂದರೆ ಮರುಂರಶಿಮ್ಮನು ಬನವಾಸಿಯ ಅರಸನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿಯೇ) ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕಾರದ ಬಾಹ್ಯಾಣರು ಇದ್ದಿರಬೇಕಿಂದೂ, ಅಥವ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇನ್ನು ಉತ್ತರಕ್ಕೆರುವ ಶುಂತಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮವಂದನಾದಿರಬೇಕಿಂದೂ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ?

ಹೀಗೆ ಮುಯೂರೆಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿದ್ದು ಬನ್ವರಾಸಿ ಸೀಮೆಯ ತಾಳ ಗುಂಡದಲ್ಲಿರುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರವಿಡದೇಶದ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾ ನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಹ್ಮಕೇಮುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಹಾಗೂ ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಮರಾಯಾಗ ಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಬಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಭಿವನ್ನ ಹೇಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ, ಸ್ತೋನತೆಯಾದರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತಾಳಗುಂಡದ ಹತ್ತಿರದ ಮಳವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಮುಯೂರೆಶ್ವರನಿಗಿಂತ (ಶ್ರ. ಶ. 180-210) ಹಿಂದಣ, ಶ್ರ. ಶ. 168-169ನೇಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ 263ನೇಯ ಸ್ವಂಭೂತೀಖದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ‘ಮಹಿಂಸುರಾಣಂಧಿತಾಣಂ’ (ಬಂ. ೨) = ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ (ನಿವಾಸ) ಸ್ಥಾನ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಆ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಖ್ಯೆ ಯಥೇಷ್ಟು, ಇದ್ದಿತೆಂದೂ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಹಿಂದೆ, ಪ್ರೌಲ್ಯಮಿಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಂದ ಆತನ ಸಮಸಾಮಂಜಸನಾದ Siro Polemaios, ಅಂದರೆ ಸಾತ ವರಾಹನ ರಾಜನಾದ ವಾಸಿಷ್ಟೀಪುತ್ರ ಶ್ರೋ ಪ್ರಜುನಾಯಿ (ಶ್ರ. ಶ. 90-119), ಅದರಲ್ಲಿ Baithana (ಬೈಥನ) ಎಂದಿರುವ (ಈಗಣ ನಿಜಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ) ಪ್ರೌಲ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ನೇಂಬಲ್ಲಿ, ಆತನು ಆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರವು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕುಂತೆಲದೇಶದ ಅರಸನಾಗಿದ್ದ ನೇಂದು ತಿಳಿವಂತೆಯೇ, ನಾಸಿಕೆದ ಬೌದ್ಧಗುಡೆಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಕ್ಯತ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಂದ ಆತನ ತಂಡಿಯಾದ ‘ರಾಜರಷಿಗೊತ್ತವಾಪ್ತ’ (ಬಂ. ೮) ಅಂದರೆ ರಾಜರಾಜನಾದ ಗೌತಮಿನಾ

O JIH, XII, 5. 355.

೨ EC, VII; ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಕರ್ನಿಲ್ ರೆವ್' ದ ದಸ್ತಾ ಸಂಚಿಕೆ (1936), ಪು. ೧೫೭.

ಇ ಈ ಶಾಸನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಪಾಠಗಳು, ಪು. 325; ರೋಮನ್ ಲಿಪಿಯ ಪಾಠಗಳು, ಪು. 252) ಆ ಪ್ರಭುವನ್ನು ‘ಮಾಹಾತ್ಮಾರಾಜಂ’ ಎಂದು ಓದಿರುವುದು ಸರ್ವಾಧಾರಾ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಅದರೆ ನೇರಾದ ಪಾಠವು ‘ಮಹಿಂಸಾರಾಜಂ’ (==ಬಾಹ್ಯಾಣರು) ಎಂದಿರಬೇಕು.

¶ Ptolemy, v. 176-177. ¶ Epigraphia Indica, VIII, v. 60.

ಶ್ರೀ ಶಾತಕೇರ್ರೀಯನ್ನು (ಶ್ರ. ಶ. 60-91) 'ಏಕಬ್ರಹ್ಮಣ' (ಬಂ. ೨) ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಸಾತವಾಹನ ಅರಸರು ಬಾರಹ್ಮಣರೆಂದೂ, ಆ ಗೌತಮಾಪುತ್ರನಿಗೂ ಹಿಂದೆ ಶ್ರ. ಪೂ. ೧ನೇಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ, ಅವರ ಪೂರ್ವಜನಾದ, ಯಾಲ ಎಂಬ ಸಾತವಾಹನ ಅರಸನನ್ನು ಆತನ ಪಾರಕ್ಕೆತ 'ಗಾಥಾಸವ್ತತತಿ' ಯಲ್ಲಿ—

ರಾಷಣ ವಿರಾಜಾಪ ಕುಂತಲ ಜಣವಾ ಇಂಣಿ ಹಾಲೇಣ |

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನು ಕುಂತಲ ಜನವದ ಇನ, ಅಂದರೆ ಕುಂತಲ ಜನವದೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ ಸೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೂ, ಬಾರಹ್ಮಣರಾದ ಈ ಸಾತವಾಹನ ಅರಸರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕುಂತಳದೇಶವು ಇವರಂದಿನ ಶ್ರ. ಶ. ೧ನೇಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಬಾರಹ್ಮಣ ಭೂಯಿಷ್ಟಿನಾಗಿದ್ದ ರಚೀಕೆಂದು ತನ್ನ ಷಟ್ಕೆ ವೈಕುವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೂ ಹಿಂದೆ, ಶ್ರ. ಪೂ. ೨೭೪(೨೭೩) ರಿಂದ ೨೩೬(೨೩೨) ರೂ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಪೂರ್ವ ಸಮ್ರಾಜನಾದ ಅಶೋಕನು ಭಾರತವರ್ಷದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೂ ಬಾರಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯವು ವಿಪುಲವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಳುಹಿಸಿದ ಧೀರ(ಸ್ಥಿರ)ರೆಂಬ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರಲ್ಲಿ—

ವನವಾಸಿಂ ಆಪೇಸೇಸಿ ಧೀರಂ ರಕ್ಷಿತ ನಾಮಕಂ ||೪||

ಮಹಾರಣಿಂ ಮಹಾಧಮ್ಮ ರಕ್ಷಿತತ್ತೇರ ನಾಮಕಂ ||೫||

ಒಬ್ಬನನ್ನು ಬನವಾಸಿ ದೇಶಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಂದು ಬ್ಬನನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಅಂದರೆ ಕುಂತಳದೇಶಕ್ಕೂ^೧ ಕೆಳುಹಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಂದಲೂ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ಶ್ರ. ಪೂ. ೩ನೇಯ ಶತಕಕ್ಕೂ ಹಿಂದಣಿಂದಲೇ ಬನವಾಸಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುಂತಳ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಬಾರಹ್ಮಣರ ಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರಭಾತವಾಗಿದ್ದ ತೆಂದು ಸ್ವಯಂ ವೈಕುವದೆ. ಆದಕಾರಣ ಅಹಿಂಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಗಲ ಮಂದಿ ಬಾರಹ್ಮಣರನ್ನು ತಂದು ಕುಂತಳದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂಬ ಶ್ರ. ಶ. ೧೨ನೇಯ ಶತಕದ ಕೆಗುರವರಿಯ ಶಾಸನದ ಮಯೂರವರ್ಮನೂ, ದಕ್ಷಿಣಾ ಪಥದಲ್ಲಿ ಬಾರಹ್ಮಣರು ಇದ್ದಿಲ್ಲದಕಾರಣ ಅಹಿಂಜ್ಞತ್ವದಿಂದ ಇಂದಿ ಬಾರಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ತಂದು ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿಯ ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂಬ ಶ್ರ. ಶ. ೧೩ನೇಯ ಶತಕದ ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೮೬ ನೇಯ ಶಾಸನದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಕದಂಬನೂ ಕೇವಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ವಿನಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ಕದಂಬವಂಶನಾಷಿತವಾದ ಮಯೂರಶರ್ಮನೂ ಅಲ್ಲ, ಆ ಪೂರ್ವಕದಂಬ ವಂಶದ ಯಾವೊಬ್ಬನೂ ಅಲ್ಲ.

೧ ಮುಂಬಯಿಯ 'ನಿಷಾಯಸಾಗರ' ಭಾವಬಾನೆಯ ಪ್ರತಿ (ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪು. ೧).

೨ Cambridge History of India, Vol. I, ಪು. 503; Vincent Smith : Asoka ('Rulers of India'), ಪು. 72.

೩ (ಸಿಂಹಲದ್ವಿಷದ ವಾಲಿಭಾಷೆಯ ಸತಿಹಾಸಿಕ ಕಾವ್ಯವಾದ) ಮಹಾವಂಸ, XII.

೪ ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಕಂಠೀರವ' ದ ದಸರಾ ಸಂಚಿಕೆ (1938), ಪು. ೭೦-೭೬.

ಕೆದಂಬ ವಂಶಸ್ಥಾ ಪರ್ಕನಾಡ ಮರ್ಯಾದೆಮನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಬನವಾಸಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ (ಮಾತ್ರ ನಲ್ಲ, ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ) ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ಬಾಹುಳ್ಯವಿದ್ವಿತೆಂದು ಹೀಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಿಷ್ಕಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ, ಅತನಿಂದ ೧೦೧೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಈಚೆಯ ಈಶಾಸನಗಳ ಈ ಬಗೆಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳೂ ವಿಶ್ವಸನೀಯವಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಏನಾದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಮೇಯಿಸಬಹುದಾದರೆ, ಅದು ಪಾರಿಯಃ ಹೀಗದೆ —

ಉತ್ತರ ಕಷ್ಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಇವು ಇದ್ದಿರುವ ಆಯಾ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ತಾವು ಮೂಲತಃ ಆ ಸೀಮೆಯವರಲ್ಲ, ಅಹಿ-ಯುಕ್ತವಾದ ಯಾವುದೊಂದು ಪರದೇಶದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರೆಂದು (ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಸರಂಪರಾಗತ ವಾಗಿದ್ದ ಐತಿಹ್ಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ) ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಹಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಆ ಮೂಲದೇಶದ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಇಂತಹದೇ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನು ವರು ಅಹಿ-ಪೂರ್ವಕತ್ವೇನ ಸುಜಾತ್ವಾದ ಹಾಗೂ ಆ ಕಾರಣ ಸತ್ಯರೂಪವೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವವು (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈಚೇಚೆಯ ಐತಿಹ್ಯದಲ್ಲಿ) ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯ ಕೂಲನತ್ತಿಯಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದಾದರೂ, ಕಗ್ಗದಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದ ಮರ್ಯಾದವನ್ನು ಹಿನ್ನಾಚಲದತ್ತಣಿಂದ ಬಂದನೆಂದೂ, ಶಿಕಾರಿಪುರ ೧೮೬ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನುಕ್ಕಣಿ ಕೆದಂಬನು ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರನ್ನು ತಂದಿರಿಸುವೆಂದು ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವೇರಡರಲ್ಲೂ ಆ ಬಾಹ್ಯಾಂತರ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವದಿಂದ ತರಪ್ಪಾಟುರೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ, ಈ ಶಾಸನಗಳ ಹೇಳಿಕೆ ವಿಶೇಷಮಾತ್ರವಾಗಿ ನೇರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಅಪುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾದ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವವಾದರೂ ಉತ್ತರಾಪಥದಲ್ಲಿಯ ಈಗಣ ರೋಹಿಲಿಯಂಡೆ ಎಂಬ ವಾಂಚಾಲದೇಶದ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವವೇ ಹೊರತು ಗೋದಾವರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿಯದೆಂಬ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವವಲ್ಲ.

೧ ರೋಹಿಲಿಯಂಡೆದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಅಹಿಷ್ಟುತ್ವದ ಈಗಣ ಹೆಸರು ರಾಮನಗರ ಎಂದು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅಹಿಷ್ಟೇತ್ರ (ವನಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ಅಂತ) ಎಂದೂ ಭತ್ರವತಿ (ಆದಿಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೧೯) ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. (Nundolal Dey : Geographical Dictionary of ancient and mediaeval India. ಪು. 2-3). ಹಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಭತ್ರವತಿ (III. ೪೫ ಗಡ್ಡ ; ೪೬) ಎಂದೂ ಭತ್ರವತಿ (II. ೪೬ ಗಡ್ಡ) ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಏಕೆಂದರೆ ಹಿನ್ನಾಲಯದತ್ತ ಣಿಂದ ಬಂದನೆಂಬ ಮಯೂರವನ್ನು ಬಾರಹ್ಯಣರನ್ನು ತರುವುವಾದರೆ, ತನಗೆ ಅಷ್ಟು ನಿಕಟತರವಾದ, ಅಷ್ಟು ಸುವರಿಚಿತವಾದ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದಳಿದೆ, ತನಗೆ ತೀರ ಅಜಾಳ್ತ ತವಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರ ದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ; ಕುಂತಳದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರವೆಂಬ ಈಗಣ ಪೈತಣವು ಈಗಲೂ ಗೋದಾವರಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆ ಗೋದಾವರೀ ನದಿ ಕುಂತಳದೇಶದಿಂದಲೇ ಹಾದುಹೋಗುವುದರಿಂದ, ಅತೇವ ಆ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವೂ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದರಿಂದ, ಆತನು ಕುಂತಳದಿಂದಲೇ ಕುಂತಳಕ್ಕೆ ಬಾರಹ್ಯಣರನ್ನು ತಂದನೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರಿಗೆ ಆಗ್ಗೆ ಕುಂತಳದಲ್ಲಿ ಬಾರಹ್ಯಣರಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಅಧ್ಯವಾಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಯೂರಶಮನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲೇ ಏಕೆ, ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೂ ಬಾರಹ್ಯಣರ ಅಭಾವವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ನ್ಯಾನತೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೀ. ಶ. 12-13 ನೀಯ ಶತಕಗಳ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲಿದ ಬಾರಹ್ಯಣರ ಪೂರ್ವಜರು ಉತ್ತರಾಪಥದ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ, ಮಯೂರಶಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸನ ಹಿಂದೆಯೇ, ನಿಜವಾದ ಹೇಸರು ಕಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಆ ಮುಂಚೆಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿರ ಬೇಕಾದ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿಯದೇ ಯಾವುದೊಂದು ಅಹಿದೇಶದಿಂದ ಈ ಶಾಸನಗಳಿರುವ ಆಯಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆ ಅಹಿ-ದೇಶವಾದರೇ ಅವರು ಸೆಲಸಿದ ನಾಡುಗಳ ಪಡುಗಡೆಯ ಸಮುದ್ರ ತೀರವೆಂದೂ ಹಾಗೂ ಈ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದಣ ನಾಕೆಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೈಹಯ ಎಂದೂ, ಪ್ರೌಲ್ಯಮಿಯಲ್ಲಿ Aioi ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವ, ಅಹಿ(ಕ)—ಹೈಹಯ(ಕ) — ಹೈಗ, ಹೈವೆ ದೇಶವೆಂಬ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡವೇ ಸರಿ.

(ಸತೀಷ).

ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಲೇಖಕ: ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ, ಎಂ. ಎ.

ಈನ್ನರಡನೇಯ ಶತಮಾನದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜೋದಾಧಿರಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಮುಂದಾಳುಗಳು ಮುಂದುವರಿದು ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಲವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಒಂದು ಅಭ್ಯಾತಪೂರ್ವವಾದ ಕಾರ್ಯತ್ವ ಅಂದು ತಲೆದೊರಿತು. ಅದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಿಂದ ಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರ ನೀರವನ್ನಿಂದ ಅದು ಫಲದ್ವಾರಾವಾಯಿತು. ಫಲವು ಪಕ್ಷವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಮತೆಯಾ ತಲೆದೊರಿ ಆ ಪಕ್ಷತೆಯ ಸವಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಹಿಯನ್ನು ಬೆರಸಿತು. ಆ ಕಹಿ ಬೆರಿಯದ್ದರೆ ಆ ಸಮಾಜೋದಾಧಿರಣಯ ಕಾರ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಘನವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾರ್ಯತ್ವಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವಂತ ಕಹಿಯನ್ನು ತೋರಿದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಹಿತಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇತ್ತೀಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಹಿತಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪಡಿನೆಳೆಲು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಮನ್ಯಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹದಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತೀಂಬ ಬಗೆಯಾವ ಭಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇರಲಾರದು. ಆ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಮೂವರು ಮುಂದಾಳುಗಳಿಂದರೆ ಬಸವ, ಚಿನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮುಪ್ರಭುಗಳು. ಮೋಕ್ಷದ ಮೂರು ಸಾಧನಗಳಾದ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಪ್ರತೀಕಗಳಿಂತಿದ್ದ ಈ ಮೂವರು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜೋದಾಧಿರಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ವೀರಶೈವ ನುತ್ತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮೂವರಿಗೆ ಬಹು ಘನವಾದ ಸ್ಥಾನವು ಮೀಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಂದಿನ ಸಮಾಜೋದಾಧಿರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂವರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದೂ ಮನೋರಂಜಕವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಭಕ್ತಿಯ ಭಾಂಡಾರಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಭಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ವೀರಶೈವ ತತ್ತ್ವಾನ್ವಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಾಂಡಿದ್ದರು. ಜ್ಞಾನದ ಬಣೆಯಿಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಬೋಧಿಯ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಮಾಯಾಕ್ಷೋಲಾಹಲನೆಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದ ವೈರಾಗ್ಯದ ಬಣಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ದೇಶಸಂಚಾರ

ಗೈದು ಭಕ್ತಿರ್ಥರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿದರು. ಹಾಗೂ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಸವನನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಜೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನು ಬಸವನ ಬೆಂಬಲಿಗನಾಗಿ ಸಾಹಾರಾಯಗೈದನು. ಬಸವನು ಪ್ರಭುದೇವನನ್ನು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ, ಶಾಸ್ಯಸಿಂಹಾಸನದ ಆಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಅಂತು ಅಂದಿನ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷದ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪ್ರಭುದೇವನೇ ಸರಿ. ಆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆರ್ಪಿಸುದು ಈ ಲೇಖನದ ಗುರಿ.

ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇರುವ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ: (೧) ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ (೨) ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳು (೩) ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆ. ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನಗಳು ಎರಡೆಂದರೂ ಸಾಧಿಯುತ್ತಿದೆ. ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಅನುಭವಮಂಟಪದ ವಿವಿಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂರಿಂದ್ರಿಸ್ತರೂಪವನ್ನು ಬಹು ಸ್ವಾಟವಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ, ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಕೊಡುವುದುಂಟು. ಪ್ರಭುದೇವನ ಬಗೆಗೆ ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರ ಹೇಳಿಕೆ ಹಿಗಿದೆ:—

ಅಮತ್ವರಮ ಪರಮಾನಂದ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಪರಮೇಶ್ವರ.....ಮಹಾಜಾನ ಪ್ರಭಾಮಂತ.....ಯೋಗಿಶ್ವರ.....ಗುಣ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ನಿರ್ರೋಪನ ಸಕಲ ಭುವನಾಂತರಂಗ..... ಪಂಚಾಚಾರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ.....ಷಟ್ಪ್ರಾಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ.....ಬಸವಚೆನ್ನಬಸವರಾಜ ಪ್ರಾಣಸಾರ್ಯಕ ಪರಮ ಅ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಶಿರೋರತ್ನ, ಅ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಪ್ರಮಥನಾಯಕ, ಅ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ದೀಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ, ಮತ್ತ್ಯಾರೋಕಾವನಕಾರಣಾವತಾರ.....ಗುಪೇಶ್ವರ ನಾಮಾಮೃತ ಸ್ವಿಕಾರ ಸಂತುಷ್ಟ, ಅ ಮತ್ತು ಕಲಜಗದಾಚಾರ್ಯರುಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಮ ಪ್ರಭುದೇವರು.

— ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರ ಈ ಸ್ವಾಟವಾದ ಉಕ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಮೂರಿಂದ್ರಿಸ್ತರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ಪ್ರಭುದೇವನ ಚರಿತ್ರ ನಿರೂಪಣಿಗೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ; ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆಯು ಆತನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೂರಿಂದ್ರಿಸ್ತರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಆದ್ವೈತದರಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಲೋಕೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕಾಶತನಾದ ಅಲ್ಲಮನುತ್ತನ್ನು ನಾಡಾದ ಬಳ್ಳಿಗಾನೆಯತ್ತುಣಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಹೊರಟನು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಕ್ತರ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನೂ

ಪರೀಕ್ಷೆಸಿ, ಅವನನ್ನು ಪುಟ್ಟವಿಕ್ಕಿದ ಚೊಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶಾಂತಿಸಿಂಹಾಸನದ ಪ್ರಥಮಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಅನುಭವಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರಿಗೂ, ದೇಶಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಇದ ಅನೇಕರಿಗೂ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಯಾದ ಗುರುವಾದನು. ಕೆಲ್ಪಾಣಿದತ್ತ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ‘ಹುತ್ತಿ ಚೆಳಿದ ಸಮಾಧಿವಂತರ ಚಿತ್ತ’ವನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸಿದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಮಾಯಾಕೋಳಾಹಳಿಗಿದ್ದನು. ‘ದೇವ ದಾನವ ಮಾನವರುಗಳ ಡಾವಣಿಯ ದನ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುವ ಭಾವೆ’ ಮಾಯಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ್ದಳು. ನಿದೇಶಹಿಯೂ, ನಿರ್ಗತ್ತನೂ ಆದ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಸಂಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮಾಯೆಯ, ಹಾಗೂ ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವಿಫಲವಾದರೂ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಮಾತ್ರ ಆತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು. ಮಾಯೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿಷ್ಪರಣಾಗಿ ನಡೆದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕರುಣಾಳುವಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಭಕ್ತರ ಕುಂದುಗಳನ್ನು ತೋರಿ, ದೃಷ್ಟಿಲೋಪವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಆತ್ಮನಿಕಾಸದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಗೈದ ಮಹಾತ್ಮನಾತನು. ಶಾಂತಿಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಆತನು ಶ್ರೀ ವೀರಶ್ವರ್ವಾಚಾರ ಪ್ರಮಥನಾಯಕನು; ಷಟ್ಪಂಥ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು; ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಜಗದಾಚಾರ್ಯನು. ಶಾಂತಿಸಂಪಾದನೆಕಾರರೆ ಈ ನುಡಿಗಡಣಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಅಧ್ಯತ್ವಾದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚಾಮರಸನ ನುಡಿಗಡಣವೂ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರೋಷಕವಾಗಿದೆ. ಚಾಮರಸನು ಶಿವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ “ಅನುಪಮನು, ಅಗಜೆ ಕೇಳಿ, ಸಾಮಾಂತ್ರಣಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ವಾರ್ಷತಿಯಿಂದಲೂ ‘ಘನಮಹಿಮವಂತನು’ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ‘ಗುಹೀಶ್ವರ’ ಎಂಬ ಸಂಕೇತನಾಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಚಾಮರಸನು “ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸಂತಸದಲಿರುತ್ತಿದ್ದನೆಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಕುಮಳದಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯ ವೆಂಬ ಗುಹೆಯ ಒಡೆಯನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಸಾಫಾನವಾಗಿರುವ ಆತ್ಮಭಕ್ತಿಯೇ ಅಲ್ಲಮನೆಂದು ಚಾಮರಸನು ಸೂಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಪಾರ ಘನತೆಯ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಶಾಂತಿಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಸುಂದರವಾದ ನುಡಿಗಡಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಾತಿನ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದೆಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ :

“ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಂಬಡೆ ರೂಪಲ್ಲಿ. ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕುವರೆ ದೇಹಿಯಲ್ಲ. ನಡೆದಡೆ ಗಮನಿಯಲ್ಲ. ನುಡಿದಡೆ ವಾಚಾಳನಲ್ಲ. ನಿಂದಿಸಿದವಗೆ ಹಗೆಯಲ್ಲ. ಹೊಗಳಿದವಗೆ ಕೆಳೆಯಲ್ಲ. ಗುಹೀಶ್ವರನ ನಿಲವು ಮಾತಿನ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಲುಕುವದೇ.

ಮಾನವರ ಹೃದಯಗುಹೆಯ ಒಡೆಯನು ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಲಾರ ನೆಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ತತ್ವಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಕವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಚಾಮರಸ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಕಾರರು ಯತ್ತಿಸೆದೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲವಾಗದೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಒಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಇನ್ನೂ ಸಾಧಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಕಾಣುವದುಂಟು. ಮಾಯೆಯ ಮಾಟವನ್ನು ತಿರಸ್ತಿರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತವೃಂದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮೋನ್ನಾತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ಒಸವಣ್ಣನಂತಹರನ್ನು ನಿಷ್ಟುರವಾಗಿ ಪರಿಕ್ಷೇಸಿ ಸರಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ತಪ್ಪ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಯೋಗಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಖುಷಿಗಳು ಇವರ ಹುಚ್ಚುತನೆ ವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹುಚ್ಚುವಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತಾಯಾಗಿ ಯಾಗಿದ್ದಕೊಂಡು, ಜನ ಜಂಗುಳಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಿನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಲ್ದಿಸುವ ನಾಗಿ ನಿರುಕ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನು ಮಾಯಾಕೊಲಾಹಲ ನಾಗಿರುವುದನ್ನು, ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲನಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಯೂ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರ ಹೀಗೆ ಬಂದಿದೆ:

ಷಟ್ಕಾಲವು ಷಡಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸವನ್ನೆಡಿ, ಸರಾಂಚಾರ ಸಂಪತ್ತು ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನವೇ ತಾನಾಗಿ, ನಿಂದ ನಿಜಫಲ ಸ್ಥಾಲವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಆಗಮ್ಯ ಗಮನವಾಗಿ, ಪರವೆಂಬುದೇ ನಾಮವಾಗಿ, ನಿರಾಶಭರಿತವೆಂಬ ಜಂಗಮಸ್ಥಾಲವಳಿಸಿ, ನಿಃಶಬ್ದವೆಂಬ ವಚನಾನುಭಾವಮಂ ತನ್ನನಾಶ್ವರ್ಯಾಯಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಲೆಳಿಸಿ ಕಾಯವೆಂಬ ಕಂಥೆಯ ಧರಿಸಿ, ನಿಂದಲ್ಲಿ ನೇಳಲಿಲ್ಲದೆ, ಸುಳಿದರೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸುಳಿವ ಅಲ್ಲವು ಪ್ರಭುರಾಯ.

‘ ವಚನಾನುಭಾವಮಂ ತನ್ನನಾಶ್ವರ್ಯಾಯಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸ ತೋಂಧಿಯನ್ನು ದ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಂಚಾರದ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಾಮರಸನು, ಭಕ್ತಜನರಿಗತ್ತ ಬೋಧಿಯನ್ನು ಚಾಮರಸ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಬೋಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಅದೆಷ್ಟು ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಅಣೆಯೆಂಬು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಿದೆ. ಆತನು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳುವಂತೆ “ ಒಡಲಿನಾಸೆಗೆ ಕುದಿದು ಕೋಟಿಲೆ ಪಡುವವರ ಕಳವಳವ ಕಳಜಲು ನಡೆದು ಬಂದವ ” ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೆ ಲಿಂಗನಿಜವನು ಬಯಸಿದ ಭಕ್ತಗಣ ಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿಂದ ಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಂಡನು. ಪ್ರಭುದೇವನು ಭಕ್ತರ ಮನೋಮಯದಂಗದೊಳಗಿನ ತಮದ ತರಂಗಗಳನು ತನ್ನ ಕಟ್ಟಾಕ್ಕೆ

ಕಾಂತಿಯಲಿ ಹಿಂಗಿಸಲೆಂದು ಸುಳಿಯತೋಡಿದನು. ಹಾಗೆ ಸುಳಿಯ ತೋಡಿದಾಗ ವೊದಲು ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಕಾರ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಗೊಗ್ಗಿಯ್ಯನೆಂಬ ತೋಟಿಗನು ಕಂಡನು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ ‘ಆವ ಚೇಸಾಯವನು ಮಾಡಲು ಜೀವವಧಿಗಳು ತಪ್ಪವು, ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವನೊಲಿವನೇ, ನೋವು ನಿಲುವದೇ, ಸಾವು ಹಿಂಗುವದೇ’ — ‘ಜೀವವಳಿಮಾತ್ರವನು ನೋರಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಕೃಷಿಲಾಸಪುರದೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದರೆಯು ಕಡು ನೋವು-ಸಾವುಗಳು ಸಂಭವಿಸುವವು’ — ‘ಬಂಧನಪ್ರದ ಬಾಹ್ಯಕರ್ಮವನೊಂದುಗೂಡಿದರಾದಡೆ ಆವರಿಗೆ ಸಂದ ನಿಜ-ಸುಖವಿಲ್ಲ’ — ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಕೃಷಿಕಾರ್ಯಕ ಪೊಂದರಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ದೂರಕುವದೆಂದು ಭಕ್ತ ಗೊಗ್ಗಿಯ್ಯನು ನಂಬಿದ್ದನು. ಅವನ ಈ ಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದೂರವಾಡಿ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ಅದೇ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯಕದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀವಲಿಂಗ ಭಕ್ತಿಯ ಹೃದಯ ಲಭಿಸುವ ಪರಿಯನ್ನು ತೋರಿದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಕದಲ್ಲಿಯ ಹಿಂಸೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನಿಷ್ಳಾಮ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಂತು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಅರುಹಿ ಭಕ್ತನಾದ ಗೊಗ್ಗಿಯ್ಯನ ಮನೋಮಯದಂಗದ ತಮದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿದನು ಆ ಪ್ರಭುದೇವ. ಜ್ಞಾನದ ಖಣ್ಡಿಯಾದ ಅಲ್ಲಮನ್ನು ಗೊಗ್ಗಿಯ್ಯನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಬೋಧಿಯು ಹೀಗಿದೆ.

ತನುವ ತೋಟವ ಮಾಡಿ, ಮನವ ಗುದ್ದಲಿ ಮಾಡಿ ಅಗಿದು ಕಳಿದನಯ್ಯ. ಭಾರ್ಯಾತಿಯ ಬೇರು ಒಡೆದು ಸಂಸಾರದ ಹೆಂಟೆಯು ಬಿಗಿದು ಬಿತ್ತಿದೆನಯ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಬೀಜವ. ಅಖಿಂಡವುಂಡಲವೆಂಬ ಭಾವಿ, ಪವನವೇ ರಾಟ್ರಾಳ, ಸುಷುಪ್ತಿ ದಿಂದುದಕವ ತಿದ್ದಿ ಬಸವಗಳೈ ವರು ಹಸಗೆಡಿಸಿಹಿಡೆಂದು, ಸಮತೆ ಸ್ವೇರಣೆಯೆಂಬ ಬೇಲಿಯನಿಕ್ಕ ಆವಾಗಳೂ ಈ ತೋಂಟದಲ್ಲಿ ಜಾಗರಿದ್ದು ಸಸಿಯ ಸಲಹಿದೆನು ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ.

ಇಂತಹ ತೇಜಃಪುಂಜ ಬೋಧಿ ಅಲ್ಲಮನ್ನದು.

ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಂಚಾರ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನೆಂಬ ಶರಣೆಯು ತನ್ನ ಬಂಧು ಅಜಗ್ಣಾನು ಮರಣಹೊಂದಿರಲು ‘ಕಡು ಖತಿಯಲಿ’ ರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಆವಳ ಮನದಳಲ ಮಾಣಿಸಲು ಮುಂಬಂದು ‘ತಾಯಿ, ಭಕ್ತರಿಗುಂಟೆ ಚಿಂತಿಗಳ್ಳಾ ಆಯಾಸಂಗಳ್ಳಾ.....ನಿಃಕಾರ್ಯದ ಅಜಗ್ಣಾಂಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿ ಬಾಯ ಬಿಡಲಹುದೇ. ಮಾಯಿ ನೋಹ ವಿದೇತಕ್ಷಾ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅಣ್ಣಾನ ಮರಣದ ದುಃಖದ ಭಾರದಿಂದ ಬಳಲುವ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ‘ಎನ್ನ ನಿಧಾನವಪ್ಪ ಅಜಗ್ಣಾ.....ಹೋದಡಿ ಎನಗಿನ್ನೇನು ಗತಿಯೆಂದು ಕಡು ದುಮಾನ್ಯದಲಿ ನುಡಿದಾಗ ಆವಳಿಗೆ, ಅಜಗ್ಣಾನು ಆಪಾರ ಮಹಿಮನು, ನಿತ್ಯನು, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳಿದನು. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಆವಳಿಗೆ ‘ಹೊರಗೆ ಮಾಡುವ ಮಾಟ

ಕೂಟವ ತೊರೆದು ಅಂತೆಜಾರ್ಣವನ್ನೊಂದನೇ ಹೋಳಿಸುವುದಿದು ಶಿವಭಕ್ತಿಯೋ.....
'ಹೊರಗೆ ಮರೆದು ನಿರಾಳೆದಲ್ಲಿ ನಿಲಲಾಂಬಿಸುವುದೋ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹಾಗೂ

"ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮುಖವಾಗಿ, ಯುಕ್ತಿಗೆ ಹೊರಗಾಗಿ, ಅರಿವಿಂಗೆ ಅರಿವಾಗಿಪ್ಪ ಭೇದ ಕಾಳಿ
ಬಂದಿತ್ತು ನೋಡಾ, ಅರಿವರಿತು ಮರಹು ನಷ್ಟವಾಗಿಪ್ಪುದು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿಪ್ಪುದು.
ಗುಹೇಶ್ವರನ ಶರಣ ಅಜಗಳ್ಲಿನ ಇಲವು ಬಯಲ ಬೆರಸಿದ ಮರಿಂಡಿಯಂತಾಯಿತ್ತು."

ಎಂದು ಸಂತೆನಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಕಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆತ್ಮನ ಅಮರತ್ವವನ್ನು
ಚೋಧಿಸಿದನು.

ಪ್ರಭುದೇವನು ಮುಂದೆ ನಡೆತಂದು ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ
ಕರ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಸೋನ್ನಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಪೂಜಾಲಾಭದಿಷ್ಟ
ಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕಂಡನು. ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಯೋಗಿ
ಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಗುಡಿ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನದ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದು
ತಿಳಿದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಮನು ಮರುಗಿದನು. 'ನೂಲ
ಸಂಕಲೆಯ ಕಡಿದು ಕನಕದ ಕೋಳವನು ಕಾಲಿಂಗ ಕೀಲಿಪ ಕಾಳುಮತಿಯವ
ನಂತೆ, ಸತಿಸುತ ಕೂಟ ಭಯವೆಂದು ಬಾಳಿಕೆಯನತಿಗಳಿದು ಮರಳಿಯು ಬೋಳು
ಮಂಡೆಯ ಕೀತಿಗೋಸುಗ ಕೋಳುಹೋದನೇ ರಾಮನೆನುತ' ಅಲ್ಲಮನು ಬೆರಗಾ
ದನು. 'ಕಲ್ಲನು ಕಡಿದು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಶಿಮಿರ ದೇಗುಲವೆಂದು ಮಾಡಿಸಿ ಮಕರಿಸುವ'
ರಾಮನು ಒಡ್ಡನಲ್ಲಿದೆ ಸಿದ್ಧನಲ್ಲವೆಂದು ಜರಿದನು. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ತಪ್ಪನ್ನು
ತೋರಿಸಿ,

ಕಲ್ಲ ದೇವರ ಮಾಡಿ, ಕಲ್ಲ ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಆ ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಕೆಡೆದರೆ ದೇವರೆತ್ತ
ಹೋದರೋ? ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಯ ಮಾಡುವರಿಗೆ ನಾಯಕ ನರಕ ತಪ್ಪದು.....ದೇಹವೇ
ದೇಗುಲವಾಗಿರಲು ಬೇರೆ ಮತ್ತೆ ದೇಗುಲವೇಕರ್ಯಾ.

ಅನ್ವಯನಿಕ್ಕ ನನ್ನಿಯ ನುಡಿದು, ಅರವಟೆಗೆಯನಿಕ್ಕ, ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಮರಣದಿಂದ
ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ಉಂಟಿಲ್ಲದೆ ಶಿವನ ನಿಜವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು.

ತನುವೆಂಬ ಪರಿಗೆ ಮನವೆಂಬ ಕಟ್ಟಿ, ಆಚಾರವೆಂಬ ಸೋಪಾನ, ಪರಮಾನಂದವೆಂಬ
ಜಲವ ತುಂಬಿ, ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಬಲ್ಲವನಾರನು ಕಾಣ. ನಾನು ಕಟ್ಟಿದ ಕೆರೆ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತ್ತು....
ಸಲವನಗಿದು ಜಲವ ತೆಗೆದನೆಂಬ ಬಳಿಕೆಯ ನೋಡಾ. ಒಂದು ಕಲ್ಲ ಕಡಿದು
ಮತ್ತೊಂದು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಭೋಗವ ಕೊಟ್ಟಿಹೆನೆಂಬ ಅಜಾಳನವಿದೇನೋ ಗುಹೇಶ್ವರಾ.

ಕಾಯವೇ ಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣವೇ ಶರಣನಾದ ಶರಣಂಗ ಬೇರೆ ದೇವಾಲಯವ ಮಾಡಿಸ
ಲೇಕೆ ಹೋಳಾ.

ಎಂಬ ಬೋಧಾಮೃತವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಈ ಬೋಧಿ ಉಪ್ಪಲವಾಗಿದೆ
ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇ! ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗದ ಲಾಭ-
ಪಡೆಯನ ನ್ಯಾಪಾರೀ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳಿದು 'ಶಿವನ ನಿಜವು' ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ

ಉದಾತ್ತ ರೀತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದ್ದಾನೆ ಪ್ರಭುದೇವ. ಖ್ಯಾತಿ ಪೂಜಾ ಲಾಭ ದಿಕ್ಷೆಯ ಬಾಹ್ಯದ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಪುರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿ ಆತ್ಮೋನ್ನಿತಿಯ ಹಾದಿ ಇನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾನೆ, ಆ ವೈರಾಗ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ 'ಕಾಯ ಕರಣದ ಸಂದು ಸಂಬಂಧವನು ಸೂಚಿಸಿ ಜೀವ ಪರಮರನು ಒಂದುವಾಡುವ ಭಕ್ತಿಭಕ್ತಿಯ ಹೊಂದಿಕೆಯಂ' ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಪ್ರಭುದೇವನು ಮುಂದೆ ನಡೆದು 'ತನ್ನ ಪಾದಸ್ವರುಶನಕೆ ಸಯವಾದ ಸಚರಾಚರನೆಲ್ಲರ ಪಾವನವ ಮಾಡುತ್ತ' ಕೆಲ್ಪಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಕೆಲ್ಪಾಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನಿಷ್ಟನು. ಬಸವಣ್ಣನು ಮಹಾ ಮಹಿಮನಾದರೂ ಪ್ರಭುದೇವನು ಆತನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಲೋಪವನ್ನು ಕಂಡು. ಜಂಗಮಶ್ರೀಷ್ಟನಾದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಹೊರಗೆ ಬಂದಿರಲು ಆತನನ್ನು ಸತ್ಯರಿಸಲು ಹೋಗದೆ ಲಿಂಗಾಚಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವಣ್ಣನು ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಪ್ರಭುದೇವನು,

'ಬಂದವರಾರೆಂದರಿಯದೆ, ನಿಂದ ನಿಲವನರಿಯದೆ, ಕೆಮ್ಮನೆ ಅಹಂಕಾರ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಇವುವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗನೆಲ್ಲ ನೋಡಾ ?'

ಜಂಗಮ ಹೊರಗಿರಲು ಲಿಂಗಾಚಣೆಯ ಮಾಡುತ್ತಿಪ್ಪಾತನೇತರಭಕ್ತು ?.... ಜಂಗಮವೇ ಹೊರಗಿರಲು ಲಿಂಗಾಚಣನೆ ಆವುದಯ್ಯ.

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಜರಿದು ನುಡಿದನು. ಲಿಂಗಾಚಣನೆ ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನು ಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತ ಜಂಗಮ ಶ್ರೀಷ್ಟವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದನು. ಪ್ರಭುದೇವನ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತನು. ಆಗ ಆತನು 'ನಾನು ಮರವೆಯ ಮರುಳು, ನೀನು ಅರಿವಿನ ತಿರಳು ಎನ್ನ ತಪ್ಪನು ನೀನೇ ತಿದ್ದುವುದು' ಎನುತ ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಮೈಯಿಕ್ಕೆದನು. ಅಲ್ಲಮನ ನಿಷ್ಪುರ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಬಸವಣ್ಣನಂತಹ ಭಕ್ತಶ್ರೀಷ್ಟನನ್ನು ಅಲ್ಲಮನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕೆಡುನುಡಿಯಬೇಕೇ ?' ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಮಾಧಾನವೂ ಮಾರ್ಗಕೆ ವಾಗಿದೆ :-

ಸೂಳಿ ಹಲಬರನುರುಳಿದಳೆಂದು ನಿಂದಿಸುವರಿಲ್ಲ ಕೇಳಾ ! ಪತಿವ್ರತೆ ತನ್ನ ಪುರುಷನಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖವ ನೋಡಿದರೆ ಆವಳು ಜಾಂಡಾಲಗಿತ ಎಂಬುದು ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ. ಕೀರ್ತಿವಾತೀಗೆ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತ ತಪ್ಪಿದರೆ, ಆದ ಮನಕ್ಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಸಜ್ಜನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಡಿದರೆ, ಆದ ಸ್ವೇರಿಸಬಾರದು ನೋಡಾ. ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆದಿಯಿಂದತ್ತ ನೀನೇ ಭಕ್ತನಾದ ಕಾರಣ ಮನ ನೋಂದಿತ್ತ ಕಾಣಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣ.

ಇದು ಪ್ರಭುದೇವನ ಮಾರುತ್ತರ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸೂಕ್ತ ಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ನಿಷ್ಪೂರತೆಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತ ಜಂಗಮ ಹೆಚ್ಚಿಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಜಂಗಮನು ಅರ್ಥತೆಯಿಂತಹದೆಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ-

ಬರಿಯ ಬೋಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಗಮವೇ, ವೇಷಧಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಗಮವೇ, ಜಡಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಗಮವೇ? ನಿರ್ಗಮನವೇ ಜಂಗಮ. ನಿಃಸ್ವಿಮ ಜಂಗಮ. ನಿಜ್ಞಕ್ಕೆನೇ ಜಂಗಮ. ಇಂತಹ ಜಂಗಮದ ಸುಳಂಡು ಕಾಣದೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ತಾನೆ ಪ್ರಭುವೆಂಬ ಜಂಗಮನಾದ.

ಇದೀಗ ಜಂಗಮ ಶಬ್ದದ ಸಾರ್ಥಕ್ಕೆ. ಇಂತಹ ಜಂಗಮ ಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೀಷ್ವವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಜಂಗಮಶ್ರೀಷ್ವ ಪ್ರಭುದೇವನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಮಾರ್ಗಚರಣೆಯನ್ನು ಬಸವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು; ಹಾಗೂ

ಅರ್ಥವನೊಷಿಸಿದಾತ ಭಕ್ತನಲ್ಲ. ವಾರಣವನೊಷಿಸಿದಾತ ಭಕ್ತನಲ್ಲ.....ಅಭಿಮಾನವನೊಷಿಸಿದಾತ ಭಕ್ತನಲ್ಲ. ಆದೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸತ್ಯಸದಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿನಾಗಿ.....ಕಾಯದ ಜೀವದ ಹೊಲಿಗೆಯ ಬಿಜ್ಞತನ್ನನು ಅಪಿಸಿ ಇರಬಲ್ಲಾ ತ ಭಕ್ತ.

ಎಂಬುಡನು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಮನ ಬೋಧಿಯಲ್ಲಿಯ ವಾದಿಕೆಯ ಉದಾತ್ತ ರೀತಿಯನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ‘ಶಾಸ್ಯಸಂಪಾದನೆ’ಯ ಪುಟ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾತ್ತ ರೀತಿಯ ಸ್ವಂಟವಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ.

ಬಸವಣ್ಣನ ಹೆನ್ನಿನ ಭಾರಂತಿಯನು ಬರಿದೆನಿಸಿ ನಿಜ ನಿಲೀಕಣ ಭಕ್ತಿಯನು ಹಾಗೂ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪದೀಶವನು ಬೋಧಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರಭುದೇವನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನನ್ನು ಕಂಡನು. ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುವನರಸುವೆಣಿಂದು ತಟ್ಟನೆ ತಿರುಗಿ, ತೊಳಿ, ಕರೆಗಿ, ಕಾತರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ‘ಮನವೆಂಬ ತುಂಬಿಯ ಭಾವ ಮಿಗೆ ತುಂಬಿ ಸಂಪರ್ಗಿಯ ಸಾರ್ವಂತೆ’ ಬಂದಳೆಲಂಸಿನಲಿ ಮುಕ್ತಿಯ ಸೊಂಪು ತೊಳಿಸುವ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುರಾಯನಿದ್ದೇ ಡಿಗೆ. ಪ್ರಭುದೇವನು ಆಕೆಯ ಚಿತ್ತವು ಆತ ನಿಮುಳತೆಯಾದುದಂ ಅರಿದು ಆಕೆಗೆ ಜೀವ ಪರಮರನು ಅನುಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ವಯಲ ಮಾಡುವ ಸೆನರಿನ ಉಪದೀಶವನು ಮಾಡಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ, ಇನ್ನು ಇದ ಶರಣರಿಗೆ ಶಿವತತ್ವ ಭಕ್ತಿಯನರುಹಬೇಕೆಂದು,

ತನೆಷ್ಟಿಳಿಗೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ತನೆಷ್ಟಿಳಿಗೆ ಪಾದೋದಕಾಮೃತ
ತನೆಷ್ಟಿಳಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದ.....
ತನೆಷ್ಟಿಳಿಗೆ ಅರಿಯದೆ ಇದಿರಿಲಿ ಅರಸುವ
ಭಿನ್ನ ಭಾವದ ಭ್ರಮಿತ ಭವಿಗಳು
ಸನ್ನ ಸಾಧಿಸಲು ಅರಿಯರು.....

ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಅದನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನು ಅವರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ನುತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಾನು ಬಂದು 'ಮೇಲಣ ನೇನಹಿನುವದೇಶವನು ಮಾಡುವೆ'ನೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಶ್ರೀಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನು ಗೋರಕ್ಷನನ್ನು ಕಂಡನು. ಗೋರಕ್ಷನು ಯೋಗದಿಂದ ಕಾಯವನು ಬಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮೃತ್ಯುವನು ಗಿಡ್ಡಿನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಾನು ಸಿದ್ಧನೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಿಂಕದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪ್ರಭುದೇವನು ತನ್ನ ಬೋಧಿಯಿಂದ, ಕೃತಿಯಿಂದ ಆತನ ಬಿಂಕವನ್ನು ಇಳಿಸಿ,

ಕಾಯ ಬಲಿದಡೆ ಮಾಯ ಬಲಿವುದು
ಮಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಭಾಯೆ ಬಲಿವುದು
ಕಾಯಮಾಯಾ ಭಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಸಿದ್ಧನವನಲ್ಲಿ
ಕಾಯ ಮಾಯಾ ಭಾಯುದಾಗಿನ
ದಾಯವನು ನೇರೆ ಕಳೆದಸಾದಡೆ
ರಾಯಸಾತನು ಸಿದ್ಧರಲಿ ಗೋರಕ್ಷ ಕೇಳಿಂದು

ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹಾಗೂ ಗೋರಕ್ಷನ ಪರಿಪಾಠಭಾವದ ಹಂಸನಂ ಆರಿದು ಆತನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅನುಪಮ ನಾಥಪದವಿಯನಿತ್ತನು.

ಪ್ರಭುದೇವನು ಭೂತಳದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳಂ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಹೊರಟೆ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮದ ಕೆಲವು ಮುಖಿಗಳನ್ನು ಕಂಡನು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ದರ್ಶನ, ತರ್ಕಗಳ ಆಭ್ಯಾಸದ 'ಶಬುದ ಸಂಭರಮ' ವಿಶ್ವ. ನಾರ್ತು ಸೀರೆ, ಕಂದ ಮೂಲ ಭಕ್ತಿಗಳ ಸಂಸಾರ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಗದ ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ತೊಡಕು ಆವರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿತ್ತು. ಆ ಮುಖಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆತನ ಉಪದೇಶದ ತಿರುಳು ಇಂತಿದೆ:— ಹೊಮುದಾಹಿತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯವು. ನಿತ್ಯಲಿಮುಳ ನಿಜದ ಪರಮಾನಂದವೇ ತ್ವರ್ತಿ. ಸತ್ಯ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದ ತತ್ತ್ವತಾನೆಂದು ಅರಿವುದೇ ಫಲ. ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಯಾಗ, ದೇವಾಚರ್ಚನೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೃದಯ, ಉಪನಯನಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಿಜನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಬೇಕು. ಇಂತಹ ಉಚ್ವಲ ಬೋಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಬಾಹ್ಯದ ಕರ್ಮ ಭಕ್ತಿಗಳನು ಅಂತರಾಗಿದಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆಯ ಮಾಡಿ ಮುಖಿಗಳ ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಜೊಳ್ಳೆನ್ನು ತೂರಿ ಆವರನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿದನು.

ಪ್ರಭುದೇವನು 'ತಾನು ಅದಾರಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿದನೋ ಅವರಿಗೆ ಆ ಕ್ವಣ ಪರಮ ಪದವಿಯಲಿ ಇರಿಸಿ' ನುತ್ತಿ ಕಲ್ಪಣಾಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸೆವಣಾನ ಶಾಖ್ಯಸಿಂಹಾಸನ

ವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನು ‘ ಜೀವ ಪರಮರನೊಂದು ವಾಡುವ ತಾವನ್ನು ’ ಕೇಳಲು ಪ್ರಭುದೇವನು ‘ ಮರಣವಿಲ್ಲದ, ಜನನವಿಲ್ಲದ, ಕರಣವಿಲ್ಲದ, ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದ, ಇಹ ಪರಂಗಳ ಹೊರೆಯಿಲ್ಲದ, ನಿರುಪಮದ ನಿಶ್ಚಿಂತ ನಿಶ್ಚಲ ಪರಮ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪದವಿಯ ’ ಬಸವಂಗೆ ಕರುಣಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಂಸಾರ ಸ್ವಷ್ಟವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿದನು. ಶರಣಸಂದೋಹವನ್ನೇ ಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪದವಿಯಲಿರಿಸಿ ತಾನಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ‘ ಸರ್ಕಲ ಸಚರಾಚರದೊಳ್ಳ ಅಂತಯಾರ್ಮಿ ’ ಯಾದನು. ಅಧವಾ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪಾದನೆಕಾರರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ‘ ಪ್ರಭುದೇವರು ನಿರವಯಲ ಬೆರಿಸಲೊಡನೆ ಸತ್ಯ ಲೋಕದ ಭಾಗಿಲ ಕದ ತೆರೆಯಿತ್ತು. ’

ಇಂತಿದು ಆ ಅಲೋಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪ. ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಂಚಾರ ಹಾಗೂ ಬೋಧಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಿ ಮಹಾತ್ಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗುರುತಿದೆ. ಚಾಮರನು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ‘ ಒಡಲಿನಾಸಿಗೆ ಕುದಿದು ಕೋಟಿಲೆ ಪಡುವವರ ಕಳವಳವ ಕಳಚಲು ನಡೆದು ಬಂದವ ’ನು. ‘ ಭೂತಳದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನು ಇನ್ನೊಂದು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಾಡು ’ವಾತನು. ‘ ಸರ್ವರನು ಕರುಣಿಸಿ ವಾಲಿಸು ’ವವನು, ಆತನು ವಿರಕ್ತಶ್ರೀಷ್ಟ, ಜ್ಞಾನದ ಖಣಿ, ಜಿತಕಾಮ, ಅನುಕರಣೀಯ ಸಿದ್ಧ. ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಆತನು ತೇಜಃಪುಂಜ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ದೇವರ ದೇವ

ಲೀಳಿಕ :— ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮತ, ಎಂ. ಎ.,
ಕನಾರಟಕ ಕಾಲೀಜ, ಧಾರವಾಡ.

೧ ಕಟ್ಟಡನಿ. ಕಾಡು ಮೃಗಗಳು ಕೂಗಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತವೆಯಂತ್ಯೇ. ಕರುಣೆ ಸಯಾಗ್ಯ ತಂಡಿ ಕರುಣಿಸು. ಸುತ್ತು ಕತ್ತಲೆಗನಿದು ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಯಾಕಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಂಗೆ ಕಾಮೋರ್ಧ ಮುಸುಕಿ ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಎತ್ತನೋಡಿದಡಡತ್ತ ಕತ್ತಲೆಯೆ ಅಯಾಗ್ಯ. ಮುಂದೋರದಯ್ಯ. ಹಿಂದೋರದಯ್ಯ. ಎಡದೋರದಯ್ಯ. ಬಲದೋರದಯ್ಯ. ಕತ್ತಬಲ್ಲತ್ತಲೆಯ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಳಿಯಯ್ಯ — ಬೆಳಗಯ್ಯ ಜೀವನವ, ಜೀವನದ ಪಥವಾ. ಜೀವನವ ಬೆಳಗನೊಳು ಮುಳುಗಿಸಂಯ್ಯ ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ.

೨ ಗೂಗೆ ಬಲ್ಲುದೇ ನೇಸರನ ಬೆಳಕ? ಕಾಗೆ ಬಲ್ಲುದೇ ಮಾಂಬಳದ ರುಚಿಯ? ಕುರುಡಂಗೆ ಸೊಗಯಿಪುದಿ ನಲ್ಲಿಳಾ ಸವಿನೋಷಿ? ಕೊಣಾಗೆ ಕಿನ್ನ ರಿಯ ಸವಿಯೀತಕಯ್ಯ? ಬಡವಂಗದೇಕಿ ತವನಿಧಿಯ ಹುಚ್ಚು? ಹೆಳವಂಗದೇಕಯ್ಯ ಮೇರುವನಡವರ್ಚಿಂತೆ? ಅಯಾಗ್ಯ, ವಿಷಯಾಂಧಗಿನಗೀತಕಯ್ಯ ಸಿಮ್ಮ ಕಾಂಬ ಹಂಬಲ? ಪರಮ ಪರಮಾನಂದ ಪರಾತ್ಮರ, ಪರಂಚೋತ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ ದೇವರ ದೇವ?

೩

ಕುಪೂ..... ಕುಪೂ.....

ಹಾಡಯ್ಯ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಮುದ್ದು ಕೋಗಿಲೆಯೆ.

ಚಿಂದಳಿರ ಸವಿಯೆಯ್ಯ ಸವಿಯನ್ನೆ ಹಾಡಯ್ಯ.

ಕುಪೂ.... ಕುಪೂ.... ಹಾಡಯ್ಯ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುಗುಳ್ಳಿಮ್ಮೆ ಹಾಡಯ್ಯ.

ಬನದೇವ ಎವೆಯಿಡಲು ಮರೆದು ಕೇಳುತ್ತಿಹಳು.

ಗಂಭೀರ ಶಾಂತಿಸಾಗರದೊಳಾಳುತ್ತಿಹಳು.

ಹಾಡಯ್ಯ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಹಾಡು ಹಾಡು.

ತೊರೆಹರಿಯುವದ ಮರೆದು ಇಂಚರವನಾಲಿಪಳೆ

ತೆರಿಗ್ಗೆಗಳಿಂದೀಂಟಿ ತಣೀಯಲಾಟಿಪಳೆ.

ಹಾಡಯ್ಯ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಹಾಡು ಹಾಡು.

ನಿನ್ನ ನಲ್ಲಾಡಿಂದೆ ಎನ್ನ ನಲ್ಲಿನ ಬರಿಸಿ

ಮನದನ್ನೆಯಾದೆನ್ನೊಂದುಗೂಡಿಸಿ ಸೊಗದ

ಸುಗ್ಗಿಯೊಳು ಬಗ್ಗಿಸೆಲೆ ಚೆಲ್ಪು ಕೋಗಿಲೆಯೆ

ದೇವದೇವನ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ಪಾದಕಮಲಂಗಳೊಳು ಬಿದ್ದು ಬೇಡುವೆನಯ್ಯ

ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ಉಡಿಯೋಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆನು ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ತಲೆವಾಗಿ ಬೇಡುವೆನು ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ಇಂದು ದೇವರ ದೇವನಂ ಕರೆದು ತೋರಿದರೆ

ಎಂದೆಂದೆಗೂ ಕುಪೂ ಎಂದೆ ಹಾಡುವೆನು.

ಕುಪೂ.....ಕುಪೂ.....ಎಷ್ಟೂಂದು ಸವಿಯಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಕೂಪೂ....

ಬನವೆಲ್ಲ ಸವಿಯಾಯ್ತು ಬಯಲೆಲ್ಲ ಹಾಡಾಯ್ತು.

ತೋರೆಯೆಲ್ಲ ರಸವಾಯ್ತು ತಿರೆಯೆ ಇಂಚರವಾಯ್ತು.

.....ಸವಿವಾಡಿನೊಳು ಮೂಡಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿಹ ಬೆಳಗೇನು ?

ತೋಳ ತೋಳಗಿ ಪಜ್ಜಳಿಪ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯದೇನು ?

ದಿನ್ಯಾ ಜ್ಯೋತಿಯ ನಡುವೆ ಬೆಳದಿಂಗಳೇನು ?

ನಗೆನೆಳಗ ಬೀರುತ್ತಿಹ ಮುದ್ದು ಮೋಗವೇನು ?

ಹಾಂ ! ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ ಹಾಂ ಹಾಂ !! ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ.

ಃ ಹೆಟ್ಟೆಂದು ಹೆಟ್ಟಿಸಿದೆ ಮತ್ತೆದಲ್ಲಿ. ಹೆಟ್ಟೆಂಗಿ ಹೊಂದು ಹೊರೆತೇ ನಯ್ಯ ? ಹೊಂದಿಂಗೆ ಹೆಟ್ಟಿಪ್ಪಿದನಾರುಬಲ್ಲರಯ್ಯ ? ಬಾಳುವೆನೆಂತಯ್ಯ, ಬದುಕುವೆನೆಂತಯ್ಯ ? ಹೆಟ್ಟಿ ಸಾರ್ವಾಡೆ ಹೆರುಳಿಲ್ಲವಯ್ಯ ? ಹೆರುಳಿಲ್ಲದ ಹೆಟ್ಟಿ ಹೆಟ್ಟಿಸಿದುದೇಕಯ್ಯ ? ತಿರುಳಿಲ್ಲದ ಬಾಳ ಬದುಕಲೇಕಯ್ಯ ? — ನಿಮ್ಮ ಕರುಣದ ಶೀತುವಾಸಯ್ಯ ! ನಿಮ್ಮೊಳ್ಳುಮೇರು ಕಂದನಯ್ಯ ! ಹೆಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಲುವಡೆ ಜನನ ಮರಣವಿದೂರನೆಂಬ ಬಿರುದಿಂಗೆ ಕೊರತೆಯಲ್ಲವೇನಯ್ಯ ? ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ನಾನಳಿದು ತಾನುಳಿದು ತಾನೆ ತಾನವ್ವಂತೆ ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ತನ್ನೊಂತೆ ಪರರ ಕಾಂಬ ಪ್ರೀಮಜ್ಯೋತಿಯನಿತ್ತ ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನು ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಅಂಗದ ಭಂಗವ ಲಿಂಗ ಸುಖದಿಂದ ಗೆಲಿದ ಶಿವಶರಣೆಯಂತೆನಿಗೆ ಲಿಂಗಸುಖವಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಅಂಗಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಕ್ಕಿಗಳಷ್ಟಂತೆ ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಹೇ ಕಾಲಕಾಲ, ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ, ನಿಮ್ಮ ವಾದ ವದ್ದಂಗ ಇಗೆ ನವೋ ನಮೋ ಎಂಬೆನು, ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬದುಕಿಸು.

ಃ ಒಳಗು ಬೆಳಗಯ್ಯ. ಎನ್ನ ಹೊರಗು ಬೆಳಗಯ್ಯ, ಒಳಗು ಹೊರಗಾಗಿ ಹೊರಗು ಒಳಗಾಗಿ ಒಳ ಹೊರಗು ಬೆಳಗಾಗಿ ಬೆಳಗು ಮಹಾಬೆಳಗಿನೊಳು ಬೆರಿದು ಬೇರಿಲ್ಲದಿವ್ವಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ.

“ಒಡ್ಡು” ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವೆ?

ಲೇಖಕ :— ಶ್ರೀ ಜ. ಪ. ಚನ್ನಬಸವರಾಜದೇಶೀಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು,
ಜಗದ್ರೂಪ ಶ್ರೀ ನಿಡುಪೂರಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಗೂಡೂರ.

ಕುನಾರಟೆಕದಲ್ಲಿ ‘ಒಡ್ಡುರು’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಂದು ಜಾತಿಯಿದೆ. ಈ ಜಾತಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ತಕ್ಕುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸವೆ ಇವರ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ. ಕೆಲವರು ಮಣ್ಣಗೆಲಸವನ್ನೂ ವರಾಡುವನುಂಟು. ಇವರೆಡರ ಹೊರತು ಇವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದವರು. ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಗರಿಕತೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಮತ್ತೆಸ್ಥರು ಆಂಧ್ರ, ಸ್ವೇಚಾಂ, ಮರಾಠಾದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ‘ಒಡ್ಡು’ ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವೆ? ಇಲ್ಲವೇ ವೃತ್ತಿ ವಾಚಕವೆ? ಎಂದು ಯೋಜಿಸಿದರೆ ಎರಡೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ‘ಒಡ್ಡು’ ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಶಬ್ದವು ಏಕ ರೀತಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ‘ವಡ್ಡು’ ಅಥವಾ ‘ವಡ್ಡೀಲು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವೇಚಾಂ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ‘ವಡ್ಡು’ ಅಥವಾ ‘ವಡ್ಡೀಲು’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ‘ಒಡ್ಡು’ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಆ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಕುಲವಾಚಕವಾಗಲಾರದು. ಇನ್ನು ವೃತ್ತಿ ವಾಚಕವೆಂದು ಹೇಳೋಣವೆಂದರೆ ‘ಒಡ್ಡು’ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯ ಅಥವೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ— ಕನ್ನಡಿಗರು ‘ಅಗಸರು’ ಎಂದರೆ ಆಂಧ್ರರು ‘ಚಾಕಲವಾಂಡ್ಲು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡಿಗರು ‘ಹಡವದವರು’ ಎಂದರೆ ಆಂಧ್ರರು ‘ಮಂಗಲವಾಂಡ್ಲು’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ‘ಒಡ್ಡು’ ಶಬ್ದವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ‘ಒಡ್ಡು’ ಶಬ್ದವು ವೃತ್ತಿವಾಚಕವೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೀನು?

“ಒಡ್ಡ” ಶಬ್ದವು ದೇಶವಾಚಕವಿರಬಹುದೆಂದು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ‘ಒಡಿಸಾ’ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ‘ಓಧ್ರ’ ದೇಶಪೆಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಆದು ಮಾರ್ಚಾಟ್ಟೆ ಒಡಿಸಾ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಆ ಓಧ್ರ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಶಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಲ್ಲಿ ಜೀವನೆ ನಡೆಯದೆ ಹೊರಟುಬಂದು ಆ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೇಲಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಆ ಆ ಪ್ರಾಂತದವರು ‘ಓಧ್ರ’ ಶಬ್ದವನ್ನು ತಡ್ಬಿಸಿ ಒಡ್ಡ, ವಡ್ಡ, ಪಡ್ಡ, ವಡ್ಡೀಲು, ವಡ್ಡೀಲು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯ ತೊಡಗಿರಬೇಕು. ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ಬಂದ ಜನಗಳನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಾಂತದ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆಯು ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಒಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗವು ತುಂಬಾ ಅರಣ್ಯಪ್ರಾಂತವಾದ್ದರಿಂದ ಆಲ್ಲಿ ಜೀವನೆ ನಡೆಯದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಈ ಜನಗಳು ಅದೇ (ಅರಣ್ಯದ ಆಂದರೆ ಕಲ್ಲಿನ) ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೆಯನ್ನಾಗಿ ಕ್ರೈಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮೊದಲೆ ಕಾಡುವಾಸಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಮೆಯವರಾಗಿರುವುದೂ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದಲೆಂಬುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಕ್ರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಕುಪ್ಪನ ತೊಡಗಿರುವುದು ಕುಲಾಚಾರವಲ್ಲ

ಇವರ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬಂದ ಕುಲಾಚಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಆಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕುಪ್ಪಸ ತೊಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರು ಅವರನ್ನು ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತುಂಬಾ ಆಕ್ರೋಸವನಾಡುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಇವರ ಕುಲಾಚಾರವಲ್ಲ. ಇವರು ತುಂಬಾ ಬಡವರಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದರಿಂದ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ಇವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ರಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಪ್ಪಸಗಳು, ಮುಂಗ್ರೀಯಲ್ಲಿರುವ ಬಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಬಾಳತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಖಚಿತವಾಡಿ ತೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ಮೊದಲೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ. ಮೇಲಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅನೆರಡೂ ಕೊಂಡ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡತಕ್ಕವು ಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಆದಕಾರಣ ಆದು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದುಂಟಾದ ಧನಾಚಾರವೇ ಹೊತ್ತು ಕುಲಾಚಾರವಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕೂಂದು ಅವರ ಮತದ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ.

‘ಒಡ್ಡ’ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಂಧ್ರ, ದೇಶದ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದ ವಿಷಯಗಳು: ಮೇಲ್ಮೈಂಡ ಓಧ್ರದೇಶದ ಒಡ್ಡ ಮತಸ್ಥರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಚತುರ್ವಣಿಗಳುಂಟೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಒಡ್ಡೀಲು ಅಥವಾ ಒಡ್ಡೀಲು ಎಂಬುದಾಗಿ

ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ವೈದಿಕವೈತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಡೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗಂಜಾಮು, ವಿಶಾಖಾಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರುವರೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಲಾಕಿಕ ವೈವಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿಚಕ್ಷಣಾರಾದವರಿಗೆ ಒಡ್ಡುಕರಣಂ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ದುಂಟಂತೆ, ಗಂಜಾಮು, ವಿಶಾಖಾಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಡ್ಡುರಲ್ಲಿ ಖಂಡಾಯಿತ, ಲುನಾಯಿತ, ಬಿನಾಯಿತ ಎಂದು ಮೂರು ಶಾಖೆಗಳಿರುವವೆಂದೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಖಂಡಾಯಿತರು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿರ್ಯಲ್ಲಿರುವ ರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ 'ಒಡ್ಡು' ದೇಶದ ಮತ್ತೆಸ್ಥರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗೆಸರು, ಮಡಿವಾಳರು, ಶಾನುಭೋಗರು, ಉಪ್ಪರರು, ಬೆಷ್ಟರು, ಮುಂತಾದ ಶಾಖೆಗಳವರು ಇರುವರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ಓಂ (ಒಡಿಸಾ) ಪಾರಂತರಿಂದ ಬಂದು ನೇಲಸಿದ್ದ ಬಂದು ಗುಂಪು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಇವರೆ ಮೂಲ ಮತವಾವೈದೆಂಬು ತಿಳಿದುಬರುವದಿಲ್ಲ. 'ಓಂ' ಪಾರಂತರಿಂದ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಕೆನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇವರಿಗೆ ಓಂ ದವರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಬರಬರುತ್ತ ಒಡ್ಡರು ಎಂದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಉಹಿಸಲು ಸದವಕಾಶವಿದೆ. ಆದಕಾರಣ 'ಒಡ್ಡ' ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವಲ್ಲ; ವೈತ್ತಿವಾಚಕವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ!

ದಿವಂಗತ ಡಾ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಶಾಕಾರರು

(ಜನನ ೬ ಮೇ, ೧೯೬೧ — ಮರಣ ೨ ಅಗಸ್ಟ್, ೧೯೭೧)

ಲೇಖಕ:— “ ಕಿರುಕುಳ ”

೧

ಗತಿಸಿದ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ ಏಳನೀಯ ತಾರಿಖಿನ ದಿನ ಕವಿವರ್ಯಾದ ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಶಾಕಾರರವರು ಪರಂಥಾಮವನ್ನೆಡಿದರೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಭಾರತೀಯರ ಸ್ನೇಹ ಅಳ್ಳಾಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿತು; ಕಣ್ಣೀರ ಮಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇಡಿಯ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿತು. ವಿಶ್ವಮಾತಿರ್ಯೋಂದು ವಿಶ್ವದ ಸೊಗದ ಬಾಳುವೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋರಿಯಿತು. ಮತ್ತೆಕಾಯವು ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣರೇಯಾದರೂ ಶೀತಿಕಾಯವು ಎಲ್ಲರ ಬಗೆಯನ್ನಾವರಿಸಿ ಚಿರಂತನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡತಕ್ಕೂ ದಾಗಿದೆ. ಬಹುಮುಖವಾಗಿ — ಏಕೆ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ — ಕಂಗೊಳಿಸಿದ ಆವರ ಪ್ರತಿಭೀಯ ಸವಿನೆನವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೂ ನಾವು ನೀಡಬಹುದಾದ ಬಾಷ್ಪವಂಜಲಿ, ಪುಷ್ಪವಂಜಲಿ.

೨

ರವೀಂದ್ರರೆಂದೊಡನೆ ಬಲ್ಲವರ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊದಲು ಮಾಡುವುದು ಅವರು ಕವಿಯರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಭಾವನೆ; ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ. ವಂಗಿಯ ಭಾಷೆಗೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಷ್ಟಕವಿಗಳವರು; ಅಪ್ರತಿಮ ಗದ್ಯಲೇಖಕರೂ ಅಹುದು; ಹೇಳಿಲಾಗಿ ವಂಗಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಿಳವನ್ನು ಎಲ್ಲಂದದಿಂದಲೂ ಬೇಳಗಿಸಿದ ಗರುವರವರು; ಉದ್ದಾಮ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಆವರ ಅಮದುಸೊಂಕೆನಿಂದ ಚಿಗುರದ ಸಾಹಿತ್ಯವುಕ್ಕೆವಿಲ್ಲ; ಆವರ ಸವಿಸೊಲ್ಲಿನಿಂದ ರ್ಯಾಂಕರಿಸದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಖೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತಗಳಂತಹ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ಅವರು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇಸೋ ನಿಜ : ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ ಆವರಲ್ಲಿ ರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲ : ಅಂತಹ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಕಾಲವು ಹಿಂದಾಯಿತೆಂಬ, ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯವಸ್ತುವಾದ ಯುಧ್ಷಿಂತ ವಿರಾನೇಶಗಳು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದು

ನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ. ಮಹಾಕಾವ್ಯವೇಂದ್ರನ್ನು ಹಿಡು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವ ಬಗೆಯಾದರೂ — ಹಾಡು, ಶೀತ್ರನ, ಭಾವಗೀತ, ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶ, ಇತಿಹಾಸ, ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣ ಕತೆ, ನೀಳಗೆತೆ — ರವೀಂದ್ರರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಲಿತಕಲೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂಗಗಳಾದ ಕಾವ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸ್ತುತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಚಿತ್ರಕಲೆ — ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಸದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿದರು; ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಚಿರನೊತನವಾಗುವಂತೆ ಬೆಳಗಿದರು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಗೀತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದುದ್ದಾದೆ, ಅವನ್ನೇಲ್ಲ ತಾವೇ ರಾಗಬಧ್ವಾಗಿ ವಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಲವು ಹೊಸಹೊಸ ರಾಗಗಳ ಜನಕರಂಗಿರುವರು. ಇಷ್ಟ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಪಂಡಿತರ ಆಭಿಪ್ರಾಯ.

ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಶಾಯ್ಯಾದಿಯಾದ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡತೋಡಿದುದು ಎಷವರಯದಲ್ಲಿ: ಶೀಕ್ಷಣಿಯರನ ಮ್ಯಾಕ್ ಬೆಫ್ ನಾಟಕವನ್ನು ಬಂಗಾಲಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದಾಗ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷದವರಿದ್ದರಂತೆ. ಚೆಕ್ಕಂದಿನ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಶೀತಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟುದ್ದರೂ ಅವನ್ನೇಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳೊಡನೆ ಒಂದೆಡೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಇಷ್ಟವು ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿತ್ಯರ ಆಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಯಿತ್ತಿರುವರಂತೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾದ ಮೇಲಿನ ಇವರ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ರಾಜಾಕಾರದ ಅಷ್ಟು ಪತ್ರದ ಇಲ್ಲಿ, ೧೦೦೦ ಪುಟಗಳಾಗಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರವೀಂದ್ರರು ಶಾಲೆಕಾಲೇಜಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬಧ್ವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥನೆಯನ್ನೇ ಸೆಗ್ಗಿಲಿಲ್ಲವಾದರೂ —

ಬರೆಯದೆ ಬಂದ ಸುದ್ದುಗೆಯೆ ಸೂತ್ರಮನೊಂದೆ ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರದಿಂ
ಬರಿಸಿದುದಂತು ಸೂತ್ರಿಸಿದ ಸೂತ್ರದ ವೃತ್ತಿ ನಿಜಾತ್ವವೃತ್ತಿ ಹೋಲಾ
ಪರಿಣಿಸಿತ್ತು ಮತ್ತು ಇಂದ ವಿಷ್ಯೆಗಳೊಂದರೆ ಜಟ್ಟಿರೆಂಬಿನಂ
ನೆರೆದುವು ತನೆನ್ನೊಳ್ಳಾ —

ಎಂಬಂತಿದ್ದ ಆವರ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂಗಾಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಲಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ - ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇವರ ವಿನುರ್ಜಕಬುದ್ಧಿಯೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದದರ ಮೂಲಕ ಇವರು ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಳವಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗ್ರಂಥ

ಗಳನ್ನು ಓದುವ ಕುತ್ತಾಹಲವು ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಮೂಲಕ ಇವರ ಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇವರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದರೆ ಇವರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅವಾರವಾಗಿತ್ತೇಂಬುದರ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವಂತಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಲ, ಕೃಷಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಮುದ್ರಣಕಲೆ, ಚಿತ್ರಲೇಖನ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಸ್ತ್ರ, ಸಹಕಾರ, ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪುನರುಜ್ಞಿವನ, ಕಬಿನ ಕೃಷಿ, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳ ಬೆಳೆ, ಸಂಗೀತ, ಗಮಕ—ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಇವರಿಗೆ ಅರಿದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರದು ಬರಿಯ ಓದಲ್ಲ; ಓದಿದುದನ್ನು ಜೀಣ್ಣಿಸಿ ತಮ್ಮದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಿಗೆ ನೀಡುವಾಗ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಭೀಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನೀಲ್ಲ ಹೊಸಯಿಸುವ ಸಾಮಧ್ಯ ಇವರಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಗಳಿಸಿ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೇಯ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಗಹನ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀವೃತ್ತಿಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ವಿವೇಚನಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಂಗಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರರ ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡು ಅವರಿಮೇಯವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೇವೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆಂದಲ್ಲ: ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೋಫೆಸರ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಂಗಾಲದ ತರುಣ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನೇಕರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಆವರ ಆರಂಭದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆತ್ತಿಗಳನ್ನು ಜೀನಾನ್ನಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿಲ್ಲ ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯೇಯವನ್ನು ಬಲಿಸಿದ ಶ್ರೀಯಾನ್ನು ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

ವಂಗ ನುಡಿಗಾಗಿ ವಂಗಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದ ರವೀಂದ್ರರ ಅಕ್ಷರೀಯ ಅವರು ಇತರ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸಾದರದಿಂದ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಪರಭಾಷೆಗಳ ದಬ್ಬಳಿಕೆಗೆ ಎಡಿಗುಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆಂದೂ ಒಸ್ಸಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಜನರ ಭಾಷೆಯಾದ ಹಿಂದಿಯು ಅಖಿಲ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನ ಮೊದಲಾದಾಗ, ಆದರಿಂದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ-ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಿಗೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯೇ ಬೇಡನೆಂದು ಪ್ರತಿಭಟ್ಟಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೇ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿಗರು. ಆದರೂ ಅದೇ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗೆ ಅವರ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ ದಿಂದ ಮಹಡುಪಕಾರವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಆದರ ಉತ್ಸರ್ವಕ್ಕೂ ರವೀಂದ್ರರು ಕೇಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ರವೀಂದ್ರರ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಮೂಲಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಇತರ ದೇಶೀಯ ದಾಗೂ ವಿದೇಶೀಯ-ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿವೆ. ಇವರ ಕೃತಿ

ಗಳ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದಲೇ ಉತ್ತಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಪ್ರಾಸ್ತು ಲಭಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು. ಆದರೆ ಜರ್ಮನ್ ಮಾರ್ಕೆನ್ ಮಾರ್ಚೆಲ್ (exchange value) ಕ್ಲುನಾತೀತವಾಗಿ ಕಡಮೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಸ್ತು ಇವರಿಗೆ ಲಭಿಸದೆ ಹೋಯಿತು. ಇವರ ಮೂಲ ಕೃತಿಗಳ ಆರರಲ್ಲಿಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ನಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗೀತಾಂಜಲಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲ ಕೃತಿಗಳ ಭಾಷಾಂತರ ವನ್ನು ಲಯಬಧ್ಯವಾದ ವಚನದಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೇ ಎಸೆಗಿಡಾರೆ. ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಈ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ ಗೋಗಿರಲ್ಲಿ (ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳೇ) ‘ನೋಬೆಲ್ ಪ್ರಶ್ನೆ’ ಎಂಬ ಅಂತರ್ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಹುಮಾನ ದೋರೆಕಿದುದು. ಈ ಬಹುಮಾನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಲಂಡನ್ನಿನ ‘ಟ್ರಿಮ್ಸ್’ (ಒಳನೆಯ ಸ್ವೇಂಬರ ಗೋಗಿ) ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ “He is one of those rare authors who have produced fine literature in two languages” ಎಂದು ಈ ಭಾಷಾಂತರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ರವೀಂದ್ರರು ಹಿಂದಣಿಂದ “Personality”, “Sadhana” ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಾರೆ.

ರವೀಂದ್ರರ ಒಳ್ಳೆಂಜ್ಜೀಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಿನ್ನೂ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಯವಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವೇಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಆಲ್ಲದೆ, ಭಾಷಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೇಲ್ವೂ ಇಳಿಯುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ರವೀಂದ್ರರೇ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಾಂತರಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೂ, ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಅವರ ಮೂಲ ಕೃತಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಮಾತ್ರ ಬಂಗಾಲಿಭಾಷೆ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

೫

ರವೀಂದ್ರರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದವರ ಸ್ತುತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಘನವಾದ ಕಾರ್ಯವೇಂದರೆ ‘ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಂಸ್ಥೆ. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮವೇಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೊರಟಿಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಶಾಲೆ ಈಗ “ವಿಶ್ವಭಾರತಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಬಯಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಗಿಡುಮರಗಳ ನೀಡುನೇಳಲಲ್ಲಿ, ನಿಸರ್ಗದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಾಂತಿಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ನಿಹಿತ

ವೆಂದೂ, ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನವು ವಿಶ್ವಯೂಹೀಲುವವಾಗದೆ ಶುದ್ಧವೂ ಸರ್ಜನೂ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದೂ, ಶಿಕ್ಷಣವು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗದೆ ಆನಂದದ ಸಾಧನವಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಬಗೆದು, ಅದಕ್ಕನುಕೂಲವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು ಹೊರಡಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯದು; ಈಗ ವಿಶ್ವದ ಒಂದು ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ನಾನಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸತ್ಯಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ವಾಶ್ವತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಟ್ಟನ್ನು, ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ವೈವಾರ್ತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು; ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸವಿಭಿರಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವುದು; ಹಿಂದು-ಚೋದ್-ಜ್ಯೇಂದ್ರ-ಇಸ್ಲಾಮ-ಕ್ರಿಸ್ತ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳ ತಿರುಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಚೋರಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಿಸುವುದು — ಇವೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುರಿಗಳಾಗಿವೆ. ರವೀಂದ್ರರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ತಮ್ಮ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನು ಎರಡಿಲ್ಲದೆ ಎರೆದುದರ ಫಲವಾಗಿ ‘ವಿಶ್ವಭಾರತಿಯಿಂದರೆ ಭರತವರ್ಷ’ ಎಂಬ ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಾಲ-ಬಾಲಕೆಯರು ಕೂಡಿಯೇ ಕಲಿಯುವ ಯೋಜನೆ ಇರುವುದು; ಆದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸಾಫಲ್ಯಿಸುವುದು ರವೀಂದ್ರರ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದು ಕೈಗೂಡದೆ ಹೋದುದು ವಿಷಾದಕರವಾಗಿದೆ.

ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರವೀಂದ್ರರು ತಾವೇ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬೆಳೆದಂತೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ರವೀಂದ್ರರು ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯ ಉಪಾಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಳವಡಬೇಕೆಂದು ಆ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾದ ಜವಾನಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಟಗಳನ್ನಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ವತಃ ದೃಢಕಾಯರೂ ಆರೋಗ್ಯವಂತರೂ ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದನೆ ಸೆಣಣಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಸಾರೆ ಅವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಜೀವನ, ಸ್ವಾನಲಂಬನ, ಸಹಕಾರ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಪೃತಿಗಳು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ

ಆವರ ದಿನಚಯೆಯನ್ನು ಏರ್ವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಗಳು ಒಕ್ಕೂಟಾದ ನೇರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆವುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು, ಉಚ್ಚ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ವದವೀ ಧರ್ಮಿಗಾಗಿ ಸಂಶೋಧನ ಶಾಖೆ, ಕಲಾ-ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗಾಯನ ಶಾಲೆ, ಕೃಷಿವಿಧೀ - ಗ್ರಾಮಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಸಂಸ್ಥೆ, 'ಸಹಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕ್' — ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ವಭಾರತಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ವಿಭಾಗ ವಾದ 'ಶಿಕ್ಷಾ ಸತ್ರ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕೂಳ ಶೈಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತರ್ಕ ಏರ್ವಾಟನ್ನು ರವೀಂದ್ರ, ರೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆರರಿಂದ ಹನ್ನೆ ರಡು ವರ್ಷದ ವರೆಗಿನ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕೂಳ ಜ್ಞಾನ ನೇಂದ್ರಿಯ ಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೆ ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರಾದುದರಿಂದ ಆವರ ಕಣ್ಣೂ, ಕೆವಿ, ಮೂಗು, ನಾಲಗೆ, ಕೈಗಳಿಗಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಒದಗುವಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣವೇ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕುದೆಂಬುದೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿನದ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವಂತಹ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಒಡನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕೂಳಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕಲಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಪ್ರಚೋದನದ ಫಲವಾದ ವರ್ಧಾರ ಶೈಕ್ಷಣಕ್ರಮವು ಈ ಶಿಕ್ಷಾ ಸತ್ರದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಹೋಲು ಪುದುಗನುನಾಹೆವಾಗಿದೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥರ ಬುದ್ಧಿತಕ್ತಿ, ಸಾಹಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಫಲ ವಾದ ವಿಶ್ವಭಾರತಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತ್ವವನ್ನು ಮಾರಿ ಅಂತರ್-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನೂ ಸೌಹಾದರ್ಭಾವವನ್ನೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೀರೆತಕ್ಕ ಏಕಮೇವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾವಾಡಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಭಾರತೀಯರ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷೀಯರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಜನತೆಯ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

೪

ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ರವೀಂದ್ರರು ವಿಷಯ ಲಾಗಿರಿಸಲಿಲ್ಲ; ಅಂತೆಯೇ ಜಗತ್ತಿಸಿದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ತರುವಾಯ ದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಉಚ್ಚವಲ ದೇಶಾಭಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಇವರು ಯಾವ ಭಾರತೀಯನಿಗೂ ಹಿಂಜರಿಯುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವರ ದೇಶಭಕ್ತಿಯು ಶುದ್ಧವೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವೂ ಆದುದಲ್ಲದೆ, ಆದರ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಿಡಿ. ತಗದಿಡಿಗಳಾವುವೆಂಬುದರ ಶರಿವು ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅನ್ವಯಿಸುವು. ಆವೇಡಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆದೊರಿದರೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಿಡಿಸುವುದು ರವೀಂದ್ರರ

ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಆಗಾಗ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಂಗಭಂಗದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ವಂಗೀಯರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿ ಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸಿ ಸರಕಾರವನ್ನು ಇದಿರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿ ದವರಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೇ ಪ್ರಮುಖರು. ಭಾಷಣಗಳ ಮೂಲಕ, ಬರೆಹದ ಮೂಲಕ, ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎಸಗಿದರಲ್ಲದೆ, ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸೇವಾಸಂಘ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವಾರ್ಂತದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಕಾರೆಣರಾದರು. ಅಮೃತಸರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಪ್ರತೀಕಾರವೆಂದು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರಕಾರದಿಂದ ದೊರೆತ ‘ಸರ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರು. ಮೊನ್ಸೆ ಮೊನ್ಸೆ ಮಿಸ್ ರ್ಯಾತ್ರೋಬೋನ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಮಂಜಿಳೆಯು ಸದ್ಯದ ಯಾದ್ವಾದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಲು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಪತ್ರದಾಷ್ಟರ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಉಪದಾಷ್ಟೀಪಕ್ಕೆ ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ರವೀಂದ್ರರು ಬರೆದುದು ಸರ್ಶಿರೆತವಿದೆ.

ಇನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಕಾರಣಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಆತುಲವಾಗಿದೆ. ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಪುರಾತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರೀಮವನ್ನೂ ಕುದುರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅವರು ರಚಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ತಿರುಗಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಉದು ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಕೇರು ತತ್ತ್ವಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಹೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಬುಗೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್-ನಿಡೋಧ (no-tax) ಮೊದಲಾದ ಅಸಹಕಾರ ತತ್ತ್ವಗಳ ಶಕ್ತಿ-ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೆಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ನಿಜ ತತ್ತ್ವವು ಅಂತರ್-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೊಲವಾಗೆಲಾರದೆಂಬುದನ್ನು ‘ನ್ಯಾಷನ್ಯಾಲಿಜಮ್’ (Nationalism) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಃ

ಒಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಮನೆತನ ರವೀಂದ್ರರದು; ಅಂತಹ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು: ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿವರೀತವಾಗಿ ರವೀಂದ್ರರ ಮನೆತನದವರು ಮುಂದುವರಿಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ರವೀಂದ್ರ ಅಜ್ಞಂದಿರಾದ ದ್ವಾರಕನಾಥರೂ ತಂಡೆಯವರಾದ ದೇವೀಂದ್ರನಾಥರೂ ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನರಾಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮೋಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ ಅದರ ವಚನಸ್ವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮೋಸಮಾಜದ ದ್ವಾರಾ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ವಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾಯ್ದಿಗಳಿಗೆ ಇವರ ಚಿಂಬಲವೇ

ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ರವೀಂದ್ರರು ಅವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಸಮಾಜ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಕ್ಕು ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ದೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರರು ಬಹುವಾಗಿ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಭೋಗ್ಯ ಅಥವಾ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ; ಅವರು ಒಂದೆಡೆ ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಬಳಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅಬಲೆಯರೆಂಬ ಕರುಣೆಗೆ ಈಡಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ: ಅವರು ಪುರುಷರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಅವರ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೋಷಿ, ಅವರಿಗೆ ನಲಿವುಬೆಳಕುಗಳ ನೇರವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಸಮಾನಸ್ಥಾಂದರಾಗಬೇಕೆಂಬುದೆ ರವೀಂದ್ರರ ಭಾವನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಕುಲೀನಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಭಿನಯ - ನೃತ್ಯ - ಸಂಗೀತಾದಿ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮೋಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು: ಆದರೆ ಈ ಶ್ರೀಯಸ್ವಿನ ಬಹುಭಾಗವು ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾತಕ್ಕುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಬಹುದಾದ ಹೀನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವೆ ಶಾಂತಿನಿಕೀತನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ನೇತ್ಯತ್ಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಹಬ್ಜ್ಞತ್ವದ್ವಾದರಿಂದಲೇ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಗಳ ಬಗೆಗಿಡ್ಡ ಕಲುಷಿತ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಮಾರ್ಗವಾಯಿತು. ವಿದ್ಯೇಯ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಶಾರದೇಯು ಸಂಗೀತದ ಅಧಿದೇವತೆಯಾ ಅಪುದೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳ ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೀಣೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ರವೀಂದ್ರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಅಸ್ವಲ್ಯಾತಾ ನಿವಾರಣೆಯು ರಾಜ್ಯಕೀಯ ಕೂಗಾಗಿ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ಏರ್ಡಿದ್ದ ಬಹುದಿನಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಕ-ಪರಿಚಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅಸ್ವಲ್ಯಾತ್ಸನ್ನೇ ಉಳಿಗಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬರಿಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೊಂಡಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಕಾರ್ಯವೇ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಸುಲಭೋಪಾಯವೆಂಬುದನ್ನು ರವೀಂದ್ರರು ಅರಿತಿದ್ದರು.

೪

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ರವೀಂದ್ರರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಾಳು ಶುದ್ಧನೂ ಉದಾತ್ಮದ್ವೀಯಪ್ರೇರಿತವೂ, ಸರ್ವಾಂಗಪರಿಪೂರ್ವಾ ಕಲಾಮಯವೂ ಆಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಸುರೇಯಲಾಗದು. ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಗೀತ-ಅಭಿನಯಗಳ ಮಾತಂತ್ರಿರಲಿ: ಅವರ ಬಂಗಾಲಿಯ ಕೈಬರೆಹವು ಕೂಡ ಮೋಹಕವೂ ಮಾದರಿಯದೂ ಆಗಿದ್ದಿತು; ಆದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಣದವರಾದ ಮೇಲೆ ರವೀಂದ್ರರು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ — ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ತಿರದ, ಸಹಜಸ್ವಾತ್ಮಿಕ್ಯಕ್ರಾದ, ಕಲಾಭಿಜ್ಞರನ್ನೂ ಬೆರಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಆದರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ—ಕ್ಷೇವಾಡವನ್ನು ಮೇರೆದರು.

ರವೀಂದ್ರರ ಕಾಟುಂಬಿಕ ಜೀವನವು ಮೇಲ್ತಿರಗತಿಯದಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಾಯ್ತಿನದ ಮನಮೆಲ್ಲಿಂದ ಸಲಹುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯವರ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ರುಗ್ಣಶಯ್ಯೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಕೊಂಡು ಸಂತತ ವಾಗಿ ತಾವೇ ಉಪಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ. ಶ. ೧೯೦೭ ರಿಂದಲೇ ಅವರು ವಿಧುರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆಗಾಗ ಮಕ್ಕಳ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುವಿನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೀವನದ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತರಾಗದೆ ಖುಷಿಸಹಜವಾದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೂ ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಏಕಾಂತದ ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ದೀಪ್ರಕಾಲ ವಾಸಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನ ಕರೆ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತತ್ತು. ಕೊನೆಯವರಿಗೂ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳಾಗಿಯೇ ಬಾಳಿದರು. ಮರಣದ ಮುಂಚೆ ಮರಣದ ಮೇಲೆಯೇ ಕವನ ಕಟ್ಟಿದ ಧೀರಪ್ರಕೃತಿ ಅವರದು.

ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರದು ತುಂಬು ಜೀವನ, ಸಫಲಜೀವನ, ಉದಾತ್ಮಜೀವನ. ರವೀಂದ್ರರ ಘನತೆಯನ್ನರಿತು ಆಕ್ಷಾಪ್ಲೇಡ್‌ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಅವರಿಗೆ “ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಲಿಟರೇಚರ್” ಎಂಬ ಗೌರವದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪದವಿಪ್ರದಾನ ಭಾವಣದಲ್ಲಿಯ —

“Here before you is the myriad minded poet and writer, the musician famous in his art, the philosopher proved both in word and deed, the fervent upholder of learning and sound doctrine, the ardent defender of public liberties, one who by the sanctity of his life and character has won for himself the praise of all mankind.”

ಎಂಬ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ! ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಣದ ನಿಡುಬಾಳೀ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಭಿಸತಕ್ಕ ಮಾತ್ರಾ: ಅದು ಹದಗೊಂಡು ಘಲಪ್ರದವಾಗುವದಂತೂ ಇನ್ನೂ ವಿರಳ. ಅಂತಹ ಬಾಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಆತ್ಮಪಥವನ್ನು ಬೆಳಗಿದುದ್ದಲ್ಲದೆ ದೇಶಕ್ಕೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಬೆಳಕಿನೊಡನೆ ಬೆಳೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿದ ರವೀಂದ್ರರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೃತಾರ್ಥರು. ಅವರನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತಾಂಚಿಧನ್ಯಾಜು.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಗಳ ಸಾರಾಂಶ

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಕೂರರು :— ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಭಾರತದ—ಅಲ್ಲಿ ಏಸಿಯದ—ಕವಿಸಾಮಾಷ ರವೀಂದ್ರರು ಕಣ್ಣ ರೆಯಾದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಆತ್ಮನು ಅಮರವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಣ್ಣ ತೆರೆಯುತ್ತೆ ಲೆ ರವೀಂದ್ರರ ಉದಯವಾಯಿತೆನಬೇಕು. ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಾಮಧ್ಯದಿಂದ ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ, ವಿಸುರ್ಭಕ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಗಮಕ, ನಟ, ನಾಟಕ ಕಾರ, ಚಿತ್ರಗಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ, ಬಂಧುಪ್ರೇಮಿ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರೇಮರಚಕ, ಮುಖಿ ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿಪಡಿದರು. ಅವರಷ್ಟ ಫ್ರಾನ್ಸಂತರನ್ನು ಕಾಣುವದು ವಿರಳ. ತಾಕೂರವರು ಅಡಗಿದರು. ನಿಜವಾದ ತಾಕೂರರ ಆತ್ಮನು ಎಂದೂ ಆಡಗದು. ಅವರು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ತರುವಾಯವೂ ಇರುವರು.

ವೀರಶ್ವಿನ ಫಿಲಾಸಫಿ (ವಿರಶ್ವಿನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ): ಶ್ರೀ ಅನ್ನಿಲಕುಮಾರ ಸರಕಾರ, ಎಂ. ಎ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ವಿಷಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜೀಂದ್ರ ಕಾಲೇಜ, ಭಾರತ (ಬಹಾರ).

ಇದೊಂದು ವಿಮುಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನ ಹೋದ ವರ್ಣನೆ ದಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಾಗುವ ಅಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ನವಕಲ್ಯಾಣಮಂತ್ರ, ಧಾರವಾಡ ಅವರ “ ವೀರಶ್ವಿನ ವೆಲ್ಲನಾಶಾಂಗ ” ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಅಚ್ಚಾದುದನ್ನು ಓದಿ ಆದರ ವಿಮುಶೆಯನ್ನು ಈ ಲೇಖನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಶಿವ-ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂಪುಟ ತತ್ತ್ವವು ಪುರಾತನವಾದುದಾದರೂ ಇಂದು ಆದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ವದ್ವತ್ತತಿಯು ಮನೋಹರವಾದದ್ದು. ಸ್ಥಿರ-ಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಾತಕ್ತಿಯೇ ಮೂಲವಾದುದು. ಈ ಇಚ್ಛಾತಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತರು ಆನೇಕ ತೆರನಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ವೀರಶ್ವಿನರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇಗಳನು ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಾರದು. ವೀರಶ್ವಿನರ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು ಹೊಸತೆರಹದ ಅನುಭವದ ಪರಿವಿಡಿಯನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶ್ವಿನರ ‘ಜ್ಞಾನ’ದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅನುಗಾಣವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವ ತತ್ತ್ವಯ ಫುನತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅಧೋಪ್ರಪ್ರತ್ಯಯನ್ನು ಲಾಘ್ವಂಮುಖಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಶರಣರ ಧೈರ್ಯವಾದ ಸವಾರಂಗಲಿಂಗ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಕಲಿತನವು ಅನ್ಯಾದ್ಯತ್ವವಾದುದು. ಈ ಕಲಿತನವ ಸಾಧಿಸಲು ಈ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯು ಆತ್ಮವಶ್ವವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮಾಯಾವಾದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಉಚ್ಚತರಹದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ವೀರಶ್ವಿನರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವು ಜಗತ್ತಿನ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತರ ಗಹನವಾದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಅಹಂವಾದುದು.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ :— ಶ್ರೀ ವೀ. ಬಿ. ಹಾಲಬಾವಿ, ಬಿ. ಎ., ಎಲೀಲಾ. ಬಿ. ಧಾರವಾಡ.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸತಿಹ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಸವಣ್ಣನು ಕ್ಯೂಕೋಂಡ ಫುನವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವಿಕಾನಾದ ಶಂಕರದಾಸಿ

ಮಾನವ ಕಾರ್ಯವು ನೇರವಾಯಿತೆಂದೂ, ಬಸವಣ್ಣನಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಕೇಲಮಂಡನೀಯ ರಿಂದ ವಿರುದ್ಧವರ ಪ್ರಕಾರಕಾರ್ಯವು ಮೊದಲಾಗಿತ್ತೇಂದೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವರು.

ದಿ ಹ್ಯಾಮನ್ ಬೆಟಲುಕ್ ಟುಡೆ. (ಇಂದಿನ ಜನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿ): ಡಾ. ಕೇ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ, ಎಂ. ಎ., ಡಿ. ಲಿಟ್. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜ, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದ ಮಾನವ ಪ್ರಗತಿಯು ಯಾವ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತು ಭೌತಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯು ಉನ್ನತಶೀಲರವನ್ನು ಕಂಡ ಈಗಿನ ಜನತೆಯು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಕ್ಕಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಂಬುಗುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸೆಲೆಯೂರಿದ ಆಶಾಂತತೆಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಕವಿಗಳ (Poets) ತತ್ತ್ವವೇತ್ತರ (Philosophers) ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ (Scientists) ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಬಂಧುಸ್ರೇಮದ ಸೆಲೆಯೋಡೆಯುವದೆಂದು ಹಾರ್ಡ್‌ಸಿರುವರು.

ಸರ್ಯ್ ಕಾಲಜಿ ಆಫ್ ವಿರುದ್ಧವಿಸಮ್ ವಿರುದ್ಧವರ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರ (ವಿರುದ್ಧವರ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರ) : ಶ್ರೀ. ವೀ. ಸಿ. ಯಗಟೆ ಬಿ. ಎ., ಎಲೆಲ್.ಬಿ. ಹಾವೇರಿ.

ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಯಗಟೆಯವರು ಆಧುನಿಕ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ತ್ವಗಳನು ಸಾರ ವಿರುದ್ಧವ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವೇಚನೆಮಾಡುತ್ತ ಜೀವಾತ್ಮಕ ಪರಮಾತ್ಮರ ಬೆಸುಗೆಗೆ ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯು ಆತ್ಮವಶ್ಯವಾಗಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಉನ್ನತಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆರುದೇರನಾಗಿ ತೋರುವದೆಂದು ವಿವರಿಸಿ ಆ ಮುಖಾಂತರ ಷಟ್ಪಿಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ತ್ವವಿವೇಚನೆಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಕೊನೆಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಶಂಕರನ ಅದ್ವೈತಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸವಾರಂಗ ಸುಂದರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಯೂನಿಟ್ ಆಂಡ್ ಸಿಂಥಿಸಿಸ್ ಆಫ್ ಈಸ್ಟ್ ಈಸ್ಟ್ ವೆಸ್ಟ್ ಕೆಲ್ಕುಲ್ (ಪೌರಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊಂದಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೆಸುಗೆ): ಡಾ. ಜಿ. ಎಚ್. ಮೀಸ್, ಎಂ. ಎ., ಎಲೆಲ್. ಡಿ.

ಇದೊಂದು ಲೇಖಕರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಸಾರಾಂಶವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಆವರು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದುದು; ಅದು ದೇಶಕಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ವಾಪಾರಾಡಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವದು; ಮತ್ತು ಅದು ಇನಾಂಗದ ದೃಷ್ಟಿಯೋನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದುದು; ಭೌಗೋಲಿಕ ಪರಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳು ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಸಹಾಯಕರವಾದವು ಗಳು—ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಪೌರಾತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತುಲನೆಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಿರುವರು. ಮತ್ತು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ವಿಶಿಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನವು ಬದಲಾವಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದು ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದು ವಿಲ್ಲುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಗಸಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿರುವರು.

ಮರ್ಯಾದ್ ಸ್ಕೂಲ್ (ನನ್ನ ಶಾಲೆ) ಪ್ರೊ. ಕೇ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರೆ, ಎಂ. ಎಲ್. ಟಿ. ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೀಜ, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ಕವಿಸಾಮಾಣಿಕ ರವೀಂದ್ರರು ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ, ಶಾಹಿತ್ಯ ಸಾಂಗೀತ ಮಾಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಫ್ ಪನೆಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆದರ್ಶಪಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚನೆಯಿದೆ. ರವೀಂದ್ರರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮವೇ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ನಾಟಕ ಕ್ರತೀ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಅತುಲವಾದ ಪ್ರೇಮವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವದ್ವರ್ಣವಧಾರ ಮಹಾಕವಿಯ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೂ ಮಗುವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯು ಇಸ್ತುದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಸುತ್ವಾರೆ. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವೂ ಮತ್ತು ಅದರ ರೀತಿಯೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ದೇವಿಯ ಸಾನಿಧ್ಯದಿಂದ ಮಗುವಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾಂತಿ ಉಂಟಾದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಲು ರವೀಂದ್ರರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆದರ್ಶವೂ ನೇರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರವೀಂದ್ರರು ಸ್ವತಃ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಿದ್ದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಬೆರಿತು ಬರೆಯುವ, ಗೆರೆಹೊಡೆಯುವ, ಬಣ್ಣತುಂಬುವ, ನಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಗೊತ್ತುಗುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಬೆಳೆ ಉಣಿಯಚ್ಚಿದ ರೀತಿಯು ಕೇವಲ ಅದರಣೀಯವಾದುದು. ರವೀಂದ್ರರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವತಿತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ರೀತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ-ಜಾತಿಗಳ ಮೇಲಾಟಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕೈಸ್ತ, ಮಹಿಳೆ, ಬುದ್ಧ ಮೂದಲಾದ ವಿಶ್ವದ ವಿಭಾಗಿಗಳ ಪ್ರಾಚೀಗೆ ಸಾಫ್ ನೀಡೆ. ಉಪನಿಷದ್ ಮಂತ್ರಗಳ ಪರಣೀಯು ಬ್ಯಾಗುಬೆಳಗುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದು. ಮಾಂಸಾಹಾರವು ಉಟಿದಲ್ಲಿ ಸೇರದು. ಈ ತೆರನಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರು ಪುರಾತನ ಹಿಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ವಗಳನ್ನೇ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗದಂತೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅದರ್ಶಜೀವನ, ಪರೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿ, ಸೇವಾಭಾವನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ, ಆಟಪಾಟ, ಉಟಿನೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗುಂಟಾಗುವ ಸಹನಶೀಲತೆ ಇವು ಮೇಲ್ಮೈದಿದ್ದವು. ಸಹ ಶಿಕ್ಷಣ (Co-education)ವನ್ನು ಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡುದು ರವೀಂದ್ರರ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ವಪ್ರೇಮವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿತ್ಯಕ್ರಮವು ರವೀಂದ್ರರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳ ಆದರ್ಶವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಆದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹಲಕೆಲವು ಕೊರತೆಗಳಿರುವವಾದರೂ ಆ ತತ್ವಗಳು ಈಗ ಪಾರಂಪರ್ಯಾಗಿಕಾರಿಸಬರಿಂದ ಆವು ರೂಪಗೊಳ್ಳಲಿರುವವು.

ಸ್ವೀಕಾರ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ

ಹೊಗ್ಗೆಯ ಮಾತ್ರ: (ಆರು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಲೇಖಿತೆ:—
ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಾದೇವ ವಾಳವಾಡ, ಧಾರವಾಡ. ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಎನ್. ಬಿ.
ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ್, ಕೆಲ್ಲಿ, ಧಾರವಾಡ. ಫೋ. ಟಿ ಆಕಾರ, ಪುಟ ೨೬+೨೭. ಜೆಲಿ:
ಆರು ಆಟೆ.

“ಶ್ರೀನಿವಾಸರೆ” ಹೆರಕೆ, ಪ್ರೌ ಮುಗಳಿ ಅವರೆ ಮುನ್ನಡಿ, ಅರಿಕೆ, ಮತ್ತು
ಸೌ॥ ಶಾಂತಾದೇವಿಯರ ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವೂ ಇದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸುಖದುಃಖ
ಗಳು, ಮದುವೆಯ ತರುವಾಯದ ನಲ್ಲಿನಲ್ಲಿಯರ ಸರಸವಿರಸಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ
ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೀವನದ ಆಗು ಹೊಗುಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ, ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ
ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕುಂಡು ಕೊರತೆಗಳು
ಒವ್ವ ಸಹೋದರಿಯಿಂದಲೇ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷಯದ ನಿರೂಪಣೆಯು
ಮನವನ್ನಾ ಕೆಷಿಸಿ ಓದುಗರನ್ನು ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
ನಾಡಿನ ಅಕ್ಷತಂಗಿಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆದರೆ
ಸಾಧಗತ್ಯ.

ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ (ಹನೊಂದು ಕವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಬರೆದವರು:—
ಶ್ರೀ. ಚನ್ನಬಸವನಗಾಡ ಬಿ. ಎ., ಬಾಜಗೆಂಡನಹಳ್ಳಿ. ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಗೆಳೆಯರ
ಬಳಗ, ಹೊಸಪೇಟೆ. ಕ್ರಾನ್ ಟಿ ಆಕಾರ. ಪುಟ ೪೨+೪. ಜೆಲಿ: ನಾಲ್ಕು ಆಟೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೇಮವು ಉಕ್ಕಿ ಹೆರಿದು ಬಂದಾಗಿನ ಭಾವಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯೇ
ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ. ಕವನಗಳನ್ನೂ ಇದೆಮೇಲೆ, ಉತ್ಸಾಹ ತರುಣರಾದ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವನ
ಗಾಡರು ಇದೇ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿದರೆ, ಇವರಿಂದ ಶ್ರೀಷ್ಟ ತರದ
ಕವನಗಳು ಹೊರಬಿಳಬಹುದೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು.

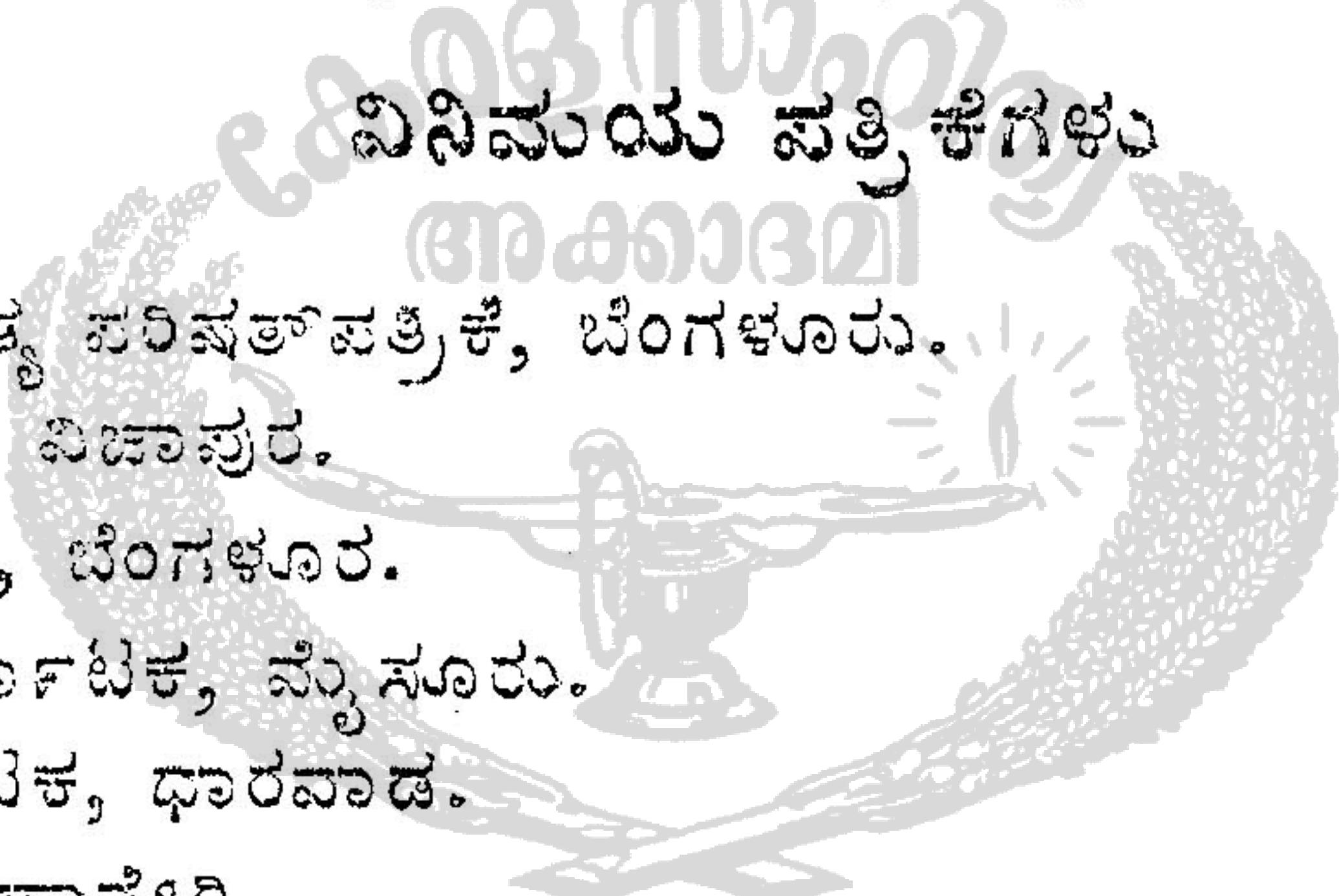
ಶ್ರೀ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿ. ಸಂಪಾದಕರು: ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು
ಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಸುಖರಾಯ ಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀಗುರು ಕೂಲುಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತದ ಪಟ್ಟಾ
ಧ್ಯಾಪ್ತರು) ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಶ್ರೀ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ದೇವರು (ಶ್ರೀಗುರು ಕುಮಾರಾಶ್ರಮ,
ಗಿರಿಯಾಪ್ತರ. ಪೋಸ್ಟ್: ಅಜ್ಞಂಪ್ತರ) ಡೆನಿ ಅಷ್ಟವರ್ತ ಆಕಾರ, ಪುಟ ೧೭+೧೮
+೮. ಜೆಲಿ: ಗ್ರಂತಿ ಆಟೆ.

ಪ್ರ. ಸ್ವ. ಶ್ರೀ. ಸದಾಶಿವ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ
ಟೀಕೆ ಸಹಿತ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದುದು ಓದುಗರಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.
ಸದ್ಯದ ದೀಕ್ಷಾ ಸಂಸ್ಕಾರದ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರೂಢಮಾಲವಾಗಿರುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು
ಅಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಕ್ರಮಬಧ್ಯ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧ
ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿರುವರು. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಭಿಮಾನಿಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಇವಲೋಕಿಸಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ.

EXCHANGES

- 1 Nagapur University Journal.
- 2 The Jaina Antiquary, Arrah. (Bihar)
- 3 Journal of the Benares Hindu University.
- 4 The Vedanta Kesari, Madras.
- 5 The P. E. N. India, BOMBAY.
- 6 The Journal of the Tanjore Saraswati Mahal Library, Tanjore.
- 7 The Journal of the Sree Venkatesha Oriental Institute, Tirupati.
- 8 The Journal of the Mythic Society, Bangalore city.
- 9 Deccan College Post-Graduate Research Institute, Poona.
(Bulletin of the D. C. R. Institute Poona).
- 10 Indian Culture, Culcutta.
- 11 Karnatak College Miscellany, Dharwar.
- 12 The Lingaraj College Miscellany, Belgaum.

ಏಷಿನಿಯೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

- ಎ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಾಪತ್ರಿಕೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಉ ಶಿವಾನುಭವ, ವಿಜಾಪುರ.
- ಇ ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಈ ಪ್ರಬ್ಲಂಧ ಕಣಾರಟಿಕ, ಮೈಸೂರು.
- ಉ ಜಯಾಕಣಾರಟಿಕ, ಧಾರವಾಡ.
- ಇ ಬಸವರಾಜ, ಯಾವೇರಿ.
- ಉ ಲೊಡೆಕ್ವಿಟ್, ಧಾರವಾಡ.
- ಉ ವಿಭೂತಿ (ತೆಲಗು), ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್.
- ಉ ಮದುರವಾಣಿ (ಸಂಸ್ಕೃತ), ಬೆಂಗಳೂರು.

ಚೆಂಡಾದಾರರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನ ಹೆ

ಇದುವರೆಗೂ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಚೆಂಡಾಹೆಣವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದಿರುವವರು ಕೊಡಲೇ
ಕಳ್ಳಿನಿಕೊಡುವೀಕೆಂಡು ಈ ಮೂಲಕ ಬಿನ್ನ ವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕುರ್ತಿಬ್ರಾಹ್ಮ

ಧಾರವಾಡ

ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳ :

ಶ. ಶ. ಬಸವನಾಳ, ಎಂ. ಎ.

ಶ. ಜ. ನಂದಿನುರ, ಎಂ. ಎ., ಸಿಂಬಳ. ಡಿ.

ವೀ. ಬ. ಹಾಲಬಾವಿ, ಬಿ. ಎ., ಎಲೀಲ್. ಬಿ.

ಸಂಪಾದಕರ ಸಂಜನೆಗಳು :

ಲೇಖನ, ವಿನಿಮಯ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಕಳಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಇವುಗಳನ್ನು—ಸಂಪಾದಕರು, ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ, ಧಾರವಾಡ ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಲೇಖಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವವರು ಪತ್ರಿಕೆಯು ಪ್ರಕಟಿಸಾಗುವ ಆರು ವಾರಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಂಪಾದಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಸ್ವೀಕೃತವಾಗದಿದ್ದ ಲೇಖಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸದೊಡನೆ ಮೊದಲೇ ಅಂಚಿ ಟಿಕೀಟುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕು. ಲೇಖಿಕರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪಡಬಹುದಾದ ಆಭಿವೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳದವರು ಹೊಣಿಗಾರರಲ್ಲ. ಲೇಖಿದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ, ಅನವಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡು ಬರುವ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರವು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಂತಿಗೆಯ ಹಣ :

ತ್ರೈವಾಸಿಕದ ನಾಷಿಕ ವರ್ಗಣೆಯು : ಇರೂ. ಇಂಡಿ. ಹಣವನ್ನು ಮುಂಗಡ ವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಬಿಡಿ ಸಂಚಿಕೆಯ ಬೆಲೆಯು ಅಂಚಿನೆಚ್ಚು ಸಹಿತ : ೧ ರೂ.

ಜಾಹಿರಾತಿನ ದರ :

ಒಂದು ಪುಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿಗೆ ೬ ರೂ.

ಆರ್ಥ ಪುಟಕ್ಕೆ „ „ ೪ ರೂ.

ಕಾಲು ಪುಟಕ್ಕೆ „ „ ಶ್ರೀ ಇಂಡಿ

ವಂತಿಗೆಯ ಹಣ, ಜಾಹಿರಾತುಗಳು, ಮತ್ತು ಇತರೆ ವಿನಾದರೂ ಕಳಿಸುವುದಿದ್ದಲ್ಲಿ—ಕಾರಭಾರಿ, ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿಯ ಪತ್ರಿಕೆ, ಧಾರವಾಡ — ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಎವರ್. ಜಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ್

ಕಾರಭಾರಿ

Literary Committee, L. E. Association, Dharwar.
PUBLICATIONS:

1 MUSINGS OF BASAVA—

by S. S. Basawanal, M. A.,
 and K. R. Srinivasa Iyengar, M. A., D. Litt. Re. 1

2 HAND-BOOK OF VEERASHAIVISM—

by S. C. Nandimath, M. A., Ph. D. (Lond). (*in press*)

3 PRESENTATION VOLUME—

to Raja L. B. Sardesai of Wantamuri—
 by S. S. Basawanal, S. C. Nandimath &
 K. R. Srinivasa Iyengar (*in press*)

Copies can be had of :

The LIBRARIAN, Literary Committee,
 Lingayat Education Association, Dharwar.

ಧಾರವಾಡ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ

ಸಾಹಿತ್ಯಸಮಿತಿ ಪ್ರಕಟಿನೆಗಳು :

೧	ಚನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ ವಿರುವದಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತ ಕೃತ ರೂ. ೫ ಮತ್ತು ೫
೨	ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ ಚಾಮರಸ ಕೃತ „, ೨ „, ೨
೩	ಶಬರಕಂಕರ ವಿಳಾಸ ಷಡಕ್ಕೂರಿ ದೇವ ಕೃತ „, ೨
೪	ವೀರಶ್ವಿನ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶ (ಲೇಖನ ಸಂಗ್ರಹ) „, ೨ „, ೨
೫	ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ ಪುರಾಣ ಮಲ್ಲಿಕಾಜುನ ಕೃತ „, ೨

ಆಚ್ಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು :

೧	ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು (ಆಧಿಕೃತ ಸಂಸ್ಕರಣ)
೨	ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಲಾಣ ಹರಿಹರ ದೇವ ಕೃತ
೩	ಕವಿಕಣ ರಸಾಯನ ಷಡಕ್ಕೂರಿ ದೇವ ಕೃತ
೪	ಬಸವ ಪುರಾಣ ಭೀಮಕನಿ ಕೃತ

ಪುಸ್ತಕಗಳು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿರಿ:

ಶ್ರೀಪ್ರೇರಿಯನ್,

ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ
ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ.

Printed by Mr. S. B. Harihar, Manager, Tontadarya Press, Dharwar and
 published by Mr. V. R. Koppal, M. A., B. T., in the Literary Committee
 Office, L. E. Association, Dharwar.